בעזרת השם יתברך

מִי שֶׁלּוֹמֵד בְּכָל יוֹם אֶת שָׁלֹשׁ
הַלְּמוּדִים הָאֵלּוּ, בּוֹנֶה לְעַצְמוֹ

בַּיִת נִצְחִי

וְזֶה מַה שֶּׁהוֹלֵךְ לְפָנָיו לְעוֹלְמֵי
עוֹלָמִים וּלְנֶצַח נְצָחִים (אשר בנחל).

לְמוּד יוֹמִי

בַּבְלִי יְרוּשַׁלְמִי תּוֹסְפְתָּא

בַּעֲרִיכָה מְפֹאֶרֶת מְנֻקֶּדֶת וּמְפֻסֶּקֶת

ד״יכל הקוד״ש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

ד״יכל הקוד״ש

ווילי׳אמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

ד״יכל הקוד״ש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

ד״יכל הקוד״ש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

ד״יכל הקוד״ש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

ד״יכל הקוד״ש

בלומינגראוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

ד״יכל הקוד״ש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

ד״יכל הקוד״ש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

ד״יכל הקוד״ש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

נד״פס ע״י

קרן הדפסה היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די
הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט״א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

תרבא דאטמא — חֶלֶב הכליות שעל הירך. **במר דכנתא** — בחזקת חלב טהור הנקרא "כנתא", ובלעז אנטרי"ל, כמו "הדרא דכנתא" דאמרינן בשחיטת חולין (מח,ב). **לעולם כרבי שמעון** — דלא קניס אלא במידי דמי לאיסורא, ואביאורא גופיה, במידי דעביד איסורא, דהיינו אמגוזי. **גרו באמגוזי** — גרורים ומשוכים אחר אגוזים. **ומשבש לבני מבחים** — מטעה אותם באגוזים, ושוכרן לבני הטבחים, ומביאין לו החלב שגונבין אותו מאביהן, והוא מוכרו במר דכנתא. **משנה אינו חשוד על המעשרות** — ולוקחין ממנו תבואה בשאר שני שבוע, ואין צריכים לעשר ודאי, אלא דמאי. וטעמא דכולה מתניתין מפרש בגמרא. **גמרא בעי חומה** — דאינו יכול לאבול מעשר שני אלא לפנים מחומת ירושלים, דכתיב (דברים יד): "ואכלת לפני ה' אלהיך" וגו'. **המהרות** — דרבנן נינהו, שיהא אדם אוכל חולין בטהרה. **הא חשוד** — על הטהרות — חשוד על השביעית. **מתניתין** — דקתני: אין חשוד — כגון שראינוהו שנוהג דין מעשרות ושביעית בצינעא בתוך ביתו. דליכא למימר לפנים הוא עושה, כיון דבצינעא קא עביד. **רבי נאי אמר בריית'א דרייקין מינה הא חשוד בגון דהוה חשוד אתרוייהו** — אשביעית ואטהרות, וקבל אתרוייהו שיזהר על שניהם. **זו דברי רבי עקיבא** — דחשוד על השביעית — אינו חשוד על המעשר. **שביעית משירא** להו — ובין דחשוד אשביעית — כל שכן אמעשרות. **דהוא דהוה קרי לחבריה** — באתריה דרבי יהודה. **דייר'א בר דייר'תא** — גר בן גיורת. תיתי לי — שכר טוב, שלא אבלתי פירות שביעית בכותך. יש מפרשים "רבי עקיבא סתימתאה" — דאמרינן בסנהדרין ב"אלו הן הנזנקין" (פו,א): סתם משנה — רבי מאיר, סתם ברייתא — רבי נתן, וכולהו אליבא דרבי עקיבא. ולאו מילתא היא, דהא בכמה דוכתין אמרינן "רבי מנחם סתימתאה" "רבי שמעון סתימתאה". אלא, רוב משניות איבא בתלמוד סתומות אליבא דרבי עקיבא.

חשוד

**יְהוּדָה שְׁבִיעִית חֲמִירָא לְהוּ; דַּהֲהוּא דַּהֲוָה קָרֵי לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ "דַּיְירָא בַּר דַּיְירְתָּא", אֲמַר לֵיהּ: תֵּיתֵי לִי, דְּלָא אֲכָלִי פֵּירוֹת שְׁבִיעִית כְּוָתָךְ. אֵיפָא דַּאֲמְרִי, אֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא סְתִימְתָאָה, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית - חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר. וְיֵאוֹת דְּאָמְרִי, דְּתַרְוַיְיהוּ אַמְרִי: חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר - מְחוֹלֵל, דְּהוּא הַדִּין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְהֵכִי נָמֵי גַּבֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי - לָא הַוָּה לָן לְמֵימְשְׁדֵיהּ, כֵּיוָן דְּאִפְשַׁר לְמֵיעֵבֵד כִּדְשְׁמוּאֵל, דְּהַקְדֵּשׁ שׁוּה מְנָה שְׁחִלֵּל עַל שׁוּה פְּרוּטָה — מְחוֹלֵל, דְּהוּא הַדִּין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּבִשְׁאָלְתּוֹת דְּרַב אַחַאי הוּא בְּהֶדְיָא עַל כָּרְחַ רַבָּעֵי שְׁמַחְלְלֵיהּ אוֹתוֹ עַל דְּבַר מוֹעֵד, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי דִּין אֶחָד לָהֶם בְּכָל מָקוֹם, דְּ"קֹדֶשׁ" "קֹדֶשׁ" גַּמְרִינַן לְהוּ מֵהֲדֵדֵי, כְּדְאִיתָא בְּפֶרֶק שְׁנֵי קְדָשִׁים (נד,ב). וְאִפְּילוּ לְכִתְחִלָּה מִסְתַּבְרָא דִּשְׁרֵי, כְּמוֹ גְּבֵי הַקְדֵּשׁ בְּמַסֶּכֶת עֲרָכִין (כט,א) דִּשְׁרֵי בְּזִמַּן הַזֶּה, גְּבֵי הַהוּא גַּבְרָא דַּאֲתְרִימִינְהוּ לִנְכְסֵיהּ! וְהָא דְּמוֹקֵי בְּפֶרֶק "הַתַּקְבָּל" (גיטין סה,א) הַהִיא דְּכַיְּדַת מַרְיְמִין עַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הַיְינוּ דְּלָא יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת: בְּזִמַּן הַזֶּה מַאי הַעֲרָמָה צָרִיךְ לְפָטוּר מֵחוּמְשׁוֹ? וְהָלָא יָכוֹל לְחַלֵּל שׁוּה מְנָה עַל שׁוּה פְּרוּטָה! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּלָא דְּמֵי מַעֲשֵׂר לְתַרְוּמָה, אֶלָּא מִסְתַּלֵּק לֵיהּ בְּפֵירְכָא אַחֲרִיתִי; וְאַמַּאי הַעֲבָרָה בְּזִמַּן הַזֶּה מִי אִיכָּא? וְכֵן מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, שֶׁאנוּ מְחַלְּלִין כֶּרֶם רְבָעִי שׁוּה מְנָה עַל שׁוּה פְּרוּטָה! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּלָא דְּמֵי מַעֲשֵׂר לְתַרְוּמָה, דִּפְעָמִים שֶׁאֵין לוֹ פְּרוּטָה מְזוּמֶנֶת לְחַלֵּל עָלָיו. וְגַם אֵין לוֹ כִּי אִם מָעוֹת מַעֲשֵׂר כְּנֶגֶד שׁוּה פְּרוּטָה, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִיתֵּן פְּרוּטָה כְּנֶגְדּוֹ.

**תַּרְבָּא דְּאִטְמָא בְּמַר דְּכִנְתָּא, קָנְסִיהּ רָבָא לְזוּבּוּגֵי אֲפִילּוּ אַמְגּוּזֵי. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: בְּמַאן - כְּרַבִּי יְהוּדָה; אִי כְּרַבִּי יְהוּדָה - אֲפִילּוּ מַיִם וּמֶלַח נַמִּי? - לְעוֹלָם רַבִּי שִׁמְעוֹן, וּבְאִיסּוּרָא דְּגַמְּנִיהּ קָנְסִינַן לֵיהּ; סְתָם דְּדַקְלֵי גָּרוּ בְּאַמְגּוּזֵי, וְאָזֵיל וּמְשַׁבֵּשׁ לִבְנֵי טַבָּחֵי וְגָרֵי לְהוּ בְּאַמְגּוּזֵי, וּמַיְיתוּ לֵיהּ תַּרְבָּא דְּאִטְמָא, וּמְזַבְּנִין לֵיהּ בְּמַר דְּכִנְתָּא. משנה הֶחָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית - אֵינוֹ חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת, הֶחָשׁוּד עַל הַמַּעֲשְׂרוֹת - אֵינוֹ חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית, הֶחָשׁוּד עַל זֶה וְעַל זֶה - חָשׁוּד עַל הַטְּהָרוֹת. וְיֵשׁ שֶׁהוּא חָשׁוּד עַל הַטְּהָרוֹת, וְאֵינוֹ חָשׁוּד לֹא עַל זֶה וְלֹא עַל זֶה. זֶה הַכְּלָל: הֶחָשׁוּד עַל דָּבָר, לֹא דָנוּ וְלֹא מֵעִידוּ. גמרא מַאי טַעְמָא שְׁבִיעִית לָא בָּעֵיא חוֹמָה, מַעֲשֵׂר בָּעֵין דְּבָעֵי חוֹמָה - חֲמִיר לֵיהּ. "הֶחָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר". מַאי טַעְמָא מַעֲשֵׂר אִית לֵיהּ פְּרִיזוֹן, שְׁבִיעִית בֵּיעִין דְּקָא מִיתַּסְרָא לֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ פְּרִיזוֹן - חֲמִירָא לֵיהּ. "הֶחָשׁוּד עַל זֶה וְעַל זֶה". בֵּיעִין דַּחֲשִׁיד אַדְאוֹרַיְיתָא - כָּל שֶׁכֵּן שֶׁהוּא אַדְּרַבָּנָן. "וְיֵשׁ חָשׁוּד עַל הַטְּהָרוֹת". מַאי טַעְמָא נְהִי אַדְּרַבָּנָן חֲשִׁיד - אַדְאוֹרַיְיתָא לָא חֲשִׁיד. וּרְמִינְהִי: נֶאֱמָן עַל הַטְּהָרוֹת - נֶאֱמָן עַל שְׁבִיעִית; הָא חֲשִׁיד חֲשִׁיד! אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַתְנִיתִין - כְּשֶׁרְאִינְהוּ שֶׁנּוֹהֵג בְּצִינְעָא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. רַבִּי יַנַּאי בְּרֵיהּ יִשְׁמָעֵאל אָמַר: כְּגוֹן דַּהֲוָה חֲשִׁיד לְתַרְוַיְיהוּ, וַאֲתָא קַמֵּי רַבָּנָן וְקַבֵּיל אַתַּרְוַיְיהוּ, וַהֲדַר אֵיהֲשַׁד אֲחַד מִינַּיְיהוּ; דְּאָמְרִינַן, מִינּוֹ דַּחֲשִׁיד אֲהָא - חֲשִׁיד נַמִּי אַאִידָּךְ. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא סְתִימְתָאָה, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית - חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר. מַאן חֲכָמִים רַבִּי יְהוּדָה, דִּכְאַתְרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה קָרֵי לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ "דַּיְירָא בַּר דַּיְירְתָּא", אָמַר לֵיהּ: תֵּיתֵי לִי, דְּלָא אֲכָלִי פֵּירוֹת שְׁבִיעִית כְּוָתָךְ. אֵיפָא דַּאֲמְרִי, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא סְתִימְתָאָה, אֲבָל חֲכָמִים אוֹמְרִים: חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר - חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית. וְיֵאוֹת דְּאָמְרִי, דְּתַרְוַיְיהוּ אָמְרִי: דִּבְתַרְוַיְיהוּ, בֵּין דְּאִפְשַׁר לְמֵיעֵבֵד כִּדְשְׁמוּאֵל דְּחִשּׁוּה אַחַת פְּרוּטָה אַחַת מִכְּרֵי — לֹא חֲשִׁידִי, וְהֵכִי נָמֵי גַּבֵּי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי — לָא הַוָה לָן לְמֵימְשְׁדֵיהּ, כֵּיוָן דְּאִפְשַׁר לְמֵיעֵבֵד כִּדְשְׁמוּאֵל, דְּהַקְדֵּשׁ שׁוּה מְנָה שְׁחִלֵּל עַל שׁוּה פְּרוּטָה — מְחוֹלֵל, דְּהוּא הַדִּין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּבִשְׁאָלְתּוֹת דְּרַב אַחַאי הוּא בְּהֶדְיָא עַל כָּרְחַ רַבָּעֵי שְׁמַחְלְלֵיהּ אוֹתוֹ עַל דְּבַר מוֹעֵד, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי דִּין אֶחָד לָהֶם בְּכָל מָקוֹם, דְּ"קֹדֶשׁ" "קֹדֶשׁ" גַּמְרִינַן לְהוּ מֵהֲדֵדֵי, כְּדְאִיתָא בְּפֶרֶק שְׁנֵי קְדָשִׁים (נד,ב). וְאִפְּילוּ לְכִתְחִלָּה מִסְתַּבְרָא דִּשְׁרֵי, כְּמוֹ גְּבֵי הַקְדֵּשׁ בְּמַסֶּכֶת עֲרָכִין (כט,א) דִּשְׁרֵי בְּזִמַּן הַזֶּה, גְּבֵי הַהוּא גַּבְרָא דַּאֲתְרִימִינְהוּ לִנְכְסֵיהּ! וְהָא דְּמוֹקֵי בְּפֶרֶק "הַתַּקְבָּל" (גיטין סה,א) הַהִיא דְּכַיְּדַת מַרְיְמִין עַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי – הַיְינוּ דְּלָא יָכוֹל לְהַקְשׁוֹת: בְּזִמַּן הַזֶּה מַאי הַעֲרָמָה צָרִיךְ לְפָטוּר מֵחוּמְשׁוֹ? וְהָלָא יָכוֹל לְחַלֵּל שׁוּה מְנָה עַל שׁוּה פְּרוּטָה! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּלָא דְּמֵי מַעֲשֵׂר לְתַרְוּמָה, אֶלָּא מִסְתַּלֵּק לֵיהּ בְּפֵירְכָא אַחֲרִיתִי; וְאַמַּאי הַעֲבָרָה בְּזִמַּן הַזֶּה מִי אִיכָּא? וְכֵן מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם, שֶׁאנוּ מְחַלְּלִין כֶּרֶם רְבָעִי שׁוּה מְנָה עַל שׁוּה פְּרוּטָה! וְיֵשׁ לוֹמַר: דְּלָא דְּמֵי מַעֲשֵׂר לְתַרְוּמָה, דִּפְעָמִים שֶׁאֵין לוֹ פְּרוּטָה מְזוּמֶנֶת לְחַלֵּל עָלָיו. וְגַם אֵין לוֹ כִּי אִם מָעוֹת מַעֲשֵׂר כְּנֶגֶד שׁוּה פְּרוּטָה, וְאֵינוֹ רוֹצֶה לִיתֵּן פְּרוּטָה כְּנֶגְדּוֹ.

חכמים

תוספות

תרבא דאטמא במר דכנתא — כך גריס רבינו תם. פירוש "מר" — בחילוף של כנתא. כמו "במר דשחוטה" דבפרק "גיד הנשה" (חולין צד,א), וכמו "במר דפרולא" דבבא קמא (קיג,ב).

מעשרות דבעו חומה חמיר ליה — מכאן מדקדק רבינו תם, בכל מקום שהזכיר מעשר אצל שביעית — דמיירי בנותן מעשר שני לשם חולין. כגון: הרי אלו בחזקתן למעשר ולשביעית, בפרק "הנזקין" (גיטין סא,ב), וכן: אינו חושש לתבלין שבה לא משום שביעית ולא משום מעשר, בפרק קמא דחולין (ו,א). ולשון "מעשר" נמי מוכיח כן, דהיכא דאיירי בחששא דאינו מתוקן נקיט "טבל" או "דמאי". **הא** חשוד חשוד — דמשמע ליה דלגופה לא איצטריך, דפשיטא דכי נאמן על הטהרות דנאמן על השביעית, כיון דנוהג מנהג פרושים שאוכל חולין בטהרה.

מתניתין כשראינוהו נוהג בצנעא בתוך ביתו — שנזהר מן השביעית.

משמע דעם הארץ סתמא חשוד אשביעית, כמו אטהרות. ותימה: דבסוף "הנזקין" (גיטין סא,א) קאמר: מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא, דמיקל באשת עם הארץ ומחמיר על החשודה על השביעית? וקאמר רבא: הכא במאי עסקינן — בעם הארץ דרבי מאיר, וטומאה וטהרה דרבנן, ומדקתני גבי טומאה וטהרה "עם הארץ" סתם, וגבי שביעית קתני "החשודה", משמע דסתם עמי הארץ חשידי אטהרות ולא חשידי אשביעית. ומיהו, מהא דשרי לבור ולטחון גבי עם הארץ דחשיד אטומאה וטהרה, ולא אסרינן מטעם שביעית — אין לדקדק כלום, דדלמא בשאר שני שבוע איירי דהיא, ולא בשביעית. או בפירות הידועים שאינם של שביעית. דהכי נמי איירי בפירות הידועים שהם מתוקנים, לרבא דלית ליה שינוייא דאביי דרוב עמי הארץ מעשרין. ועוד קשיא מכאן לפירוש רבינו תם, דמפרש בפרק שני דבתובות (כד,א) גבי "שלי חדש ושל חברי ישן", דסתם עם הארץ אף על גב דחשידי אדמאי — לא חשידי אשביעית, וסותר פירוש רבינו שמואל, דמפרש ד"חדש" ו"ישן" דנקט — משום שביעית, וכי משני התם: רוב עמי הארץ מעשרין — רוצה לומר דהוא הדין בשביעית. ובמה קושיות דמקשה רבינו תם על פירוש רבינו שמואל, כמו שפירש בכתובות, ומפרש: חדש וישן — להשכיח המקח בעלמא קאמר, ולא לענין איסור והיתר. והשתא, לרבי אלילא דחשוד אטהרות דרבנן חשוד אשביעית — כל שכן סתם עמי הארץ, דכי היכי דחשידי אדמאי דאורייתא — חשידי נמי אשביעית. ודוחק להעמיד סתם עם הארץ בכל מקום דלא חשיד אשביעית — כשראינוהו נוהג בצנעא בתוך ביתו. ועוד קשיא מהא דתנן במסכת דמאי (פרק ג משנה ד) ומייתינן לה נמי ב"הנזקין" (גיטין סא,ב): המוליך חסין לטוחן כותי אי לטוחן עם הארץ — אינו חושש לא משום מעשר ולא משום שביעית. משמע דסתם עמי הארץ חשידי אשביעית! ויש לומר: משום כותי נקט שביעית. אי נמי, בוודאי חשוד איירי. וכן ההיא דהלוקח לולב מחבירו בשביעית, דקאמר עלה בפרק "לולב הגזול" (סוכה לט,א) דאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ. וכן הא דמיתני' פרק קמא דחולין (ו,א): הנותן לשכנתו עיסה לאפות וקדירה לבשל — אינו חושש לשאור ולתבלין שבה, לא משום מעשר ולא משום שביעית, ואם אמר "עשה לי משליכי" חושש בו' — כל הני מיירי בודאי חשוד. ואם תאמר: היכי מוכח מינה בחולין דגזרו על הערובות דמאי? דלמא חשוד גרע מסתם עם הארץ לגבי מעשר ראשון, כדמוכח בשילהי "הנזקין" (גיטין סא,א) לאביי! ויש לומר: דלרבא פריך שפיר, דלא חמיר ליה. **באתריה** דרבי יהודה חמירא להו שביעית — ולכך חשוד אמעשר. ותימה: דהא בפרק קמא דשבת (דף יז,ב) אמרינן: דברתורמה, בין דאפשר למיעבד כדשמואל דחשוד אחת פוטרת את הכרי — לא חשידי, והכי נמי גבי מעשר שני — לא הוה לן למימשדיה, כיון דאפשר למעבד כדשמואל, דהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה — מחולל, דהוא הדין מעשר שני. ובשאלתות דרב אחאי הוא בהדיא על כרחך רבעי שמחללין אותו על דבר מועד, ומעשר שני ונטע רבעי דין אחד להם בכל מקום, ד"קדש" "קדש" גמרינן להו מהדדי, כדאיתא בפרק שני קדושין (נד,ב). ואפילו לכתחלה מסתבר דשרי, כמו גבי הקדש במסכת ערכין (כט,א) דשרי בזמן הזה, גבי ההוא גברא דאתרימינהו לנכסיה! והא דמוקי בפרק "התקבל" (גיטין סה,א) ההיא דכייצד מערימין על מעשר שני – היה יכול להקשות: בזמן הזה מאי הערמה צריך לפטור מחומש? והלא יכול לחלל שוה מנה על שוה פרוטה! ויש לומר: דלא דמי מעשר לתרומה, אלא מסלק ליה בפירכא אחריתי; ואמאי הערמה בזמן הזה מי איכא? וכן מעשים בכל יום, שאנו מחללין כרם רבעי שוה מנה על שוה פרוטה! ויש לומר: דלא דמי מעשר לתרומה, דפעמים שאין לו פרוטה מזומנת לחלל עליה. וגם אין לו כי אם מעט מעשר כנגד שוה פרוטה, ואינו רוצה ליתן פרוטה כנגדו.

(שייך לעמוד הקודם) **חשוד על המעשר חשוד על השביעית** — וכל שכן חשוד אשביעית חשוד אמעשר. **ומאן חכמים רבי מאיר** — דאמר לקמן חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה. ועד כאן שייך לעמוד הקודם. **הרי הוא בישראל משומד** — ולא אמרינן דלידתו גוי גמור כאילו לא נתגייר. **דאי קיישי** — אשה לאחר שנשתמד קידושיו קידושין. **דברי חבירות** — מפרש בתוספתא במסכת דמאי: שלא יתן תרומה ומעשר לעם הארץ, ושלא יעשה טהרות אצל עם הארץ, ושיאכל חולין בטהרה, ושיעשר את שהוא אוכל ואת שהוא מוכר ואת שהוא לוקח. דקדוקי **סופרים** — חומרא דרבנן. **דברי לויה** — לשורר ולשרת ולהיות שוער. **מכני אהרן** — משמע שיהא נוהג כל דין בני אהרן, לו תהיה שוק הימין למנה. **שנוהג בציבעה** — קודם שקיבל בפנינו היה נוהג עליו דין חבירות שאין לחודשו ולומר לפנים הוא עושה. **מקבלין אותו** — שנתאזקנו בחבר ובנאמן לכל דברים. **לבנפים** — שיטול ידיו קודם אבילה וקודם שיגע באוכלין דתרומה, דידים שניות הן. **לטהרות** — לחומר שאר טהרות ונוחזק טהרותיו בטהרות גמורות, לאכול תרומתו בתרומה טהורה. **מקבלין אותו** — דאינו כתרומה שלם, שהרי מקבל עליו נטילת ידים, וזהו עיקר אבילת חולין בטהרה. **אף לטהרות לא קבל** — דיכין דבדין נטילת ידים, שדבר קל הוא לעשות, אינו יכול לעמוד — כל שכן בשאר. **עד כמה מקבל אותו** — דברי חבירות, שנקבלנו לאלתר ונחזיקנו בחבר. **למשקין שלשים יום** — שאם קיבל עליו דברי חבירות עד שלשים יום — מהמנינן ליה מכאן ואילך בטהרות משקין, שטומאתן קלה. דטומאת משקין מדרבנן, בפרק קמא דסחדים (טו,ב). **לבסות** — לתחזיק בסותו כחבר, דאמר במסכת חגיגה (יח,ב): בגדי עם הארץ מדרס לפרושים. **שנים עשר חודש** — אם קיבל עליו דברי חבירות לשנים עשר חדש. **הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל** — וליתניה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל במסכת עדיות (פרק א משנה א), דאמרינן: ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הילל, ואם איתא — ליתני האי. לישנא אחרינא עד כמה מקבלין אותו — דאמרן לעיל: אם נהג מתחלה בציבעא בתוך ביתו מקבלין אותו מיד ועד כמה ינהג מתחלה שנקבלנו מיד **לפי שאינו דומה חבר שקיבל** — הוא עצמו, לבן חבר מחמת קבלת אביו, שאין לו שום קבלה אלא סרך אביו, דודאי אביו מיזדהר טפי. לישנא אחרינא: האי "לפי שאינו דומה" תנא קמא קאמר ליה מה טעם בניו ובני ביתו אין צריכין לקבל — לפי שאינו דומה חבר שקיבל לבן חבר שקיבל אביו, דבן חבר לא חשיד. ובתוספתא גרסינן: שאין דומה חבר שקלקל לבן חבר שקלקל, במסכת דמאי. **נשנית משנה זו** — דאפילו תלמיד חכם צריך לקבל. **בטהרות** — "בסדר טהרות" לא גרסינן. בטהרות עצמן אירע להן מעשה ונסתפקה הלכה. **שדרו רבנן** — שדרו זוג דרבנן. **אותיב רבנן מדידיה** — מתלמידיו שקיבלו עליהן דברי חבירות אותיב בהדי הנך שלוחים, וקאי איהו לעיוני בשאילתם. **אבא של זה כו'** — אגב ריתחיה קאמר, ולא היא. **כבוד זקן** — האב והבן. **סילבול** — מעלה. רבי חנינא בן אנטיגנוס כהן היה. **בחזקתה עד שתיפסל** — שימכרו בה קלא אילן לשם תבלת. "צריכין לקבל דברי חבירות בתחלה" גרסינן, ולא גרסינן "בבתחלה". ובתוספתא גרסינן הכי. בבתחלה — כלומר, מתחלה, קודם שנתאזקנו בחבירות. ואף על גב דאמרן לעיל: בניו ובני ביתו אין צריכין לקבל — הכא שאני, הואיל ובשעת קבלה לא הוו גבירה, ואיכא למימר דסרכייהו קמא נקט. **אין צריכין לקבל** — אם חזרו תחת יד חבר. **קומעת** = קושרת. **קשרי מוכס** — שיש חותמות למוכסים, ובשנותנין להן המכס — הם נותנין לו חותם, כדי שלא יתבענו מוכס שני.

וחכמים אומרים אינו נחשד אלא על אותו דבר בלבד — לרבי אליעזר דלעיל, הרי הוא נחשד על השביעית אלא היכא שראינוהו נוהג בציבעא, הא דקאמר הכא: אינו נאסר אלא לאותו דבר — לאו דוקא, אלא לאותו דבר וביוצא בו. ולא אתא אלא לאפוקי מדרבי אליעזר דאמר: נחשד על אחד נחשד על הכל. **אביו** של זה ביזה תלמידים שלנו — על הטהרות, כמו שעשה בנו.

חָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר, וּמֵאן חֲכָמִים - רַבִּי יְהוּדָה. וְחַד אָמַר: הֶחָשׁוּד עַל הַמַּעֲשֵׂר - חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית, וּמַאן חֲכָמִים - רַבִּי מֵאִיר. דְּתָנְיָא: עַם הָאָרֶץ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי חֲבֵירוּת, וְנֶחְשַׁד לְדָבָר אֶחָד - נֶחְשָׁד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ נֶחְשָׁד אֶלָּא לְאוֹתוֹ דָּבָר בִּלְבַד. הֵגֵּר שֶׁקִּבֵּל עָלָיו דִּבְרֵי תוֹרָה, אֲפִילּוּ נֶחְשַׁד לְדָבָר אֶחָד - הֲוֵי חָשׁוּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, וְהֵרֵי הוּא כְּיִשְׂרָאֵל מְשׁוּמָּד. נָפְקָא

מִינָּהּ, דְּאִי קָדֵישׁ - קִידּוּשָׁיו קִידּוּשִׁין. תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת חוֹץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ; גּוֹי שֶׁבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי תוֹרָה חוֹץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ דִּקְדּוּק אֶחָד מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי לֵוִיָּה, וְכֹהֵן שֶׁבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי כְהוּנָּה, חוֹץ מִדָּבָר אֶחָד - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַמַּקְרִיב אֶת דַּם הַשְּׁלָמִים" וגו', "הָעֲנוֹדָה הַמְּסוּרָה לְבָנֵי אַהֲרֹן, כָּל כֹּהֵן שְׁאֵינוֹ מוֹדֶה בָּהּ - אֵין לוֹ חֵלֶק בַּכְּהוּנָּה. תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת, אִם רְאִינוּהוּ שֶׁנּוֹהֵג בְּצִינְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ מְלַמְּדִין אוֹתוֹ. וְאִם לָאו - מְלַמְּדִין אוֹתוֹ, וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ, וְהוּא לְמֵד בְּדַרְכּוֹ וְהוֹלֵךְ. תָּנוּ רַבָּנָן: מְקַבְּלִין לְבִנְפִים וְאַחַר כָּךְ מְקַבְּלִין לְטָהֳרוֹת, וְאִם אָמַר "אֵינִי מְקַבֵּל אֶלָּא לְבִנְפִים" - מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. קִיבֵּל לְטָהֳרוֹת וְלֹא קִיבֵּל לְבִנְפִים - אַף לְטָהֳרוֹת לֹא קִיבֵּל. תָּנוּ רַבָּנָן: עַד כַּמָּה מְקַבְּלִין אוֹתוֹ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לְמִשְׁקִין - שְׁלֹשִׁים יוֹם, לִכְסוּת - שְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - לִשְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ. אִם כֵּן, הֲוָה לֵיהּ מְקוֹלֵּי בֵּית שַׁמַּאי וּמַחְמִירֵי בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה - לִשְׁלֹשִׁים. (סימן: חכ"ר תלמי"ד תכל"ת מכ"ם חז"ר גבא"י בעצמ"ו). תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת - צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, וּבְנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ - אֵינָן צְרִיכִין לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים. רָבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ צְרִיכִין לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה חָבֵר שֶׁקִּיבֵּל לְבֶן חָבֵר שֶׁקִּיבֵּל. תָּנוּ רַבָּנָן: הַבָּא לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת - צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, וַאֲפִילּוּ תַּלְמִיד חָכָם צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים. זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה - אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, שֶׁפְּבָר קִיבֵּל עָלָיו מִשָּׁעָה שֶׁיָּשַׁב. אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף תַּלְמִיד חָכָם אֵינוֹ צָרִיךְ לְקַבֵּל בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה חֲבֵירִים, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁאֲחֵרִים מְקַבְּלִין לְפָנָיו.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בֵּימִי בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס נִשְׁנֵית מִשְׁנָה זוֹ; רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי אִיסְתַּפֵּק לְהוּ מֵילְּתָא בְּטָהֳרוֹת, שָׁדְרוּ רַבָּנָן לְגַבֵּי בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס, אֲזִילוּ אֲמְרוּ לֵיהּ: לְעַיְנֵי בָּהּ. אִשְׁתַּכְּחוּהּ דְּקָא טָעֲנָן טָהֳרוֹת, אוֹתִיב רַבָּנָן מִדִּידֵיהּ לְגַבֵּיהּ, וְקָאֵי אִיהוּ לְעֵיוּנֵי בָּהּ. אָתוּ אֲמְרוּ לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי. אָמַר לְהוּ רַבִּי יְהוּדָה: אֲבוֹי שֶׁל זֶה בֵּיזָה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אַף הוּא מְבַזֶּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים! אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: כְּבוֹד זָקֵן וְהָא מוּנָּח בְּמְקוֹמוֹ. אֶלָּא, מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ - נָהֲגוּ כֹּהֲנִים סִילְסוּל בְּעַצְמָן, שֶׁאֵין מוֹסְרִין אֶת הַטָּהֳרוֹת לְכָל אָדָם. תָּנוּ רַבָּנָן: חָבֵר שֶׁמֵּת - אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ חֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן עַד שֶׁיִּחָשְׁדוּ. וְכֵן חָצֵר שֶׁמּוֹכְרִין בָּהּ תְּבֶלֶת - חֲרֵי הִיא בְּחֶזְקָתָהּ עַד שֶׁתִּיפָּסֵל. תָּנוּ רַבָּנָן: אִשָּׁה עִם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, וְכֵן בִּתּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, וְכֵן עַבְדּוֹ שֶׁל עַם הָאָרֶץ שֶׁנִּמְכַּר לְחָבֵר - כּוּתִּי צְרִיכִין לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת בַּתְּחִלָּה. אֲבָל אִשָּׁה חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, וְכֵן בִּתּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁנִּשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ, וְכֵן עַבְדּוֹ שֶׁל חָבֵר שֶׁנִּמְכַּר לְעַם הָאָרֶץ - אֵין צְרִיכִין לְקַבֵּל דִּבְרֵי חֲבֵירוּת בַּתְּחִלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הֵן צְרִיכִין לְקַבֵּל עֲלֵיהֶן דִּבְרֵי חֲבֵירוּת לְבִתְחִלָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנִּשֵּׂאת לְחָבֵר, וְהָיְתָה קוֹמַעַת לוֹ תְּפִילִּין עַל יָדוֹ, נִשֵּׂאת לְעַם הָאָרֶץ - וְהָיְתָה קוֹשֶׁרֶת לוֹ קִשְׁרֵי מוֹכֵס עַל יָדוֹ.

וכולן — סיפא דהך ברייתא דלעיל היא, דקתני: הבא לקבל דברי חבירות חוץ מדבר אחד, וכן בהן שקיבל עליו דברי כהונה חוץ מדבר אחד, וכן בלוי שקיבל עליו דברי לויה חוץ מדבר אחד — אין מקבלין אותן, שנאמר: "המקריב את דם השלמים" וגו'. בזמן שהכהנים עושין רצונו של מקום מה כתיב בהם — "חלקם נתתי אותם מאשי", וכשאין עושין רצונו של מקום מה כתיב בהן — "מי גם בכם ויסגור דלתים". וכולן שחזרו בהן אין מקבלין אותם עולמית כו'. בתוספתא דמסכת דמאי בפרק "האורז במקומו מותר בחלת אנטוכיא". **עשו דברים כממוניות** — שלא היללו שם שמים בפרהסיא — מקבלין אותם. **כאותו הזוג** — רבי שמעון ורבי יהושע בן קרחה. **נגבאי** — ממונה למלך לגבות מס מישראל. **פירש** — מן הגבאות. **איצטרייכא ליה שיקרא** — שהיו חכמים צריכין לו, לשאול הימנו הלכות. **קטר להו** — קשר ותיקן להם ארבע מאות. **תבתקי** = כסאות. זיל לחשיבותיה — ילך לחשיבותיה, אחר החשיבות שבחר לו להיות מוכס, ואנו לא נלך אצלו. **הדרי בי** — מגבאות. **ורואה את קדשיו** — אם יש לו שלמים בביתו ונפל בהן מום — יראה אם קבוע הוא, ויפדם ויוציאם לחול. **מעשרותיו** — מעשר בהמה שנפל בהם מום. **ונשאל על טהרותיו** — הוא עצמו, אם בקי בהלכות, נשאל לעצמו על טהרותיו אם אירע בהן ספק, ואינו צריך לילך אצל חכם אחר. **חוץ משל עצמו** — שאין כהן רשאי לראות מום של בכורותיו ולהתירו. **וחד מי מהימן** — להתיר בבור, ואפילו של אחרים והאנן תנן לקמן בפרק "כל פסולי המוקדשין" (לה,ב): בבור שניסמית עינו ונקטעה ידו, הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת. **אלא בתלתא** — וכהן בעל הבכור אחד מהן. **ומי חשידי** — בולהו בשבילו. **והתנן** — ביבמות. **מיאנה או שחלצה** — אשה לפני החכם, מותר לישאנה. ואינו נחשד, לומר על מנת כן התירה. **מפני שהוא בית דין** — כלומר, שלא היה לבדו שם, אלא בית דין שלשה היו שם. **בראמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה** — במסכת נדרים, בפרק "נערה המאורסה" (עח,א). **ורואה את קדשיו** — ואינו נחשד לומר על מום עובר שהוא קבוע. דמה לו לשקר הא אם היה רוצה להוציאן לחול, יכול לעשות בהיתר, ולשחטן לחכם, ולפתוח בחרטה דהקדש טעות, ולומר: בטעות הקדשתיו. אבל בבבור, דאיהו לא אקדשיה, דהא מרחם קדוש — ליכא למימר הכי, ונחשד. **ומעשרותיו** — דאינו נחשד לומר על עובר שהוא קבוע. דאי הוה בעי מעיקרא, הוה עביד בהיתירא, קודם שיעשר עדרו. **שדי מומא בכולהו** — דעדיין אינן קדושים דליהוי כמטיל מום בקדשים, ואחר כך יעשר. דמעשר בהמה חל על המום, דכתיב: (ויקרא כז) "לא יבקר בין טוב לרע" הילכך אינו נחשד. **ונשאל על טהרותיו** — אינו חשוד לומר על טמא "טהור". דאם טמאות הן — מה יפסיד הא חזא ליה בימי טומאה. ובחולין קמיירי, דתרומה טמאה לא חזיא ליה אפילו בימי טומאתו.

וכולן שחזרו בהן כו' — פירש הקונטרס בפרק קמא דעבודה זרה (ז,א): אגולנים ועמי הארץ קאי, שחזרו מרשען למוטב. וזהו תימה: למה אין מקבלין אותם? דמשמע דאין תקנה לעשות עם הארץ [חבר], שמקבל עליו דברי חבירות כו'. ועוד, דלשון "עולמית" משמע שכבר קבלו פעם אחרת. ועוד, דאמר רבי יהודה: חזרו בהן במטמוניות אין מקבלין אותן, שאם חזרו למוטב במטמוניות ולא בפרהסיא — אין מקבלין אותן. וכי זו יראה שמים בסתר? ואומר רבינו תם: דקאי אגרישא, דקתני בתוספתא דדמאי בפרק שני: עם הארץ שקבל עליו דברי חבירות כו', [וגי שקבל עליו דברי חבירות כו'] גר שקיבל עליו דברי תורה כו'. כהן שקבל עליו בהונה כו', לוי שקבל עבודת לויה כו'. והדר קתני: וכולן שחזרו בהן, בלומר, שחזרו לסורם וקלקלו מעשיהם — אין מקבלין אותן עולמית, ביון דלא יכלו לעמוד בה. רבי יהודה אומר: במטמוניות, כלומר, שחזרו לסורם במטמוניות, ובגלוי נזהרו על דברי חבירות — אין מקבלין אותן, שגונבין דעת הבריות ואין עושין אלא לפנים. אבל אם לגמרי קלקלו מעשיהם, אף בפרהסיא — מקבלין אותן בשישוב, דכשחזרו — חזרה לגמרי.

איבא דאמרי עשו דבריהם במטמוניות — שהכרנו בהם מתחלה קודם שחזרו לסורם, שהיו נוהגין דברי חבירות אף בסתר — מקבלין אותם בשישובו. אבל אם לא הכרנו בהם מעולם שעשו דברי חבירות, כי אם בפרהסיא, ובצנעה לא היו נזהרין היטב — אין מקבלין אותם, שגונבי דעת הבריות הם. **דהא** חזו ליה בימי טומאתו — תימה: ותרומה טמאה דלא חזיא ליה, וכי לא יהיה נאמן? וכן בשאר כל איסור והיתר. ובהדיא אמרינן בריש "הדר" (עירובין סג,א): האי צורבא דרבנן חזי ליה לנפשיה.

הדרן עלך עד כמה

חוץ מן הבכור והמעשר שהנאתן לבעלים — אף על פי שמפרש טעם, משום דהנאתן לבעלים — על כרחין מדאורייתא היא, כדמוכח בפרק קמא דתמורה (ח,א) ובסוף "חלק" (סנהדרין קיב,ב) גבי עיר הנדחת. דדריש: "בהמתך" — מי שנאכלין בתורת בהמתך, יצא בכור ומעשר שאין נאכלין בתורת בהמתך, דתנן: כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטליז חוץ מן הבכור והמעשר. ושמא משום קרא נפקא, דאין נוהגין בזיון בדבר שאין הנאתן להקדש.

גמרא

תָּנוּ רַבָּנָן: וְכוֹלָּן שֶׁחָזְרוּ בָּהֶן - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן עוֹלָמִית, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חָזְרוּ בְּמַטְמוֹנִיּוֹת - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן, בְּפַרְהֶסְיָא - מְקַבְּלִין אוֹתָן. אִיפָּא דְּאָמְרִי: אִם עָשׂוּ דִּבְרֵיהֶן בְּמַטְמוֹנִיּוֹת - מְקַבְּלִין אוֹתָן, בְּפַרְהֶסְיָא - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתָן. רַבִּי שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְקַבְּלִין אוֹתָן, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים". אָמַר רַבִּי יִצְחָק אִישׁ כְּפַר עַכּוֹ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּאוֹתוֹ הַזּוֹג. תָּנוּ רַבָּנָן: בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים, חָבֵר וְנַעֲשָׂה גַּבַּאי - דַּיּוֹחֵן אוֹתוֹ מֵחֲבֵירְתּוֹ, פָּרַשׁ - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ. חָזְרוּ לוֹמַר: פָּרַשׁ - הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם. רַב הוּנָא בַּר חִיָּיא אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ שַׁעֲתָא, הֲוָה עָיֵיל גַּבֵּיהּ רָבָה וְרַב יוֹסֵף וְאַרְבַּע מְאָה וּגְיָא דְּרַבָּנָן. שַׁמָּע דְּאָתוּ, קָטַר לְהוּ אַרְבַּע מְאָה תַּבְתְּקֵי. לְסוֹף שַׁמְעוּ דְּנַעֲשָׂה גַּבַּאי, שְׁלָחוּ לֵיהּ: זִיל לַחֲשִׁיבוּתֵיהּ, זִיל לְקַדְּמוּתֵיהּ. שְׁלַח לְהוּ: הֲדְרִי בִּי. רַב יוֹסֵף לָא אָזַל, רָבָה אָזַל. רַב יוֹסֵף אָמַר, תָּנְיָא: פָּרַשׁ - אֵין מְקַבְּלִין אוֹתוֹ; רָבָה אָמַר, תָּנְיָא, חָזְרוּ לוֹמַר: פָּרַשׁ - הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם. תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם רוֹאֶה, חוּץ מִשֶּׁל עַצְמוֹ. וְרוֹאֶה אֶת קָדָשָׁיו וְאֶת מַעֲשְׂרוֹתָיו, וְנִשְׁאָל עַל טָהֳרוֹתָיו. אָמַר מָר: כָּל הַבְּכוֹרוֹת אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִשֶּׁל עַצְמוֹ. כְּמַאי עָסְקִינַן אִילֵימָא בְּחַד - מִי מְהֵימַן אֶלָּא בִּתְלָתָא - וּמִי חֲשִׁידֵי וְהָתְנַן: מֵיאֲנָה אוֹ שֶׁחָלְצָה בְּפָנָיו - יָשְׁאֶנָּה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא בֵּית דִּין! - לְעוֹלָם בְּחַד; וְכִדְאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּיָחִיד מוּמְחֶה, הָכָא נָמֵי - בְּיָחִיד מוּמְחֶה. וְרוֹאֶה אֶת קָדָשָׁיו - דְּאִי בָּעֵי מֵימְשַׁל עֲלַיְיהוּ. וּמַעֲשְׂרוֹתָיו - דְּאִי בָּעֵי, שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא בְּכוּלֵּיהּ עֲדָרֵיהּ. וְנִשְׁאָל עַל טָהֳרוֹתָיו - דְּהָא חָזֵא לֵיהּ בִּימֵי טוּמְאָתוֹ.

הדרן עלך עד כמה ישראל חייבין

כָּל פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין הֲנָאָתָן לְהֶקְדֵּשׁ, נִמְכָּרִין בְּאִיטְלִיז וְנִשְׁחָטִין בְּאִיטְלִיז וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא, חוּץ מִן הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר שֶׁהֲנָיָתָן לַבְּעָלִים. פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין - הֲנָיָתָן לְהֶקְדֵּשׁ. וְשׁוֹקְלִין מָנֶה כְּנֶגֶד מָנֶה בַּבְּכוֹר.

גמרא

כל פסולי המוקדשין — קדשים שנפל בהן מום. **הנאתן להקדש** — אם מוכרין אותן ביוקר, הנאת הקדש היא. ובגמרא מפרשא כולה. **באיטליז** — בשוק. שלוקחין הרבה, ונמכר ביוקר. **ונשקלין בליטרא** — כדרך שהקצבין מוכרין בשר חולין. **בכור ומעשר** — אם נמכרין ביוקר. **הנאתן לבעלים** — בכור — הנאתו לכהן. ומוכר הבשר לכל מי שירצה, דבשר בכור נאכל לכל אדם, והכהן נוטל דמיו. ולכהן קרי בעלים של בכור. ומעשר — הנאת מכירתו ביוקר לבעליו ישראל היא. ומשום הנאת הדיוטות לא מזלזלינן בקדשים לנהוג חולין למוכרו באיטליז, אלא בביתו, ואף על פי שלא יקפצו עליהם בני אדם כל כך. ואין נשקלין בליטרא, אלא באומד, ואם יפסיד ליתת לן בה. **ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור** — שאם יש לו חתיכת בשר חולין שנשקלה בליטרא, יכול לשקול בשר בכור כנגדה.

גמרא

גמרא "כָּל פְּסוּלֵי הַמּוּקְדָּשִׁין הֲנָאָתָן לַהֶקְדֵּשׁ". אֵימַת אִילֵימָא לְאַחַר פִּדְיוֹנוֹ, הֲנָאָתָן לַהֶקְדֵּשׁ הֲנָאָתָן דִּבְעָלִים הוּא! אֶלָּא לִפְנֵי פִדְיוֹנוֹ, נִשְׁחָטִין הָא בָּעֵי הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה! הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ לֹא הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: הָיוּ בִּכְלַל הַעֲמָדָה וְהַעֲרָכָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר אֶלָּא לְעוֹלָם לְאַחַר פִּדְיוֹן, וּמַאי "הֲנָאָתָן לַהֶקְדֵּשׁ" - אַדְּמֵעִיקָּרָא, דְּכֵיוָן דְּשָׁרֵי לְהוּ מָר נִמְכָּרִין בָּאִיטְלִיז וְנִשְׁחָטִין בָּאִיטְלִיז וְנִשְׁקָלִין בְּלִיטְרָא, טָפֵי וּפָרֵיק מֵעִיקָּרָא. "חוּץ מִן הַבְּכוֹר וּמִן הַמַּעֲשֵׂר שֶׁהֲנָיָיתָן לַבְּעָלִים". בִּשְׁלָמָא בְּכוֹר - בְּאִיטְלִיז הוּא דְּלָא מִיזְדַּבַּן, הָא בְּבֵיתֵיהּ מִיזְדַּבַּן. אֶלָּא מַעֲשֵׂר, בְּבֵיתֵיהּ מִי מִיזְדַּבַּן וְהָתַנְיָא, בִּבְכוֹר נֶאֱמַר: "לֹא תִפְדֶּה" - וְנִמְכָּר חַי, בְּמַעֲשֵׂר נֶאֱמַר: "לֹא יִגָּאֵל" - וְאֵינוֹ נִמְכָּר לֹא חַי וְלֹא שָׁחוּט, לֹא תָּם וְלֹא בַּעַל מוּם! הָא מִילְּתָא אִיקַּשְׁיָא לֵיהּ לְרַב שֵׁשֶׁת בְּאוֹרְתָּא, וְשַׁנְיָיהּ בְּקַדְמוּתָא מִבָּרַיְיתָא: בְּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים עָסְקִינַן, וּמִשּׁוּם הֲשָׁבַת אֲבֵידָה נָגְעוּ בָּהּ. רַבִּי אִידִי סָרְסֵיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת הֲוָה שְׁמָעָהּ מִינֵּיהּ, אֲזַל אֲמַרָהּ בֵּי מִדְרְשָׁא וְלָא אֲמַרָהּ מִשְּׁמֵיהּ. שְׁמַע רַב שֵׁשֶׁת, אִיקְפַּד, אֲמַר: מַאן דַּעֲקִיץ - לִיעַקְצֵיהּ עַקְרַבָּא! וְרַב שֵׁשֶׁת מַאי נָפְקָא לֵיהּ מִינַּהּ - דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: מַאי דִּכְתִיב "אָגוּרָה בְאָהָלְךָ עוֹלָמִים" וְכִי אֶפְשָׁר לָאָדָם לָגוּר בִּשְׁנֵי עוֹלָמִים אֶלָּא אָמַר דָּוִד: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֹאמְרוּ דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּי בָּעוֹלָם הַזֶּה! דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: כָּל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁאוֹמְרִים דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיו בָּעוֹלָם הַזֶּה - שִׂפְתוֹתָיו דּוֹבְבוֹת בַּקֶּבֶר; וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר זְעִירִי: מַאי קְרָאָה - "וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים" - כְּכוֹמֶר שֶׁל עֲנָבִים, מַה כּוֹמֶר שֶׁל עֲנָבִים, כֵּיוָן דְּאָדָם נוֹגֵעַ בּוֹ - דּוֹבֵב, אַף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, כֵּיוָן שֶׁאָדָם אוֹמֵר דְּבַר שְׁמוּעָה מִפִּיו - דּוֹבְבוֹת שְׂפָתָיו בַּקֶּבֶר. מַאי בָּרַיְיתָא דְּתַנְיָא: מַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים - מוֹכְרִין אוֹתוֹ, וּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁשְּׁחָטוֹ - מַבְלִיעוֹ בְּעוֹרוֹ בְּחֶלְבּוֹ וּבְגִידוֹ וּבְקַרְנָיו. מַאי קָאָמַר אֲמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: מַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים מוֹכְרִין אוֹתוֹ בְּהַבְלָעָה. - מִכְּלָל דְּגָדוֹל בְּהַבְלָעָה לָא מַאי שְׁנָא מֵהָא דְּתַנְיָא: הַלּוֹקֵחַ לוּלָב מֵחֲבֵירוֹ בַּשְּׁבִיעִית - נוֹתֵן לוֹ אֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה, לְפִי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְלוֹקְחוֹ בַּשְּׁבִיעִית; וְהָוֵינַן בָּהּ: לֹא רָצָה לִיתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה מַאי וְאָמַר רַב הוּנָא: מַבְלִיעַ לוֹ דְּמֵי אֶתְרוֹג בַּלּוּלָב! - הָתָם לָא מוּכְחָא מִילְּתָא, הָכָא - מוּכְחָא מִילְּתָא. אֲמַר רָבָא: אִם כֵּן, "מַעֲשַׂר בְּהֵמָה" תְּרֵי זִמְנֵי לָמָּה לִי אֶלָּא אֲמַר רָבָא, הָכִי קָאָמַר: מַעֲשַׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים - מוֹכְרִין אוֹתוֹ כְּדַרְכּוֹ, וּמַעֲשַׂר בְּהֵמָה דְּגָדוֹל שֶׁשְּׁחָטוֹ - מַבְלִיעוֹ בְּעוֹרוֹ בְּחֶלְבּוֹ בְּגִידוֹ וּבְקַרְנָיו. אֲמַר רָבָא: מְנָא אָמֵינָא לָהּ דִּכְתִיב: "וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל", אֵימָתַי עוֹשֶׂה תְּמוּרָה - מֵחַיִּים, אֵימָתַי אֵינוֹ נִגְאָל - מֵחַיִּים; הָא לְאַחַר שְׁחִיטָה - נִגְאָל. וְרַבָּנַן הַהוּא דְּגָזְרוּ לְאַחַר שְׁחִיטָה אַטּוּ לִפְנֵי שְׁחִיטָה; דָּבָר הַנִּישּׁוֹם מֵחַיִּים - גְּזוּר רַבָּנַן לְאַחַר שְׁחִיטָה אַטּוּ לִפְנֵי שְׁחִיטָה,

דבר

רש"י

גמרא אלא לפני פדיונו — ודמים להקדש. **נשחטין** — בתמיה, והיאך יכול למוכרו להוציא לחולין לאחר שחיטה **הא בעי העמדה והערכה** — דבהמת הקדש אינה נפדית אלא מחיים, דכתיב (ויקרא כז): "והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך אותה הכהן" וגו'. **הניחא למאן דאמר** — בפרק בתרא דתמורה (לב,ב): קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה, איכא לאוקומי דנפדין ונמכרין לאחר שחיטה. **אדמעיקרא** — כשהבעלים פודין אותן מתחלה מיד ההקדש איכא הנאה להקדש. אי שרית ליה לזבוני באיטליז לאחר פדיון — טפי ופריק. **שהנאתן לבעלים** — שאין נותנים שום דמים להקדש על בכור ומעשר בהמה. **לא תפדה** — "אך בכור שור או בכור עז לא תפדה" וגו' (במדבר יח), ומשמע: בעלים אין פודין אותן, אבל נמכר הוא לאחרים משיבא ליד כהן. **לא יגאל** — "והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל". **ואין נמכר** — דגמרינן "לא יגאל" דהכא מ"לא יגאל" [דחרמים], כדמפרש לקמן בשמעתין. **ושנייה בקדמותא מברייתא** — ופירקה בהשכמת הבקר מברייתא. ולקמן מפרש מאי ברייתא. ושני לה הכי: הכא מתניתין במעשר בהמה כו'. **השב אבידה** — שאין יכולין לאוכלו כולו, ויסריח. ובמעשר בעל מום קמיירי. **נגעו בה** — להתיר. **סרסיה** = שמעיה. **אמרה בבי מדרשא** — להאי פירוקא. **מאן דעקץ** — מי הוא שעקצני ונשכני, שלא אמרה משמי — תעקציה עקרבא, שמתא. **דובבות** — נעות. והנאה הוא לו, שדומה כחי. **כומר ענבים** — שאוספן בכלי אחד שבעה ימים או שמנה ימים, שידחקו ויתבשלו. **מאי ברייתא** — דאמרן לעיל "ושנייה מברייתא". **מבליעו בחלבו** — דאסור למכור בשר. אלא החלב והעור והגידין ימכור, ויבליע לו בהן דמי הבשר — שימכור לו העור והגידין ביוקר, כמה ששוה הכל, ויתן לו הבשר במתנה. **מאי קאמר** — מעיקרא תני "מוכרין אותו", דמשמע כדרכו, והדר תני "מבליעו". **דגדול** — שאינו יתום. **הלוקח לולב** — לוקח אדם בשביעית מעם הארץ פירות שנלקטו בשביעית, משום דבת ששית שנכנסת לשביעית היא, וכל האילנות הולכין אחר חנטה חוץ מאתרוג. ואתרוג אינו רשאי ליקח בשביעית אף על גב דחנטה בששית, משום דאתרוג בתר לקיטה אזלינן, ופירות שביעית היא. ואין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ, שעושה בהם סחורה, ואינו מבערן בזמן הביעור כשכלה לחיה שבשדה. **התם לא מוכחא מילתא** — משום דדמיו קלים, ואינו ניכר שהבליעם בלולב. אבל הכא — אפילו דבהבלעה נמי מוכחא מילתא דמוכר הבשר, דהדבר ידוע שאין עור נמכר כולי האי בדמים יקרים. **אם כן** — דכולה חדא קתני. **תרי זימני** — "מעשר בהמה" דתני בברייתא למה לי **והיה הוא ותמורתו** — במעשר בהמה כתיב, ומהאי "לא יגאל" נפקא לן דאינו נמכר. הילכך, כי אסריה קרא למכור — דומיא דעשיית תמורה הוא דאסר ליה. **אימתי עושה תמורה מחיים** — הכי נמי, אימתי אינו נגאל — לא אמרה תורה אלא מחיים, אבל לאחר שחיטה נמכר. **ורבנן גזרו לאחר שחיטה אטו** **לפני שחיטה** — כדקתני לעיל: אינו נמכר לא חי ולא שחוט. **דבר הנישום** — נמכר מחיים, כגון הבשר, שכל חשיבות דבהמה אינו אלא בבשר — גזור רבנן לאחר שחיטה.

ושאינו

תוספות

במעשר בהמה של יתומים כו' — אפילו לרבא דשרי לגדול בהבלעה, הוצרך רב ששת להעמיד בשל יתומים. דמשמע ליה מתניתין בלא הבלעה, דומיא דפסולי המוקדשין באיטליז.

מבליעו בחלבו — דאסור למכור הבשר, אלא החלב והעור והגידין. ויש לדקדק מכאן, דאפילו מאן דאסר לקמן (לב,ב) להמנות גוי על הבכור — חלבו מיהא שרי, דכעור חשיב ליה, כיון דאסור באכילה לישראל. ומיהו, שמנו של גיד, דלא אסור מדאורייתא — איפשר דאסור. אבל הלכה כרבי עקיבא, דשרי לגוי אפילו הבשר, כמו שמפרש לקמן.

אם כן מעשר בהמה מעשר בהמה תרי זימני למה לי — יש מקומות דדייק כי האי גוונא בריש בבא מציעא (ב,א) גבי "זה אומר אני מצאתיה", דפריך: והא "זה" ו"זה" קתני. ובריש נדרים (ד,ב) פריך: "אסור" "אסור" למה לי. ובריש סנהדרין (ג,א) פריך: "שלשה" "שלשה" למה לי. עוד בההוא פירקא (ח,א): וכי תימא פרושי קא מפרש: מאי "זמון" — ברכת זמון, והתניא: "זמון שלשה וברכת הזמון בשלשה". ובפרק בתרא דמועד קטן (כב,ב) דמפרש: לשמחה ולמריעות שלשים יום, פריך: והתניא "לשמחה שלשים ולמריעות שלשים יום". ובפרק "בית כור" (בבא בתרא קד,א) פריך: "אני מוכר לך" "אני מוכר לך" תרי זימני למה לי. ותימה: דבכמה דוכתי לא פריך כי האי גוונא, בפרק קמא דחולין (טז,ב) גבי נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשירה, דקאמר התם: פרושי קא מפרש, מאי במחובר לקרקע — סכין דלא מבטל ליה, ולא פריך: "שחיטתו כשירה" תרי זימני למה לי. ובפרק "גיד הנשה" (חולין צח,א) גבי ביצים טהורות ששלקן עם ביצים טמאות, דקאמר: פרושי קא מפרש, ולא פריך: "אסורות" "אסורות" למה לי. ובפרק "כל הבשר" (שם קיג,א) גבי דג טהור שמלחו עם דג טמא, דקאמר: פרושי קא מפרש, ולא פריך "מותר" "מותר" למה לי. וב"הגוזל קמא" (בבא קמא צח,ב) גבי נתן לאומנין וקלקלו, דקאמר: פרושי קמפרש, ולא קאמר: "חייבין לשלם" תרי זימני למה לי. ובגיטין פרק "השולח" (מב,ב) גבי "כל נכסי נתונים לפלוני ופלוני עבדי", דקאמר: פרושי קמפרש, ולא פריך: "ולא קנו" "ולא קנו" למה לי! ויש לומר: דבכל הני דוכתי דפריך "תרי זימני למה לי" — לא שייך לומר כל כך "פרושי קמפרש", כמו בהנך דוכתי דלא פריך.

[שייך לעמוד הבא] **ואף** רב שמואל בר רב יצחק סבר לה להא דרבא — פירוש: מקרא אחרינא, ולא מטעמיה.

דלא

ושאינו נישום מחיים — כגון הערל והגידין, שחשיבות שום דמי הבהמה אינו בשביל הערל. הלכך בהבלעה שרי אפילו דגדול. וביתמי, משום השבת אבידה — אוקמוה אדאוריית, דלאחר שחיטה מוכרו כדרכו. **סבר לה להא דרבא** — דמעשר לאחר שחיטה, דאורייתא שרי למכור. **דק בכל אות נפשך** — מוקמינן בספרי דבפסולי המוקדשין מישתעי, וכתיב: "תזבח ואכלת".

איזהו דבר שאין בו ברכה מחיים — שאין נהנין מהם מחיים. דהא שאר קדשים, אם נפל בהן מום — פודין, ויכול למוכרן מחיים לכל מי שירצה. **אלא זה מעשר בהמה** — דכתיב ביה "לא יאכל", דאינו נמכר מחיים. וכתב דלאחר זביחה איכא ברכה, וההוא ברכה — מכירה היא, דדומיא דברכה שאסר לך מחיים התיר לך לאחר שחיטה, ומה ברכה היתה ראויה בו מחיים — מכירה. אלמא, לאחר שחיטה נמכר מדאורייתא, והא דתניי: אינו נמכר שחוט — דרבנן הוא. הילכך ביתמי מוקמינן אדאורייתא. **מהו להבליע** — דמי בשר מעשר בהמה של גדול, עם דמי העצמות. **דיקה** — אין העצמות ראויים לכלום, ואין מבליעין. **נפח** — ראויין העצמות לקתתא דנגרי וחציני, ומבליעין. **באתרייה דמר** — עושין כלים מעצמות. ובאתרייה דמר אין עושין כלים מעצמות, ואין מבליעין. **מנא הני מילי** — דמעשר אינו נמכר דמאי משמע מכירה מ"לא יגאל" **בחרמים** — כתיב (ויקרא כז): "לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדשים" וגו'. **מפני** שצריך שיהו תיבות הללו "לא יגאל" מופנין לדרשא זו. **שכן חלין על הכל** — שאם החרים את הקדשים — חל חרם עליהן. ונותן לכהן בפי טובת הנאה שיש לו בזה, כדאמר בערכין בפרק "המקדיש שדהו" (כה,ב). תאמר במעשר שאינו חל אלא על החולין ועדה, חרם חל על כל העדר, ומעשר אינו אלא עשירי. **איבא למיפרך** — דאיכטריך "לא יגאל" דחרמים. דממעשר לא גמירי, דמה למעשר שכן קדש לפניו ולאחריו, שאם קרא לעשירי "תשיעי" ולתשיעי "עשירי" ולאחד עשר "עשירי" — משלחן מקודשים. **דאיכא למיפרך** — במעשר, כדפרכינן גבי חרמים: מה לבבור שכן קדושתו מרחם, תאמר במעשר שאין קדושתו מרחם ולהכי איכטריך "לא יגאל" דמעשר. **והעברת קרא יתיר הוא** — ומופנה לגזירה שוה, ללמד "העברה" "העברה" על מעשר שלא יגאל, ואין משיבין עליה. הילכך "לא יגאל" דמעשר מופנה הוא. ומאי טעמא האי קרא יתיר דמצי למכתב "בל פטר רחם לה'", כדכתיב קרא אחרינא (שמות יג): "כל פטר רחם לה'", "והעברת למה לי שמע מינה: קרא יתירא הוא. **בכור נמי נילף נאולה נאולה מחרמים** — דלא ימכר. דאף על גב דלא כתב בבכור גאולה — כתב ביה פדייה (שם), והיא היא. **נאולה דמעשר מפני** — כדאמרן, הלכך דיינינן ליה גזירה שוה מחרמים. אבל פדייה דבכור לא מפני, דאיכטריך לגופיה, ולאגמורי נמי אמעשר בהעברה העברה. **ומאי חזית** — דפדייה דבכור לגופיה ולאגמורי אמעשר, ו"לא יגאל" דמעשר לאפנויי ולמיגמר גזירה שוה מחרמים אימא: "לא יגאל" דמעשר — לגופיה, דלא יפדה, ולאגמורי אבכור ב"העברה" "העברה". ודבכור — לאפנויי, ולמיגמר גזירה שוה מחרמים דאשור במכירה! **נילף בכור העברה מעשר** — שיהא אשור במכירה. דהא מעשר בכר קים לן, דגמרנא ליה גאולה מחרמים! **כל חרם קדשים הוא** — הוא אשור במכירה. **מבכורא מעשר הוה ליה לרבויי** — בדין חרמים, דגאולה כתב ביה כמו בחרמים, ולמעוטי בכור דפדייה כתב ביה. **לא יגאל דחרמים לא צריך** — ולא משום דגמר מבכור. אלא מסברא נפקא לן דאינו בפדייה. **חקדש ינתנו** — ואינו בפדייה, ולא דמי לקדשי מזבח. חולין ינתנו — ויכול למוכרן בכהן לכל מי שירצה. לך יהיה — ברשות כהן זה, כשאר ממונו.

דלא יאמר לא יגאל בחרמים וגמר ממעשר מה מעשר קדוש ואינו נגאל — ואם תאמר: דילמא הוה ילפינן מהקדש דתפדה! ויש לומר: דלחומרא ילפינן, אי נמי, משום דבחרמים כתיב "לא ימכר" ומוקמינן בהו לא יגאל. **הוא** ולא בבור — דבא נמי, דמשני בסמוך ש"לא ימכר" בחרמים לא צריך, אית ליה נמי "הוא" ולא בבור, כדמוכח בפרק קמא דתמורה (ה,ב) גבי אי עביד לא מהני, דאי לאו "הוא" הוה ילפינן בבור העברה העברה ממעשר. ואביי נמי, דמוקי בפרק קמא דתמורה "הוא" — בהוייתו יהא, מכל מקום הוה דריש "הוא" — ולא בבור, מדסמך ליה "הוא" ל"קדש קדשים", דמשמע: הוא — בקדושתו יהא. **רבא** אמר לא יגאל דחרמים לא צריך — כך כתוב בספרים. ורש"י גרס: "לא ימכר", משום דדייק: דאיתנהו היכא? אי בי בעלים — הקדש ינינהו. ואי בי"לא יגאל" קאמר — והא קדשי בדק הבית נגאלין. ורבינו תם מפרק ד"הקדש ינינהו" קאמר — היינו אפילו נפדו, ד"קדש קדשים" משמע ליה קדושת הגוף עד בואו ליד כהן. ומיהו, קשיא לרבי: דבפרק קמא דתמורה (ה,ב) משמע דמוכחינן דאין מועיל פדיון, מ"הוא" — בהוייתו יהא, לאביי דאי עביד מהני. ולרבא דאמר: לא מהני — נפיק מ"לא יגאל" גופיה. ואם כן, היכי הוה דייק הכא ד"לא יגאל" לא צריך משום דאי בי בעלים הקדש ינינהו אפילו נפדו? הוא גופה מ"לא יגאל" נפקא ליה לרבא! ועוד קשיא אחרת שהקשה רש"י, הא דקאמר: אם אינו ענין לחרמים תנהו ענין למעשר, מאי צריך מעשר ל"לא יגאל" דחרמים? הא בגופה כתב. ואי משום "לא ימכר" בקנייה — הכי הוה ליה למימר: ואם אינו ענין לגאולה, דבגופה כתב, תנהו ענין למכירה. אי נמי, אמר: "לא יגאל" דחרמים למה לי? שמע מינה לאפנויי.

(שייך לעמוד ב) **הא** לאחר שחיטה נגאל הא בעיי העמדה והערכה — תימה: לוקמה במפרכסת, דהרי היא כחיה לכל דבריה. כדאמר בפרק שני דחולין (ל,א): מדמי פסח מי אדחי? הא תנא: שחט בה שנים או רוב שנים בו'! ויש לומר: דשמא זו היתה חשובה כחיה אף לענין תמורה. והרב רבי שמעון מנייניל"א זכר צדיק לברכה היה מפרש: דהכא, דנגמרה השחיטה כהלכתה — לא חשיבא מפרכסת כחיה. והכל פירשתי ב"מרובה" (בבא קמא עו,א) בשמעתין דפרה מטמאה טומאת אוכלין.

פסק

דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נִישׁוֹם מֵחַיִּים - לָא גְּזוֹר רַבָּנָן, וְיִבְּיתְמֵי אוֹקְמוּהָ רַבָּנָן אַדְּאוֹרַיְיתָא, וְאַף רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק סָבַר לָהָא דְּרָבָא. דְּאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מִנַּיִן לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוֹמִים שֶׁמּוֹכְרִים אוֹתוֹ בְּדַרְכּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר", אֵיזֶהוּ דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ בְּרָכָה מֵחַיִּים אֶלָּא לְאַחַר שְׁחִיטָה - הֱוֵי אוֹמֵר זֶה מַעֲשַׂר בְּהֵמָה. אִיבָּעֵיָא לְהוּ: מַהוּ לְהַבְלִיעוֹ? בְּעָצְמוֹת רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי, חַד אָמַר: מַבְלִיעוֹ, וְחַד אָמַר: אֵין מַבְלִיעוֹ. וְלָא פְּלִיגִי, הָא - בְּדַקָּה, הָא - בְּנָפָה. וְאִיבָּעֵיָא אִיצְטְרִיךְ: אִידִי וְאִידִי בְּנָפָה, וְלָא פְּלִיגִי, מָר כִּי אַתְרֵיהּ, וּמָר כִּי אַתְרֵיהּ. גּוּפָא: בְּבְכוֹר הוּא אוֹמֵר: "לֹא יִפָּדֶה", וְנִמְכָּר; בְּמַעֲשֵׂר נֶאֱמַר: "לֹא יִגָּאֵל", וְאֵינוֹ נִמְכָּר לֹא חַי וְלֹא שְׁחוּט, וְלֹא תֹּם וְלֹא בַּעַל מוּם. מָנָא הָנֵי מִילֵי? אָמַר רַב חִינָּנָא אָמַר רַב, וְכֵן אָמַר רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נֶאֱמַר "לֹא יִגָּאֵל" בְּמַעֲשֵׂר, וְנֶאֱמַר "לֹא יִגָּאֵל" בַּחֲרָמִים, מַה לְּהַלָּן - מְכִירָה עִמּוֹ, אַף כָּאן - מְכִירָה עִמּוֹ. אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מִפְּנֵי, דְּאִי לָא מִפְּנֵי - אֵיבָא לְמִפְרַךְ: מָה לַחֲרָמִים, שֶׁכֵּן חָלִים עַל הַכֹּל! לְאֵי אִפְנְיוּי מִפְּנֵי; לֹא יֵאָמֵר "לֹא יִגָּאֵל" בַּחֲרָמִים, וְיִגְמֹר מִמַּעֲשֵׂר, מָה מַעֲשֵׂר קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִגְאָל - אַף חֲרָמִים קְדוֹשִׁים וְאֵינָם נִגְאָלִין, "לֹא יִגָּאֵל" דְּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי לְאַפְנוּיֵי. אֵיבָא לְמִיפְרַךְ: מָה לְמַעֲשֵׂר, שֶׁכֵּן קָדוֹשׁ לְפָנָיו וּלְאָחֳרָיו! אֶלָּא, לֹא יֵאָמֵר "לֹא יִגָּאֵל" בַּחֲרָמִים, וְיִגְמֹר מִבְּכוֹר, מָה בְּכוֹר קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִגְאָל - אַף חֲרָמִים קְדוֹשִׁים וְאֵינָם נִגְאָלִין, "לֹא יִגָּאֵל" דְּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי לְאַפְנוּיֵי. אֵיבָא לְמִיפְרַךְ: מָה לְבְכוֹר, שֶׁכֵּן קְדוּשָׁתוֹ מֵרֶחֶם! אֶלָּא, לֹא יֵאָמֵר "לֹא יִגָּאֵל" בְּמַעֲשֵׂר, וְיִגְמֹר מֵעֲבֵרָה מִבְּכוֹר, מָה בְּכוֹר קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִגְאָל - אַף מַעֲשֵׂר קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ נִגְאָל, "לֹא יִגָּאֵל" דְּכְתַב רַחֲמָנָא בְּמַעֲשֵׂר לְמָה לִי לְאַפְנוּיֵי.

- וְאַפַּתִּי, בְּמַעֲשֵׂר נְמִי לָא מִפְּנֵי, דְּאִיבָּא לְמִיפְרַךְ בְּדִבָּרֵנוּ: - "וְהַעֲבַרְתָּ" קְרָא יְתִירָה הוּא. - בְּכוֹר נְמִי, נִילַף גְּאוּלָה גְּאוּלָה מֵחֲרָמִים! - דְּמַעֲשֵׂר מִפְּנֵי, דְּבְכוֹר לָא מָצֵי - וּמַאי חָזֵית דְּ"לֹא תִפָּדֶה" דִּבְכוֹר לְגוּפֵיהּ, וּדְמַעֲשֵׂר לְאַפְנוּיֵי וְאֵימָא: דְּמַעֲשֵׂר לְגוּפֵיהּ, דִּבְכוֹר לְאַפְנוּיֵי! - דָּנִין גְּאוּלָה מִגְּאוּלָה, וְאֵין דָּנִין פְּדִיָּה מִגְּאוּלָה. - מַאי נָפְקָא מִינָּהּ הָא תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "וְשָׁב הַכֹּהֵן" "וְבָא הַכֹּהֵן" - זוֹ הִיא שִׁיבָה זוֹ הִיא בִּיאָה! - הֲנֵי מִילֵי - הֵיכָא דְּלֵיכָּא דְּדָמֵי לֵיהּ, אֲבָל אִיכָּא דְּדָמֵי לֵיהּ - מִדְּדָמֵי לֵיהּ יָלְפִינַן. - וְלֵילַף בְּכוֹר הַעֲבָרָה הַעֲבָרָה מִמַּעֲשֵׂר, דְּהָא מַעֲשֵׂר נְמִי גְּמַר גְּאוּלָה גְּאוּלָה מֵחֲרָמִים! - מִיעֵט רַחֲמָנָא גַּבֵּי חֲרָמִים "הוּא" - הוּא וְלֹא בְּכוֹר. - וְאֵימָא: "הוּא" - וְלֹא מַעֲשֵׂר! - מַעֲשֵׂר גְּאוּלָה בְּמוֹתוֹ. רָבָא אָמַר: "לֹא יִגָּאֵל" דַּחֲרָמִים לָא צְרִיךְ; דְּאִיתְנְהוּ הֵיכָא אִי בֵּי בַּעֲלִים - הֶקְדֵּשׁ נִינְהוּ, אִי בֵּי כֹּהֵן - חוּלִּין נִינְהוּ. דְּתַנְיָא: חֲרָמִים, כָּל זְמַן שֶׁהֵן בִּבְעִית בַּעֲלִים - הֲרֵי הֵן כְּהֶקְדֵּשׁ לְכָל דְּבָרֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַה'", נִתְּנוּ לַכֹּהֵן - הֲרֵי הֵן כְּחוּלִּין לְכָל דְּבָרֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה"; "לֹא יִגָּאֵל"

תוספות רש"י

פסק מתניתין מני רבי עקיבא היא — ואומר רבינו יצחק: דהלכתא בבית הלל דמתניתין, דשרו אפילו לגוי, ולא בבית הלל דברייתא, דאסרו ופליגי ארבי עקיבא. דהני סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא, דהני הלכתא כסתם דמתניתין, כדאיתא ב"החולץ" (יבמות מב,ב). וכל שכן דהכא דסתם לן כלשון (ברייתא) [בית הלל], דעדיף משאר סתמי דאיתא בסוף שבת (קנו,א). והא דפרישנא בסמוך טעמא דרבי עקיבא מדכתיב "כצבי וכאיל", ואמרינן דאיזהו מקום לה כרבי אלעזר הקפר, פירוש: דדריש ברישׁ פרק שני דחולין (כח,א): מה בסולי המוקדשים בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה, ועוף אין לו שחיטה אלא מדברי סופרים. משמע דרבי עקיבא מדכתיב רבי אלעזר הקפר, אלא סבר לה כרבי, דדריש שחיטה מ"וזבחת כאשר צויתיך", מלמד שנעטוה משה על רוב אחד בעוף ועל רוב שנים בהמה. דלמא הכי קיימא לן כרבי. ואף על גב דרבי יוסי בר חנינא בגזיר בפרק "מי שאמר" (כט,א) סובר דאין שחיטה לעוף מן התורה — אין ראיה ממנו שיהא הלכה כן, דתנא הוא כדמוכח התם. ועוד, דרבי עקיבא מצי סבר כרבי אלעזר הקפר, ונמר חד מ"צבי" וחד מ"איל" כדפרישית לעיל בפרק שני (טו,א) גבי מה צבי ואיל פטורין מן הבכורה כו'. ובהלכות גדולות משמע שרוצה לפסוק כבית הלל דברייתא. ומשמע נמי דמדרבנן היא דפליגי ארבי עקיבא. דפרישו שהחלב מותר לגוי משום דאיקשי פסולי המוקדשים לאיל רצוי, והבשר אסור להאכילו לגוי משום דקיימא לן להיא ראיה דאסור לגוי משום דקיימא לן כההוא דרשא: "ואבלת" ולא לכלביך, והוא הדין לגוי, כדמוכח בפרק "כל שעה" (פסחים כט,א). דאשכחן במה סתמי כהך דאיתא הכא: בפרק "הלוקח בהמה" (בכורות כא,ב) לעולן גבי חררת דם, דתנן: יקבר. ובפרק "עד כמה" (שם כח,א): מי שאינו מומחה וראה את הבכור ונשחט על פיו הרי זה יקבר. ולקמן בפרקין (לו,א): השוחט את הבכור ונודע (עד) שלא הראהו כו' הבשר יקבר. ובפרק "בהמה המקשה" (חולין סט,ב) גבי יצא רובו: הרי זה יקבר. אבל היך אין ראיה, דשפיר אתיא כרבי עקיבא, דהא לרבי עקיבא גופיה שמעינן ליה בפרק "טבול יום" (זבחים קג,ב וקר,א) דאמר: מדברי למדנו שהשוחט את הבכור ונמצא טריפה — שיאותו הכהנים בעורו. משמע דבשרם אסור בהנאה. והיינו טעמא, כדפרישנא לעיל בפרק שני (יד,א) גבי קדשים שקדם מום קבוע להקדשן, דהיכא דשרי לישראל הוא דאיתקש לצבי ואיל, ושרי אפילו לגוי, ולא איתסר מ"ואבלת" ולא לכלביך. אבל היכא דאסור לישראל — לא איתקש לצבי ואיל. הילכך, בכור שמת, או נשחט בלא התרה, או הותר ונמצא טריפה — טעון קבורה, כדמוכח התם שמעי. ואפילו רבי עקיבא מודה, כדאמר בפרק "טבול יום" (זבחים קד,א). ואף רבי עקיבא לא אמר שיהא העור מותר אפילו בגבולין אלא כשהתירו מומחה, אבל לא התירו מומחה — לא. ובטריפה נמי, ואף על גב דשרי רבי עקיבא העור — אין הלכה כמותו, כדמסקינן התם: והלכתא בחכמים, דאמרי אין "לא ראיתי" ראיה, אלא יצא לבית השריפה. ומיהו, לדידן לא בעי שריפה, דהתם במקדש הוא דבעי שריפה, דבמקדש קאי, ומאי שכתוב שם בספרים, "והלכתא בחכמים, בשר בקבורה והעור בשריפה", פירש שם רש"י דלא גרס ליה, דרבנן דאמרי בעור "אלא יצא לבית השריפה" — לאו אדרבי עקיבא קיימי, דאיירי בבכור בגבולין, אלא אדרבי חנינא, דאיירי בקדשי המקדש. ומיהו, קשיא לברייתא דלקמן בשמעתין (לג,א) גבי שתי חטאות אחת תמימה ואחת בעלת מום, דקאמר רבי אלעזר ברבי שמעון: אפילו בשר בעלת מום בקדרה, נזרוק דמה של תמימה — אסורה. וקתני עלה בתמורה בפרק "ילד חטאת" (כד,א): יצא לבית השריפה. והשתא, מאיזה טעם ליה בשריפה? כל עיקר פסולה לא הוי אלא משום דהויא בחטאת שכפרו בעליה דמתה, וחטאות המתות דינם [בקבורה] בשמחו! ואי משום דבי נשחטו הויא ליה בעין קדשים פסולים שנפסלו אחר שחיטה, שיוצאים לבית השריפה — הא בבבור תנן: (דסבר) [יקבר] בשנשחט שלא על פי מומחה. וכשנמצא טריפה הוי בקבורה כדפרישית! ושמא יש לחלק בין בזמן הזה לזמן בית המקדש. ואם היינו מחלקים בין בשחט שלא על פי מומחה, לשאר פסול שאירע אחר שחיטה — היתה מיושבת גירסת הספרים דזובחים. אלא שנגרוס אפכא: "והלכתא בחכמים, בשר בשריפה ועור בקבורה". ובזמן הזה הוא דקאמר, שלא החמירו על העור לשורפו כמו הבשר. ואם תאמר: מאי שנא הא דתנן במסכת ערלה (פרק ג משנה ג) ומייתי לה בפרק שני דתמורה (לה,א): האורג מלא הסיט מצמר הבבור — ידלק הבגד. ובבל הנך שהבאתי משמע דדינו של בבור בקבורה! ואין לחלק בין בשר לשער. דבהאי גוונא פריך משער נזיר ופטר חמור, דתנן התם: יקבר, ובמסכת ערלה (שם) תנן: בשער ובפטר חמור ידלק. ואין נראה לדחות, דהתם פריך משום דמשמע ליה מתניתין התם דקתני שער נזיר ופטר חמור, דקאי "שער" אתרוייהו. ועוד, תניא נמי בתוספתא: התולש צמר מבבור חם, והניחו בחלון, אף על גב שנולד לו מום לאחר מכאן, ושחטו — הרי זה יקבר. ויש לומר: דאיכא לשנויי הכא דדמשני התם אפטר חמור: כאן בשק, כאן בשער. פירוש: שער ממהר לכלות, וסגי ליה בקבורה. אבל אם עשה ממנו בגד — חיישינן שמא יוציאוהו אחר שנקבר, ובעי שריפה. ואיכא דמשני התם ומוקי לה כרבי יהודה, דאמר: אם רצה להחמיר על עצמו לשרוף את הנקברים — רשאי.

ובית

יָגֵאל" דִּכְתַב רַחֲמָנָא לָמָּה לִי אִם אֵינוֹ עָנִין לַחֲרָמִים - תַּנְהוּ עָנִין לְמַעֲשֵׂר. - אֵימָא: תַּנְהוּ עָנִין לְכִבּוּד? - מַעֲשֵׂר - גְּאוּלָּה כְּמוֹתוֹ. רַב אַשִׁי אָמַר: "לֹא יָגֵאל" דְּמַעֲשֵׂר - לֹא יִמָּכֵר הוּא. אָמַר רַב אַשִׁי: מָנָא אָמְרִינַן לָהּ דִּכְתִיב: "וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל", אֲמַתֵּי עוֹשֶׂה תְּמוּרָה - מַחַיִּים, אֲמַתֵּי אֵינוֹ נִגְאָל - מֵחַיִּים, הָא לְאַחַר שְׁחִיטָה - נִגְאָל; הָא בְּעֵי מֵעַמְּדָה וְהַעֲרָכָה? אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ: "לֹא יִגָּאֵל" - לֹא יִמָּכֵר הוּא. - הָנְיָא לְמֵאן דְּאָמַר קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ הָיוּ בְּכְלָל מֵעַמְּדָה וְהַעֲרָכָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר קָדְשֵׁי מִזְבֵּחַ לֹא הָיוּ בְּכְלָל מֵעַמְּדָה וְהַעֲרָכָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר - אֲנַן הָכֵי קָאָמְרִינַן: מִי אִיכָּא דְּמַחַיִּים לָא מִיפְרִיק, וּלְאַחַר שְׁחִיטָה מִיפְרִיק - אַלְמָה לָא מַחַיִּים, דְּאִילְּמָא קְדוּשָּׁתֵיהּ - לָא מִיפְרִיק; לְאַחַר שְׁחִיטָה, דְּאָקֵל לֵיהּ קְדוּשָּׁתֵיהּ - מִיפְרִיק?! - וְלָא בָּל דְּכֵן הוּא וּמַה מַּחַיִּים, דְּאִלֵּים לְמִיתְפַּס פְּדִיוֹנוֹ - לָא מִיפְרִיק; לְאַחַר שְׁחִיטָה, דְּלָא אִלֵּים לְמִיתְפַּס פְּדִיוֹנוֹ - מִיפְרִיק אֲלָּא שְׁמַע מִינָּהּ: "לֹא יִגָּאֵל" - לֹא יִמָּכֵר הוּא. - וְלִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "לֹא יִמָּכֵר"! - אִי כְּתַב רַחֲמָנָא "לֹא יִמָּכֵר", הָוֶה אָמֵינָא: אֵיזְדַּבּוּנֵי הוּא דְּלָא מְזַדְּבַן - דְּקָא עָבֵיד עוֹבְדִין דְּחוֹלִּ, אֲבָל אֵיפְרוּקֵי מִיפְרִיק - דְּהָא עָיְילִי דָּמָיו לְהֶקְדֵּשׁ; לְכָךְ כְּתַב רַחֲמָנָא "לֹא יִגָּאֵל" - דְּלָא אֵיזְדַּבּוּנֵי מִיזְדַּבַּן, וְלָא אֵיפְרוּקֵי מִיפְרִיק. **משנה** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יָמֵנֶּה יִשְׂרָאֵל עִם הַכֹּהֵן לִבְכוֹר, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין, וַאֲפִילּוּ גּוֹי. **גמרא** מַתְנִיתִין מָנֵי רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, דְּתַנְיָא: בְּכוֹר, אֵין נִמְנִין עָלָיו אֶלָּא חֲבוּרָה שְׁפוּלָּה כֹּהֲנִים, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ זָרִים. רַבִּי עֲקִיבָא מַתִּיר אֲפִילּוּ גּוֹי. מַאי מַעֲמָא בֵּית שַׁמַּאי דִּכְתִיב: "וְנִכְשַׂרְתָּ יְהוָה לָךְ" וגו', מַה לְּךָ - כֹּהֲנִים אֵין, יִשְׂרָאֵל לָא. קַמְּאֵי רבי עקיבא, דבית הלל מתירין אפילו גוי. **מה בחוח ושוק כהנים אין ישראל לא** — דכתיב: "ואתה ובניך ובנותיך אתך".

הני תנהו ענין למעשר — למכירה. **מסתברא דאמעשר שדינן ליה שבן גאולה כמותו** — כך שמעתי. ויש לי הרבה להשיב: חדא, דקאמר "אי בבעלים הקדש נינהו". והרי הקדש בר פדיויה, שהרי קדשי בדק הבית נפדין כקדשי מזבח, כדדכתיב: "ואם המקדיש יגאל את ביתו". ובעל כרחיך איצטריך למכתב בחרמים "לא יגאל"! ועוד, דקאמר "תנהו ענין למעשר". ומה לנו להביא "לא יגאל" אמעשר הרי כבר נאמר בו "לא יגאל". ואם למכירה קאמר, היה לו עוד לומר: אם אינו ענין לגאולה תנהו ענין למכירה. אי נמי, הוה ליה למימר: "לא יגאל" דחרמים למה לי שמע מינה לאפוקי ולדן גזירה שוה, דמה כאן מכירה עמו — אף מעשר מכירה עמו! הילכך מדומה לי דדחי מיבעי לך למיגרס: אמר רבא "לא ימכר" דחרמים לא צריך. והכי פירושה: רבא אמר, בלא גזירה שוה נפקא לן במעשר דאינו נמכר, ד"לא ימכר" דחרמים לא צריך. הקדש נינהו — והקדש אין הרשות ביד בעלים למוכרו לאחרים, אלא לגזבר נמסר. והכא נמי, כל כמה דאינהו ביד בעלים לא מזדבן. הולך נינהו — ונמכרין. תנהו ענין למעשר — דלא ימכר. וכן עיקר. **מנא אמינא לה** — מדלא אסר ליה אלא מחיים. דאי גאולה בבעלים דוקא, ולמידק: הא לאחר שחיטה — נגאל, ותופס את דמיו. **העמדה והערכה בעי** — אלא ודאי ליתיה בתורת פדיון כלל, ואינו קדוש לתפוס את דמיו בקדושה. והאי "לא יגאל" — לא ימכר הוא, ומשום דעיד ביה עובדא דחול קאסר ליה רחמנא. הילכך, מחיים דחמירא קדושתיה — אסור, לאחר שחיטה דאקלישא קדושתיה, דהא נשחט בחוץ לאכילת זרים — שרי למכור. גאולה משמע בבעלים, ותופס ליה פדיונו, דאי אין תופס פדיונו — למה להו לבעליו לפדותו אלא לאו שמע מינה: לא ימכר, משום שנעדין דחול קאסר ליה קרא. **להכי כתב לא יגאל** — דמדאפיק מכירה בלשון "גאולה", שמע מינה דלא איזדבוני מיזדבן הוא ולא אפרוקי מיפרק. ובגאולה גרידתא ליכא לאוקמה, דאם כן לא מצינן למידק: הא לאחר שחיטה נגאל. **משנה לא ימנה** — אפילו אם זימן כהן אורח ישראל על הבכור בעל מום, לא יאכל עמו. **גמרא מתניתין** — דשרי גוי באכילת בכור, מני רבי עקיבא היא, דמתיר. אליבא דבית הלל קאמר רבי עקיבא, דבית הלל מתירין אפילו גוי. **מה בחוח ושוק כהנים אין ישראל לא** — דכתיב: "ואתה ובניך ובנותיך אתך".

הני

חני מילי בכור תם — איתקש לחזוה ושוק, דהא קרא בתם קמשתעי, דכתיב לעיל מיניה: "את דמם תזרוק". אבל בעל מום כתיב בפרשת "כל הבכור" (דברים טו): "הטמא והטהור יחדיו". **זר שאוכל בקדשים קלים** — שלמים ומעשר ופסח. **בעבודת צבור** — דאם אין כהן טהור באותו בית אב — עושה טמא עבודת צבור, דכתיב: "במועדו" — ואפילו בשבת, ואפילו בטומאה. **באכילת זר** — קמיירי. ובאכילה — זר עדיף מטמא, כדאמרן, בקדשים קלים. דלא משכחת לה שהתנופה דכהן טמא מותר בה, וזר אסור בה. **ואידך** — תנא קמא אליבא דבית הלל, אמר לך: תלתא "צבי ואילו" כתיבי ב"ראה אנכי", חד — לכדרבי יצחק ורבי אושעיא, ולא נתפרש לנו היכן. **לכדרבי אלעזר הקפר** — בשחיטת חולין בפרק שני (כח,א), **מה התם** — חזוה ושוק — נדות לא, דשמא שאכל את הקדש חייב בכרת. **תפסה שבא בטומאה** — שנטמאו רוב צבור במת, ועשו פסח בטומאה — לא יאבלו ממנו זבים וזבות, אף על גב דאבלי ליה טמאי מתים. אלמא, שני לן בין טומאה היוצאה מגופו לטומאה שאינה יוצאה מגופו. **התם** — הוא דזבין לא יאבלו, משום דבהדיא גלי רחמנא טמא נפש מותרין, ותו לא. דכתיב (במדבר ט): "איש כי יהיה טמא לנפש" וגו', ומינה דייקינן: איש נדחה לפסח שני, ולא צבור, ובטמא נפש הוא דגלי רחמנא "איש" ולא צבור, אבל טומאת זבות — כדקיימי קיימי. אבל הכא בבכור — סתמא כתב רחמנא "הטמא והטהור". **אין טרפילין בבכור** — ואפילו בעל מום, להפשיטו דרך הרגלים כל העור שלם, לעשות ממנו מפוח לנפחים, או למוכרי דבש ושמן, שנותנין אותו בעורות כבשים המפשיטין שלימים. **ולא בפסולי המוקדשין** — אף על פי שנפדו ושחטן לאכילה. **דלא חזי ליה** — ביום טוב. **בית שמאי היא** — דסברי: בכור בעל מום בקדושתו קאי אפילו לאחר שחיטה, כתם. וכי היכי דתם אין מרגילין משום בזיון דקדשים, דפוגם הבשר, דמתירינא לחתוך העור וחותך הבשר — בבעל מום נמי אין מרגילין. **רבי אלעזר ברבי שמעון** — דמחמיר בפסולי המוקדשין, דאמר: אפילו לאחר שחיטה בקדושתייהו קיימי. **שתי חטאות** — שהפרישן לאחריות, שאם תאבד האחת — יתכפר בחבירתה, ונפל מום באחת. **תמימה תקרב** — לחטאתו. **בעלת מום תפדה** — ודמיה לנדבת שופרות. **נשחטה בעלת מום** — אחר פדיונה. **אם עד שלא נזרק דמה של תמימה** — נשחטה. **מותרת** — באכילה, ואף על גב שנזרק דם התמימה קודם שתיאבד בשר בעלת מום. דסבירא לן דמאחר שבאת לכלל היתר ובזיחה — שוב אין בה קדושה בבעלת מום. **אם משנזרק דמה של תמימה נשחטה אסורה** — אפילו בהנאה, דהויא לה חטאת שכיפרו בעלייה. ולמימתה אזלא, דזו היא אחת מחמש חטאות מתות. **אפילו בשר בקדירה כו' אסורה** — בשר בעלת מום. דסבירא ליה: אפילו לאחר שחיטה בקדושתייהו קיימי, וחטאת שכיפרו בעלייה מיקריא. **לוקמה בולה בבית שמאי** — מחמרי נמי בשאר פסולי המוקדשין.

ורבי הלל תם כו' — אף על גב דהאי קרא מיירי נמי בבעל מום, בין לרב בין לדבי רב דלעיל ברייש "עד כמה" (בכורות כח,א), ובין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא דפרק "איזהו מקומן" בסופו (זבחים נז,א), ובין לרבי ישמעאל ובין לרבי יוסי הגלילי דברייש "בית שמאי" (שם לז,א), או "מבשרם" דמשמע אחד תם ואחד בעל מום, או מ"יהיה (לו) [לך]" דדרשינן: לימד על הבכור בעל מום שנותנו לכהן. מכל מקום, אתי קל וחומר ומפיק מהיקישא, ונאכל לזרים, מאחר דמתוקמא היקישא ד"בהוה התנופה" בתם. ובבי האי גוונא אשכחן בפרק קמא דזבחים (י,ב) גבי אשם שנכנס דמו פסול — לא מצית אמרת, קל וחומר מעולה. אף על גב דדבנן אית להו היקישא ד"חטאת באשם" למלתא אחריתי, כדמוכח סוגיא התם. ובפרק קמא דקדושין (יד,א) אתי קל וחומר ומפקא מגזירה שוה, בגמרא "ובמיתת היבום", גבי ובל היכא דתניא (חוקה) (עיבובא) לא דרשינן קל וחומר. ובשמעתין דמצות עשה שהזמן גרמא (שם לד,ב) גבי טפלים חייבין נשים לא כל שכן. והא דלקמן דריש פרק תשיעי (נג,ב) דדרשינן מהיקשא ד"עשר תעשר" — מקיש בהמה למעשר דגן, מה מעשר דגן מן החדש על הישן לא, ומפקא מקל וחומר דבבשים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרים מזה על זה חדש וישן כו' — התם לא מיתוקמא היקישא אי אתית למידן קל וחומר. ואף על גב דלרבי יוסי ברבי יהודה צריכי היקישא, לכדאמר בהדיא פריקא (שם נט,א), דמה מעשר ניכל באומד ובמחשבה וכו', וצריכא נמי לכדדרשינן בזבחים בסוף פרק "בית שמאי" (מה,א) קדשי גזים אין חייבין, מכל מקום, עיקר אתיא היקש ל"שנה שנה". והא דב"כל הבשר" (חולין קטז,א) איכא מאן דאמר דבשר בחלב אסור באכילה ומותר בהנאה מגזירה שוה ד"קדש" "קדש", ואיכא למאן דאסר אף בהנאה מקל וחומר — לא קשיא מידי אהדדי דקדושין (נו) כדפרשינן בקדושין. **חד** לכדרבי יצחק ורבי אושעיא — פירש בקונטרס דלא אתפרש. ורבינו חננאל מפרש דהיינו דהיה דפרק שני דמכות (כב,א): המרבית שור פסולי המוקדשין המהניא שור פסולי המוקדשין — לוקה, גוף אחד הן ועשאן הכתוב שני גופין. פירוש: שהשור בפני עצמו נחשב כצבי וכאיל, דהיינו שני מינין. ולא כמו שרגילין לפרש שם, שקצת הוא בקדשים וקצת הוא בחולין. אלא מ"צבי ואיל" נפקא, כדקאמר הכא. **אין** מאכילין אותו לנדות — הוא הדין לבעל קרי. דלא שרו רק לטומאה שהותרה בפסח, כדמוכח בסמוך. **דתניא** היו לפניו שתי חטאות כו' — ברייתא בתמורה בפרק "ולד חטאת" (כד,א), ומיירי בשהפרישו שתי חטאות לאחריות, והרי עתה אחת תמימה ואחת בעלת מום, שבמשנה: [קרבה שניה עד] שלא נשחטה ראשונה — תמות, שכבר כפרו בעלייה. ויש לתמוה: דבברייתא אסרי רבנן בעלת מום כשנשחטה לאחר זריקת דם של תמימה, ובמשנה שרי. ורבי אלעזר ברבי שמעון אסר בברייתא בכל ענין, ובמשנה שרי כשנשחטה קודם לבן? ואומר רבי: דבמשנה מיירי שהפרישו פרה בעלת מום וחיילה על התמימה. שכל קדושה של בעלת מום נכנסה בתמימה, ותפסה קדושתה — ולכך מותרת הבעלת מום לרבנן בכל ענין, דלא דמיא לחטאת שכיפרו בעלייה. ורבי אלעזר ברבי שמעון מחלק בין נשחטה קודם זריקה לנשחטה לאחר זריקה. אבל הכא מיירי שהתמימה באה על ידי קדושת עצמה, ולא חילל הבעלת מום עליה כי אם על דמים, ואין נראה באילו פקע קדושה שלה, כיון דאין התמימה באה מכחה. הלכך, לרבנן

ובית הלל: חני מילי - תם, אבל בעל מום - כתיב: "הטמא והטהור יחדיו יאכלנו"; ומה טמא שאינו אוכל בקדשים קלים - אוכל בבכור, זר שאוכל בקדשים קלים - אינו דין שיאכל בבכור - אימא למימרך: מה לטמא - שכן הותר מפלולו בעבודת צבור! - ובית הלל: אטו בעבודה קאמר באכילה קאמרינן, אכילת זר עדיף. "ורבי עקיבא מיתיר ואפילו גוים". מאי טעמא דרבי עקיבא "כצבי וכאיל", מה צבי ואיל מותר לגוי - אף פסולין מותר לגוי. - ואידך: תלתא "צבי ואיל" כתיבי, חד לכדרבי יצחק, חד לכדרבי אושעיא, וחד לכדרבי אלעזר הקפר. ואידך, מה צבי ואיל פטורים מן הבכורה - אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה. תנו רבנן: בכור אין מאכילין אותו לנדות, דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים: מאכילין אותו לנדות. מאי טעמא דבית שמאי דכתיב: "ובשרם יהיה לך", מה התם נדות לא - אף הכא נדות לא. - ובית הלל: הני מילי - תם, אבל בעל מום - הטמא והטהור אכלה. - ובית שמאי: הני מילי היכא דאין טומאה יוצאה עליו מגופו, אבל היכא דטומאה יוצאה עליו מגופו - לא. דאשכחן דקליג רחמנא בין טומאה יוצאה עליו מגופו, לבין שאין טומאה יוצאה עליו מגופו, דתנן: הפסח שנא בטומאה - לא יאכלו ממנו זבים ומצורעין וחבות ונדות ויולדות. - ובית הלל: התם הוא דגלי רחמנא "טמא נפש", אבל הכא "טמא" סתמא כתיב, לא שנא. תנו רבנן: אין מרגילין בבום טוב. כיוצא בו, אין מרגילין בבכור ולא בפסולי המוקדשין. בשלמא יום טוב - דקא טרח טירחא דלא חזי ליה. אלא בכור, מאן תנא אמר רב חסדא: בית שמאי היא, דאמר אין מאכילין אותו לנדות. "ולא בפסולי המוקדשין". מאן תנא אמר רב חסדא: רבי אלעזר ברבי שמעון היא. דתנן תניו לפניו שתי חטאות, אחת תמימה ואחת בעלת מום, תמימה - תקרב, בעלת מום - תיפדה. נשחטה בעלת מום, אם עד שלא נזרק דמה של תמימה - מותרת, אם משנזרק דמה של תמימה - אסורה. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אפילו בשר בקדירה, ונזרק דמה של תמימה - אסורה. ורב חסדא, לוקמה בולה בבית שמאי! - דילמא, עד כאן לא קאמרי בית שמאי אלא בבכור, דקדושתו מרחם, אבל בפסולי המוקדשין, דאין קדושתו מרחם - לא.

ולוקמה

בכור שאחזו דם בו׳ — נזקק במאי פליגי. **להביא** נותק אחר כורת — פירש בקונטרס: דאם כרת האחד את הביצים ועדיין הם בכיס, ובא חבירו ונתקן מן הכיס והשליכן — שניהם חייבים. וקשיא לרבי: דלקמן בפרק "על אלו מומין" (לט,ב) משמע דנתוק וכרות איתנהו לביצים, בסוף גמרא דתוטבי החיצוניות שנפגמו. דקאמר: נתוק וכרות לא הוי מומין, דהא איתנהו. ובההיא שמעתא פירש רש"י: נתוק — ביד לגמרי, אלא שעדיין תלוין בכיס. כרות — בסכין, ועדיין תלוין בכיס ומעורין קצת. דכרות הוי בציר מנתוק, כדאמר בפירקין דלעיל: להביא נותק אחר כורת. עד כאן לשונו.

בעל מום מעיקרו פשיטא דיקלא בעלמא הוא — תימה: לימא דלבבור איצטרך, שיש בו קדושת הגוף ואין לו פדיון! ויש לומר: דניחא לאשבוחי דאיצטריך כל הקדושים. דהכי נמי מצי למימר דאיצטריך לזמן הזה, דלא עבר משום מטיל מום אפילו בתם. ואפילו למאן דמחייב למטיל מום בבעל מום — בזמן הזה גרע, כדקאמר בפרק קמא דעבודה זרה (יג,ב): ולא לדמיה חזי. אלא משכח שפיר דאיצטריך אפילו בזמן בית המקדש. ומיהו, אף על גב דפרישית אפילו בזמן הזה גרע ממטיל מום בבעל מום — אין לתמוה מהא דפסקינן לקמן הלכה כרבי שמעון דברייתא, דשרי להטיל מום בבעל מום, והתם במסכת עבודה זרה (שם) אסר רבא לקדשים בזמן הזה לנשר פרסותיה, משום דניראה כמטיל מום בקדשים. דאף על גב דמטיל מום בבעל מום שרי מדאורייתא, מכל מקום מדרבנן מיהא אסור. ולא שרינן הכא אלא משום הקוה. אחד

ולוקמה כרבי אלעזר ברבי שמעון! - דילמא עד כאן לא קאמר רבי אלעזר ברבי שמעון התם, אלא פסולי המוקדשין - דאלימי למיתפס פדיונו, אבל בכור דלא אלים למיתפס פדיונו - לא. ורבי אלעזר ברבי שמעון ליתיה בכל פסולי המוקדשין נמבקרין באימליו ונשקלין בלימרא אלמא: דכיון דאיכא רווחא לקהקדש - שרי להו! אמר רב מרי ברייה דרב כהנא: מה שמשביח בעור - פגם בבשר. כמערבא משמיה דרבינא אמרי: מפני שגוראה כעובד עבודה בקדשים. רבי יוסי בר אבין אומר: גזירה שמא ינדל מהן עדרים עדרים. **משנה** בכור שאחזו דם, אפילו מת - אין מקיזין לו דם, דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: יקיז, ובלבד שלא יעשה בו מום, ואם עשה בו מום - חדי זה לא ישחט עליו. רבי שמעון אומר: יקיז, אף על פי שהוא עושה בו מום. **גמרא** תנו רבנן: בכור שאחזו דם - מקיזין לו את הדם במקום שאין עושים בו מום, ואין מקיזין לו את הדם במקום שעושים בו מום, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אף במקום שעושים בו מום, ובלבד שלא ישחט על אותו המום. רבי שמעון אומר: אף נשחט על אותו המום. רבי יהודה אומר: אפילו מת - אין מקזין לו את הדם. מתני׳ ליה רבי אלעזר לבריה, ואמרי לה רבי חייא לברייה: כמאן דלוקח בחבית של תרומה. דתנן: חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה, רבי אלעזר אומר: אם היתה במקום התורפה - ניחא במקום המוצנע, אם היתה מגולה - יכסנה. רבי יהושע אומר: אם היתה מונחת במקום המוצנע - ניחא במקום התורפה, אם היתה מכוסה - יגלנה. רבן גמליאל אומר: לא יחדש בה דבר. רבי מאיר - ברבי אלעזר, ורבנן - ברבי יהושע, ורבי יהודה - ברבן גמליאל. - ממאי דילמא עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם - דקא עביד בידים, אבל הכא דגרמא - ברבי יהושע סבירא ליה! ועד כאן לא קאמר רבי אלעזר התם אלא שמא יבא אליהו ויטהרנה, אבל הכא, דאי שביק ליה מיית, אבל התם, שמא יבא אליהו ויטהרנה - ברבי אלעזר סבירא להו! ועד כאן לא קאמר רבי יהודה הכא - דקא עביד בידים, אבל התם, דגרמא - ברבי יהושע סבירא ליה! ועד כאן לא קאמר רבן גמליאל התם - דשמא יבא אליהו ויטהרנה, אבל הכא, דאי שביק ליה מיית - ברבן גמליאל ליה! ועוד: הכא בקראי פליגי, והכא בקראי פליגי. דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: הכל מודים במחמיץ אחר מחמיץ - שהוא חייב, דכתיב: "לא תאפה חמץ" ו"לא תעשה", במקרה אחר מקרה - שהוא חייב, דכתיב: "תעוף וכתוש ונתוק וכרות", אם על פורת חייב, על נותק לא כל שכן! אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב; לא נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום, דרבי מאיר סבר: "כל מום לא יהיה בו", ורבנן סברי: "תמים יהיה לרצון". ורבי מאיר, האי "תמים יהיה לרצון" מאי עביד ליה - מיבעי ליה למעוטי בעל מום מעיקרו. - בעל מום מעיקרו - פשיטא, דילמא בעלמא הוא! אלא למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיונן; סלקא דעתך אמינא: הואיל ואמירי בגיזה ועבודה - במומין נמי ליתסרו, קא משמע לן. ורבנן נמי, הכתיב: "כל מום לא יהיה בו"! לגרמא הוא דאתי, דתניא: "מום לא יהיה בו" - אין לי אלא

ורבי אלעזר ברבי שמעון — דמחמיר בפסולי המוקדשין לאחר שחיטה, מי ליה הא דתנן נמכרין באיטליז אלמא, לאו בקדושתייהו קיימי, ומשום האי רווחא דהקדש, דכיון דזימנין דטפי ופריך מעיקרא, כדאמרן, שרי ליה מר. הכי נמי לישרי להרגיל משום רווחא דהקדש, דכיון דימכור הער ביקר — טפי ופריך מעיקרא! **פגם בבשר** — וליכא רווחא בבשר כולי האי, שהרי מתחך את הבשר ופושטה עם הער. **במערבא אמרי** — לעיל קאי. כלומר, לעולם דברי הכל היא דאסור להרגיל, דבזמן גדול הוא, שנראה בעובד עבודה בקדשים, שמוכרין הער לצורך מפוח כשהוא עדיין על הקדשים. **שמא יגדל עדרים עדרים** — כלומר, דברי הכל אסור להרגיל. דאי שרית ליה — אתי לשהוייה מלשחוט עד שימצא בני אדם המבקשים ערות שלימים, ובין כך ובין כך יגדל עדרים מפסולי המוקדשין, ואתי בהו לידי תקלה לגיזה ועבודה. **משנה שאחזו דם** — אפינדרי׳. **אפילו מת** — אם לא יקיזוהו. **אין מקיזין לו את הדם** — ואפילו במקום שאין עושין מום, דיכול לחזור ולהתרפאות המכה. והכי מפרש בפרק קמא דפסחים (יא,א): מתוך שאדם בהול על ממונו, אי שרית ליה במקום שאין עושה בו מום — אתי למיעבד במקום שעושה בו מום. **יקיז ובלבד שלא יעשה מום** — שלא יחתוך ושלא יפגום את אזנו ואת ניב שפתיו, שאין עתיד לחזור ולהתרפאות. דסברי רבנן: כל שכן אי לא שרית ליה במקום שאין עושה מום, אתי למיעבד במקום מום. **לא ישחט עליו** — במום הזה, הואיל והטילו, עד שיפול בו מום אחר. **יקיז אף במקום שעושה מום** — דסבר רבי שמעון: דבר שאין מתכוין מותר. **גמרא וחכמים אומרים יקיז אף במקום שעושה מום** — אם צריך להקיז מאותו אבר, ולא יניחנו שימות. **תורפה** — במקום גילוי, ואינו משומר. **רבי יהושע אומר בו׳** — מעבשיו אינה ראויה לאכילה — שמא שהתורה היא, ולא לזילוף — שמא שהורה ואסור לאבדה. הלכך יגלנה, ותיטמא, ותהא ראויה לזילוף. **רבי מאיר** — דאוסר לקלקלו, ומתיר לתקנו אם יכול לעשותו בלא מום, קאמר דיקיז שלא ימות — כרבי אליעזר, דאסור לגרום לה טומאה, אלא מצניעה שלא תיטמא. **ורבנן** — דשרו להטיל מום קודם שימות, כדי שיראה לאכילה — כרבי יהושע, דאמר: יגרום לה טומאה כדי שיראה לזילוף. ורבי יהודה, דאמר: אף על גב דמימת ואזיל לאיבוד, לא יקלקלנו ולא יתקננו — כרבן גמליאל, דאמר: לא יתקננו ולא יקלקלנה. **דקעביד בידים** — שמטיל בו מום. הלכך ימות מעצמו, ולא יטיל בו מום. **דגרמא בעלמא** — שמניחה במקום התורפה וגורם לה טומאה. **כרבי יהושע סבירא ליה** — דמתיר שיגרום לה טומאה ותהא ראויה לזילוף, משיניחנה ולא תהא ראויה לכלום. **אלא שמא יבא אליהו** — ויאמר שלא נגעה בה טומאה. **הכל מודים** — רבנן נמי, אף על גב דפליגי בבכור שאחזו דם, דלא הוי המקוה דם מטיל בעל מום, דאין לך בעל מום גדול הימנו, שהרי ימות — כולהו מודו במנחות, שהמחמץ אחר מחמץ, כגון אם לש האחד בחימוץ ואפאה אחר — שניהם חייבין, דכתיב (ויקרא ו): "לא תאפה חמץ" ר"ל תעשה חמץ" (שם ב), ודרשינן במנחות (נה,ב), אפייה בכלל כל תעשה חמץ, למה יצאת מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה — אף כל מעשה יחידי. **מטרם אחר מטרם** — בבהמות חולין נמי, אם כרת האחד הביצים ועדיין הם בכיס, ובא חבירו ונתקן מן הכיס והשליכן — שניהם חייבין. **אם על כורת חייב** — דכתיב בתריה: "ובארצכם לא תעשו". **על נותק** — שנותקו ומשליכו, לא כל שכן **בעל מום** — כגון האי בכור שאחזו דם. **כל מום לא יהיה בו** — וקרי ביה "לא יהיה בו", שלא יטיל מום. ומדהתיה ליה למיכתב "מומו", וכתיב "כל מום" — לרבות אפילו בעל מום, שלא יטיל בו מום אחר. **ורבנן סברי** — דרשינן בוליה קרא "תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו", דמשמע: תמים הראוי לרצון אמרתי לך דכל מום לא תטיל בו, אבל בעל מום — לא.

ורבי יהודה סבר כרבי מאיר, ומיהו גזר מקום שאין עושין בו מום אטו מקום שעושין בו מום. **מעיקרו** — קודם שהקדישה היזה בו מום. **במומו נמי ליתסרו** — להטיל בו מום. ועד כאן שייך לעמוד הקודם. **עביד לה שימור** — דכתיב: "משמרת". **בין שפירש טליתו עליה** — שיעדה אדון לאמה העבריה, ונשאה ופירש בנפיו עליה — שוב אין האב רשאי למוכרה, אפילו גירשה אדון, דאין אדם מוכר בתו לשפחות אחר אישות. וקיימא לן בפרק קמא דקדושין (יח,ב) דרבי אליעזר סבר יש אם למסורת, "בבגדו בה" כתיב בלא יו"ד, וזהו לשון בגידה, כשאר תיבות הכתובות בלא יו"ד, שאתה קורא"ן חסף קמץ, כמו (בראשית לט) "כשמעו". **בין שבגד בה** — אביה, שמכרה לשפחות — שוב אינו רשאי למוכרה, דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות. אבל לאחר אישות מצי לזבונה. ואמרינן התם דרבי עקיבא סבר יש אם למקרא, "בבגדו" קרינא. ויש שמשבשין השמועה במסכת קדושין, וגורסין: רבי אליעזר סבר יש אם למקרא ורבי עקיבא סבר יש אם למסורת. ותעות הוא בידם, דאם כן מאי מקשי הכא בבבורות. **ר"ש** — דאמר במתניתין יקיו אף על פי (שיש בו) [שהוא עושה] מום, ולא קאמר דישחט עליו. **הלכה כרבי יהודה** — במסכת שבת (כב,א) דאמר: דבר שאין מתכוין אסור. **הלכה כרבי שמעון** — ולמה ליה תו לאשמועינן הכא **בלא נגרי** — בלא רב חייא ורב חנן. **דבר"י אתא** — דאמר: אף ישחט על אותו המום. כיון דלא היה דעתו להטיל בו מום כדי להתירו, אלא כדי שלא יימות — לא קנסינן ליה. **משנה הצורם** = הפוגם, אנקרי"ר בלעז. ובבהן קא מיירי. **גמרא ומי קנסים רבי אליעזר לעולם** — שלעולם לא יהא מותר.

ונקצצה

אחד מום ואחד כל מום — ואפילו הני תנאי דלא דרשי "כל" בפרק "אלו עוברין" (פסחים מג,ב), אפשר דהכא דרשי, שיש ענין, כדפרשתי התם. **אחת** תרומה טהורה ואחת תרומה תלויה — ואם תאמר: דבפרק "במה מדליקין" (שבת כה,א) אמרינן: ואחת טמאה, ואמר רחמנא: שלך תהא להסקה תחת תבשילך, והיכי נפקי מקרא שלא תרומות טהורה וטמאה ותלויה? ויש לומר: משום דכתיב "נתתי לך משמרת תרומתי", דקאי "תרומתי" א"לך" וא"משמרת". ד"לך" שייך אטמאה, דכתיב "להיחר הנאה, ו"משמרת" שייך בתלויה, דבעיא שימור. **ורבי** יהושע תרומתי כתיב — ואם תאמר: לרבי יהושע, כיון דלא איירי קרא בשתי תרומות, מנלית דטמאה שריא בהנאה? ויש לומר: דנפק משאר דרשות דהתם בפרק "במה מדליקין" (שבת כה,א): ממנו אי אתה מבעיר בו', או מ"לו" ולא לאורו — מכלל דבת אורו הוא.

ורמינהו בבגדו בה כו' — פירש בקונטרס, דגרס: כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו רשאי למוכרה, דברי רבי עקיבא. רבי אליעזר אומר: כיון שבגד בה כו'. ובפרק קמא דקדושין (יח,ב) הביא ראיה מן המכילתא דגרס בדברי רבי עקיבא "כיון שפירש טליתו", ודרבי אליעזר ליתא התם. וברוב ספרים ישנים גרסינן איפכא כאן ובקדושין (שם). ועוד, דלגירסת הקונטרס מקדים דברי רבי עקיבא לדברי רבי אליעזר שהיה רבו. ועוד, כתוב ברוב ספרים: "בבגדו בה" "בבבגדו בה". ועוד, היכי משמע תרי זימני, כיון שפירש טליתו. ועוד, היכי משמע ליה לרבי אליעזר המסורת לשון בגידה משום דכתיב "בבגדו" בלא יו"ד? הכי נמי לא כתיב בו"ו? ואף על גב דבלא ו"ו אתה קורא חסף קמץ, כדפירש בקונטרס "כשמעו" "כשמעם" (בראשית לד) "באמרם" (אסתר ז) "בעברם" (מלכים ב כ), הכי נמי כי היו לשון בגד וטלית, אין רגילות לכתוב יו"ד באמצע שם פעולה! ועוד, בההיא שמעתין בקדושין בסמוך כתוב בכל הספרים ישנים: ולרב נחמן בר יצחק דאמר מעות הראשונות לקדושין נתנו, במאי מוקים לה — כרבי עקיבא דאמר: לשפחות אחר שפחות הוא דלא מצי למתנן, אבל לשפחות אחר אישות מצי מיתנן ליה. ולפירוש הקונטרס צריך להגיה "רבי אליעזר". ונראה לרבינו תם דגרסינן: כיון שפירש טליתו בו' דברי רבי אליעזר, רבי עקיבא אומר: "נתתי לך משמרת תרומתי", שתהא תרומה טהורה וטמאה ותלויה אף על פי שעדה אדון לאמה העבריה ונשאה ופירש בנפיו עליה — שוב אין האב רשאי למוכרה, אפילו גירשה אדון, דאין אדם מוכר בתו לשפחות אחר אישות. וקיימא לן בפרק קמא דקדושין (יח,ב) דרבי אליעזר סבר יש אם למסורת, "בבגדו" בלא יו"ד, וזהו לשון בגידה, כשאר תיבות הכתובות בלא יו"ד, שאתה קורא"ן חסף קמץ, כמו (בראשית לט) "כשמעו". **כיון שבגד בה** — אביה, שמכרה לשפחות — שוב אינו רשאי למוכרה, דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות. אבל לאחר אישות מצי לזבונה. ואמרינן התם דרבי עקיבא סבר יש אם למקרא, "בבגדו" קרינא. ויש שמשבשין השמועה במסכת קדושין, וגורסין: רבי אליעזר סבר יש אם למקרא ורבי עקיבא סבר יש אם למסורת. ותעות הוא בידם, דאם כן מאי מקשי הכא בבבורות. **ר"ש** — דאמר במתניתין יקיו אף על פי (שיש בו) [שהוא עושה] מום, ולא קאמר דישחט עליו. **הלכה כרבי יהודה** — במסכת שבת (כב,א) דאמר: דבר שאין מתכוין אסור. **הלכה כרבי שמעון** — ולמה ליה תו לאשמועינן הכא **בלא נגרי** — בלא רב חייא ורב חנן. **דבר"י אתא** — דאמר: אף ישחט על אותו המום. כיון דלא היה דעתו להטיל בו מום כדי להתירו, אלא כדי שלא יימות — לא קנסינן ליה. **משנה הצורם** = הפוגם, אנקרי"ר בלעז. ובבהן קא מיירי. **גמרא ומי קנסים רבי אליעזר לעולם** — שלעולם לא יהא מותר.

ונקצצה

אֶלָּא שֶׁלֹּא יְתֵן בּוֹ מוּם. מְנַיִן שֶׁלֹּא יָבִיא דְּבִילָה וּבֶצֶק וְיַנִּיחֶנָּה עַל הָאוֹזֶן, תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל מוּם" - אֶחָד מוּם, וְאֶחָד כָּל מוּם. הָכָא בְּקָרְאֵי פְּלִיגִי, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְכֵן אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: "וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי", רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: בִּשְׁתֵּי תְּרוּמוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת תְּרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְּרוּמָה תְּלוּיָה; וְאָמַר רַחֲמָנָא, עֲבִיד לָהּ שִׁימּוּר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - "תְּרוּמָתִי" כְּתִיב. לְמֵימְרָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא וּרְמִינְהִי: "בְּבִגְדּוֹ בָהּ" - בֵּיצֵן שֶׁפֵּירֵשׁ טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ, שׁוּב אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמוֹכְרָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בֵּיצֵן שֶׁבָּגַד בָּהּ, שׁוּב אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמוֹכְרָהּ! אֶלָּא הָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: הָרְאִיָּה לְךָ - שְׁמוֹר, וְשֶׁאֵינָהּ רְאִיָּה לְךָ - לֹא תִּשְׁמוֹר. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר - הָא נָמֵי רְאִיָּה הִיא, שָׁמָא יָבוֹא אֵלִיָּהוּ וְיַטְהֲרֶנָּה. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. מַתְקִיף לָהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַי רַבִּי שִׁמְעוֹן אִילֵימָא רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּמַתְנִיתִין - עַד הָשְׁתָּא לָא אַשְׁמְעִינַן שְׁמוּאֵל דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּונִין מוּתָּר וְהָא רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אַשׁ אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וְרַב חָנִין בַּר אַשׁ אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. וְרַב חִיָּיא בַּר אַבִּין מְתֵנִי בְּלָא נַגְּרֵי; רַב אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן! אֶלָּא רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּבִרְייְתָא. וְרַב שֵׁישֶׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי מְתֵנֵי לָהּ בְּהֶדְיָא: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּבִרְייְתָא. **משנה הַצּוֹרֵם אוֹזֶן בִּכְבוֹת - חֵרֵי זֶה לֹא יְשַׁחֵט עוֹלָתִית, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נוֹלַד בּוֹ מוּם אַחַר - יְשַׁחֵט עָלָיו. **גמרא** וּמִי קָנְסִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְעוֹלָם וּרְמִינְהִי: מִי שֶׁהֶחֱתָה לוֹ בַּהֲרַת

ונקצצה

כיון שבגד. והשתא הוי לשון בגידה. דאי לשון בגד וטלית — הוי לן למקרי "בבגדו" בציורי. ואף על גב דקרינן "ותתפשהו בבגדו" (בראשית לט), דשאני הכא דאיכא למיטעי. והמסורת משמע טפי לשון בגד וטלית מלשון בגידה, מדכתיב "בבגדו" בלא יו"ד. ולכך אומר הברייתא תרי זימני בבגדו כיון שפירש טליתו בו', היה לך לכתוב "בביגדו" ביו"ד דלא ליתי למיטעי, וכתיב "בבגדו" בלא יו"ד, לומר: כיון שפירש ט... ובמכילתא שגורסי: שפירש טליתו דברי רבי עקיבא — הסופר חיסר ודילג רבי אליעזר, וגם כל מילתיה דרבי עקיבא. ובדרב נחמן בר יצחק גרסינן "מוקי לה כרבי עקיבא", כמו שכתוב בכל הספרים ישנים. וקצת קשיא, הא דפריך התם בקדושין: אלא דקדיתה אביה מי מצי מזבן לה? הא אין אדם מוכר בתו לשפחות אחר אישות! בהך קושיא אליבא דרבי אליעזר, דשמותי הוא! ויש לומר: דפשיטא לן שכן הלכה, משום דרבנן דרבי שמעון, ורבי שמעון גופיה דהתם, דקיימי כוותיה, ואמרי: אבל לא לשפחות אחר אישות. **אילימא** רבי שמעון דמתניתין עד השתא לא אשמעינן שמואל דבר שאין מתכוין מותר — תימה: אטו מי שרי רבי שמעון משום דאין מתכוין? הא אפילו במקום שאי אפשר שלא יעשה מום נמי שרי, [אף על גב] דעושה מום במתכוין, כדאמר לעיל דבקראי פליגי. ושרי, משום דרחמי (ויקרא כב): "תמים יהיה לרצון", אבל מטיל בבעל מום שרי. ובפרק "כל המנחות באות שרי" (מנחות נו,ב) מפרש נמי טעמייהו מקראי. ולפירוש הקונטרס דלעיל בפרק "הלוקח בהמה" (כה,א), גבי שתי שערות של פרה שעיקרן מאדים וראשן משחיר, וקאמר רבי יוסי בן המשולם: גזזו במספרים ואינו חוששּ. ופירש בקונטרס דחשיב אין מתכוין, משום דאין מתכוין לגיזה, אלא לתקן את הפרה — ניחא נמי הכא, דאין מתכוין משום הטלת מום, אלא משום רפואה. ולהכי פריך: אמאי איצטריך ליה לשמואל לפסוק כרבי שמעון? דאפילו הוה אסר משיל מום בבעל מום — הוי שרי הכא, משום דאין אלא לרפואה, ושמואל אית ליה דבר שאין מתכוין מותר. ומיהו אי אפשר לקיים פירוש הקונטרס, כדפרישית לעיל בפרק "הלוקח בהמה" (שם). ונראה לפרש הכא דבתרתי פליגי, דבברייתא פליגי במטיל מום בבעל מום, שאחזו דם ביותר ואי אפשר לו להתרפאות בלא הקוזה שלא יומת, כדאמר לעיל דאי שביק ליה מיית — דאז חשיב מום. ואפילו לא מיית נמי, כיון שלעולם לא יצא מאחזות דם אם לא יקיזנו במקום שעושה מום — חשיב בבעל מום. והשתא רבי מאיר אסר במקום שעושה מום — דסבר בו' "לא יהיה בו" — אפילו בבעל מום. וחכמים שרו משום דכתיב: "תמים יהיה לרצון", ובלבד שלא ישחוט על אותו מום, דגזר אטו היכא דלא מיית בלא עשיית מום, דחשיב כתם, או אטו היכא דיכול להתרפאות בהקוזה במקום אחר עושה מום. ורבי שמעון שרי אף לשחוט, דלא גזר. ורבי יהודה אסר אף במקום שאין עושה מום, כדמפרש בפרק קמא דפסחים (יא,ב): דמתוך שאדם בהול על ממונו, אי שרית במקום שאין עושה מום אתי למיעבד במקום שעושה מום. ובמתניתין היא פלוגתא אחרת, דרבי יהודה קאמר: בכור שאחזו דם, אפילו מת, אין מקזין בשום ענין, כדפרישית. וחכמים אומרים: בין מת בין לא מת, ובלבד שלא יעשה בו מום, כלומר, שיזהר בהקזתו שלא יוכל לבא לידי מום בשיקזו סמוך לאזן או לניב שפתים או לחוטם. דקסבר דבר שאין מתכוין אסור. ההיכא דלא מיית, דלא חשיב בעל מום — אסור. רבי שמעון אומר: יקיז אף על פי שהוא עושה מום — שהוא יכול לבא לידי עשיית מום, דדבר שאין מתכוין מותר. ולשון המשנה משמע דלית ליה כמר שפירשנו, מדלא נקט "מקום שעושה בו מום" ו"מקום שאין עושה בו מום", כדנקיט בברייתא. ואם תאמר: היכן דאחזוהו דם חשיב כמום שאין יכול להתרפאות בלא עשיית מום, אם כן לשחוט עלייהו! ויש לומר: דמדרבנן אסור, דאתי לאיחלופי בחם. אי נמי, חשיב כמו [מום] עובר, שיש לו רפואה.

ומי קנסים רבי אליעזר לעולם ורמינהי מי שהיתה לו — כמה שמעתתא מוטבא דצורם אוזן של בכור קנסא הוא. ובסמוך נמי קאמר: בהאי מומא קנסוה רבנן. ואפילו לרבא דאמר בפרק קמא דתמורה (ד,ב): מילתא דאמר רחמנא לא תעביד, אי עביד — לא מהני, מכל מקום הכא שרי האי בבור מדאורייתא, דהאי יש בו מום. והאי גברא טהור, דהא אין בו נגע בלל. ואם תאמר: דבספרי בפרשה "ראה אנכי" תניא: רבי אליעזר אומר בו' המטיל מום בבבור ואוכלו עובר, שנאמר: "לא תאכל כל תועבה". אלמא דמדאורייתא אסור! ויש לומר: דבסמוך אשכחן ליה קנסא

לרבנן דסברי כאחרים, דדרשי התם: בפסולי המוקדשין הכתוב מדבר, או בבישול בשר בחלב, כדקאמר בפרק "כל הבשר" (חולין קיד:ב). ואין לאסור שחיטה על אותו מום מ"לא תאכל כל תועבה" כמו בשר בחלב וכלאי זרעים ומעשה שבת, שיש לחלק. ואם תאמר: ולרבי אליעזר דלא מפליג, מאי פריך עליה מבהרת? דגבי צורת אוזן בבכור, דאסור מדאורייתא עד שיולד מום אחר — יש לנו לקנסו כשנולד בו מום. אבל קוצץ בהרת, דמדאורייתא טהור מיד שנקצץ עד שיוולד נגע אחר! ויש לומר: דאפילו רבי לא היה לנו לקנוס במום עולמית, אלא עד מום שלישי או רביעי. אי נמי, נהי דאי יתיר רבי אליעזר לשחוט במום אחר אין כאן קנס, מכל מקום לא היה לנו לקנוס במום שלא עשה בו עבירה, כי היכי דלא קניס בנגע אחר. אי נמי, דספרי — אסמכתא בעלמא הוא.

עד שתפרח בכולו — בכל הספרים (כתוב) "עד שתתמעט בהרתו מבכורים". אבל במסכת נגעים ליתיה, כדפירש בקונטרס. ואומר רבי דאי גרסינן ליה, הכי פירושו: שאם קצצה ונעשה בבגדים, ומה ששייר נתרפא מקצתו מעצמו, שאפילו היה בו מה שנקצצה לא היה בו בגדים. **מקמייתא** טהור ליה לבתרייתא נטרין ליה שבעת ימי המשתה — ואם תאמר: והא בעי תגלחת וצפרים, ואסור בתשמיש המטה כל ימי ספורו! ויש לומר: כגון שלא היה אלא מצורע מוטבר. אי נמי, אפילו מוחלט. נהי דכי קצץ טמא מדרבנן, מכל מקום שרי לעשות תגלחת וצפרים ולמנות ימי ספורו וליטהר מן התורה. ומיהו, כפרתו אי אפשר להביא. דאינו יכול להכניס ידיו להזונות כל זמן דטמא מדרבנן, כדאמר (פסחים צב.): אף על פי שאין טובל יום הכיפורים — זה נכנס. דלא התירו אלא משום פסח. **בעא** מיניה רבי ירמיה מרבי זירא צורת אוזן בכור ומת מהו שיקנסנו בנו אחריו — בפרק "השולח" (גיטין מד,א) נקט תחלה הבעיא דמוכר עבדו, ובמועד קטן בפרק "מי שהפך" (יב,ב) נקט בכותי מלאכתו, ובכל דוכתי עביד "אם תימצי לומר" מאידך, ואכולהו פשיט "תניתוה" משדה שנתקוצה. ואומר רבי: דשלשתם שאל בבת אחת, והתלמוד קבע כל אחת במקומה כפי מה ששייכא. ויש ספרים שכתוב במועד קטן: "בעא מיניה רבא מרב נחמן". אבל ברוב הספרים גרסינן: "רבי ירמיה מרבי זירא", כמו כאן ובגיטין.

אם תמצא לומר מוכר עבדו לגוים ומת קנסו בנו אחריו דכל יומא מפקע ליה ממצות — אכתי הוה מצי למימר: דאפילו תימצי לומר התם לא קנסו, (דדלמא) הכא קנסו, משום דאיכא איסורא דאורייתא. דכי האי גוונא איכא בפרק "השולח", גבי בעיא דמוכר עבדו, ובמועד קטן גבי בעיא דכותי מלאכתו במועד. דקאמר: אם תימצי לומר בצורת קנסו משום דאיכא איסורא דאורייתא. ובגיטין נמי הוה מצי למינקט: אם תימצי לומר לא קנסו — הכא קנסו משום דהפקעת מצות דכל יומא ויומא (כמו) בעבד. ובמועד קטן נמי נקט חד טעמא בצורם, וטעמא אחרינא במוכר עבדו, והוה מצי למימר חד טעמא בתרייהו — דאם תימצי לומר בצורם ובמוכר דקנסוה משום דעבדיה לאיסורא, אבל כותי מלאכתו לא עבד לאיסורא.

שנתקווצה — פירש בקונטרס: שנטל קרנים ממנה, שהיו תלושין ומפוזרין בה. והדין עמו, דאי אפשר לומר בקרנים שהיו מחוברים, דאם כן — לא תזרע, דאיכא איסורא דאורייתא בנטילתם, שמניפה את הקרקע, כדאמר שבת פרק "תבונה" (קנ,א) גבי (התולש עולשין והמזרד זרדים), דבארעא דיליה חייב (בכל דיליה חייב) בכל שהוא משום דאיכא יפוי הקרקע, דאפילו מתכוין לצורך דבר אחר. והכא נמי איכא יפוי קרקע כשתולש קרנים לחורשה לזריעה. וכן משמע בירושלמי על המשנה: תמן אסורים כשנטלו קוצים. משמע דמוקי לה בתלושין. **ניטייבה** — בירושלמי מפרש: איזהו טיוב — כל הפעם עם אחת חורשין, והוא חורש שתי פעמים. **המיבה** ומת בנו זורעה — אם האי טיוב מדרבנן, קשה: היכי פשיט צורם אוזן בכור דאורייתא? ואם הוא נמי דאורייתא, קשה בגיטין (מד,ב) דפשיט מיניה גבי עבד (עברי). לימא שאני הכא דחמיר משום דמפקע ליה ממצותו! ויש לומר: דקסבר שראוי להחמיר בשביעית יותר מכולם, כדאמר בקדושין (כ,א): כמה קשה אבקה של שביעית.

גדיא

ונקצצה — שלא נתכוין לקצצה. **לכשיולד לו נגע אחר** — שהרי הוא עכשיו טמא ומנוגע. **יטהר מן הראשונה** — והולכין אחר זו, ואם ירפא ממנו — טהור מכולם. דאיגלאי מילתא דאי (נמי) הוי קמייתא — מיתסי נמי כי האי. **עד שתפרח בכולו** — נגע האחרון. וליכא למיחש למידי, דהא אי הוה ביה קמא — השתא נמי הוה טהור, כדרבנין (ויקרא יג): "ובכסות הצרעת את כל עור הנגע" וגו'. **או עד שתתמעט בהרתו הראשונה מבכורים** — קודם שקצצה. אבל אי בשעה שקצצה הוה ביה שיעור נגע — אין לו טהרה עולמית, דקנסינן ליה לעולם. **בממונו אתי ליה למיעבד** — ממה נפשך. דסבר: אטיל בו מום, ואם יתירוהו לי בכך — הרי נשברתי, ואם לאו — מה הפסדתי אם אמתין למום אחר בלאו הכי נמי דייתי ממנתן עד שיפוז מום. הלכך קנסינן ליה אפילו יפול בו מום אחר, כי היכי דלא ליתי ולייעביד. **בנופו מי איכא למיטר** — דמנדחיה לספיקא ולזקוץ, אי לא קנסינן ליה לעולם הא ודאי לא עביד, דדחיש שמא נגע אחר לא יוולד לו לעולם, ולא אסהר לעולם. ואפילו אם יוולד — מה אהני לו בקציצה הרי הוא נגוע בבתחלה. מוטב לו להניח את זה, שמא ירפא. **בהאי מומא** — לא מישתרי ליה, עד שיוולד לו אחר. **בהאי קציצה** — וכיון דהך קציצה אינה מועלת לטהרו, נמצא טמא עולמית. דחשבינן לנגע כאותה קציצה, דמי יימר דאי הוה ביה הוה מיתסי. **יטהר תנן** — דמשמע: מיד כשיוולד בו נגע אחר — יטהר מן הראשונה. **או ייטהר תנן** — דמשמע: כשיוולד נגע אחר, ויטהר ממנו מן האחרון — אז יטהר מן הראשון. **למאי נפקא מינה** — הא אי נמי "יטהר" תנן — הא טמא הוא מן האחרון עד שתרפא (ממה נפשך), וממה נפשך טומאה שייכא ביה! **לחתן שנולד בו נגע** — דנגע האחרון נולד לו בימי חתנות. **נותנין לו** — שלא יראה כהן את הנגע. דכל כמה דלא חזי ליה כהן ולא מטמא ליה — לא הוי טמא, דבכהן תלא רחמנא. **לאיצטליתו** — טליתו, אם נולדו בה נגעי בגדים. **מקמייתא** נוהר ליה — מיד כשנולד זה. ומזה אינו טמא, דנטרינן ליה יומי דדחונה, או של רגל לכל אדם. אלא אי "ייטהר" תנן, סוף סוף לא מהני ליה מידי דא נטרינן ליה, דאינו טהור מראשונה עד שתתרפא מאחרונה. **ומת** — הצורם. מהו לקנוס בנו אחריו, שלא יאבל מאותו בכור עולמית **אם תימצי לומר** — במסכת גיטין, דהמוכר עבדו לגוי, דקיימא לן: קונסין אותו לפדותו עד עשרה בתמיו, ומיבעיא לן התם: אם מת המוכר, מהו לקנוס בנו אחריו. אם תימצי לומר ולמשפטי בהדיא קתני — התם דינא הוא, דכל יומא מפקע ליה ממצות. **ואם תימצי לומר** — הא דאמרינן במועד קטן (יב,ב): המכורין מלאכתו במועד, דמניח כרמו לבצור, ואומר: במועד אבצירנה, שהרי דבר האבוד הוא והתירוהו חכמים במועד — תאבד ולא יבצרנה, תואיל ולכך נתכוין. ומיבעיא לן התם: אם מת קודם המועד, מהו לקנוס בנו אחריו ולא יבצרנה במועד. ואם תימצי לומר: התם הוא דלא קנסינן לבנו, דהא לא עביד אביו איסורא. דהא מת קודם המועד. **אבל הכא** — עבד איסורא. דמטיל מום בקדשים. **לממנויי** — לבכור. **שנתקווצה** — שנטל קוצים ממנה, שהיו תלושין ומפוזרין בה. **תזרע למוצאי שביעית** — דליכא למיקנס מידי, דהא לא עבד בשביעית עבודה חשובה. **ניטייבה** — נזדבלה על ידי עגלות ומשואות של זבל. **נידייתה** — על ידי דיבה בהמות, שמעמידין ומשכיבין אותה חדש או חדשים כדי לזבלה. **לא תזרע** — דקנסינן, דעבד עבודה חשובה בשביעית.

טימא

טימא מהרותיו של חבירו ומת לא קנסו בנו אחריו — לשלם, אף על גב דלדידיה קנסו, כדאמרינן בפרק "ארבעה אבות נזיקין" (בבא קמא ד,ב). **שאינו ניכר** — שהרי טהרות מונחות לפניו, ואין היזק ניכר בהן. **לא שמיה היזק** — לחיוביה אפילו לדידיה מדאורייתא. **משנה ושעירו מדולדל** — לפי שלא היה נגזז מעולם. קמדור = ממונה. **מה טיבו של זה** — שהניחוהו להזקן כל כך. **פינום** = רומח. **והתירו** — שהרי אין לומר שהגוי הזה להתירו נתכוון, שהרי אינו יודע שעל ידי מום שיעשה בו ישחוט אלא אם כן נפל מאליו. **כל שהוא לדעת** — שלהטיל מום נתכוין להתירו. **גמרא ראי אשמעינן גוי** — דהתירו בכור ראשון על ידו, משום דליכא למימר: אתי האי גוי למיסרך, ללמד להטיל מום בקדשים. דסיריכתה דגוי לא איכפת לן, שהרי נהוג הוא באיסורא. **ולא אתי לאיחלופי בגדול** — דמאן דחזי דהתירו חכמים במום הבא לו על ידי תינוקות, לא אתי למימר: אי שדי גדול מומא — מישתרי, דגדול בקטן לא מיחזקי. **לא שנו** — דמותר הבכור על ידי הגוי. **אלא דאמרו ליה** — לקסדור: "אינו נשחט אלא אם כן היה בו מום", דמשמע — שיפול בו מום ממילא. דליכא למימר דמדבריהם למד גוי דניחא להו שיפיל בו מום. **נעשה** — משמע על ידי אדם. **ממילא הוא** — שלא היה יודע הגוי שיהא מותר על ידו, ולא להתיר נתכוין. **גרמא** — אם הניח בצק ודבילה על גבי אותן הבכור, כדי שיבא הכלב ויטלנו. **מסיח לפי תומו** — שלא שאלם קסדור מה טיבו. אלא הם עצמן מסיחין לפי תומם, ואומרים: ראה לא ישחט זה לעולם אלא על ידי מום. ולא נתכוונו לכך שיטיל בו מום. **משנה היה בכור** — איל מנגח רודפו לאדם לנגחו, ובעטו אדם לבכור ועשה בו מום. **ישחט עליו** — ואפילו כהן, לפי שלהצלתו נתכוין. **גמרא עצריה** — מה שרדפו. **קודם שציצ לאויר העולם** — דבכור אינו קדוש עד שתקדשו רחם. **גדיא באודניה** — גדי אזניו ארוכות, וקודם שיצא כל ראשו נראין אזניו, ויכול להטיל מום. דכל זמן שלא יצא כל ראשו אינו בילוד. **אימרא בשיפתיה** — ששפתיו נראין תחלה. ואזניו קשורות, ואינן נראות עד שיצא כל ראשו. **צרעיו** — טונפל"ש. **אביל ולא מיחזי** — אם לבבור יש לו מום בתוך פיו, וכי אביל לא מיחזי, אפילו הכי, כי פעי מיחזי — הוי מום שבגלוי ונשחט עליו, דאמרינן בפירקין דלקמן (לו,א) דאינו נשחט אלא על מום שבגלוי. **פעי** — צועק, ופותח פיו הרבה. **חוטין החיצונות** — ככי דשינו, שקורין ינציב"ה. החיצונות — אותם שלפנים בנגד חוטמו. שניטל — שנפגמו מהם מעט. **או שנגממו** — שנחתכו ברחבן מלמעלה בעומק ולא חיסרו כלום — הוי מום, דהואיל ונראו אותן חוטין. **פנימיות** — שהשיניים הגדולות קבועות בהן, שקורין מישיל"ר"ש. **שנעקרו** — לגמרי, הוי מום, כדמפרש ואזיל: דהואיל וכי פעי מיחזי. אבל פגימה או גימום אינו ניכר בהם, שהרי חבואות בפה. **מאי מעמא** — הוי פנימיות מום אפילו בעיקרה. **משנה הראויין לבא על ידי אדם** — שיש לומר אדם הטילו בו, כגון נסמית עינו, נקטעה ידו, נסדקה אזנו. **רועי ישראל נאמנין** — דנחשדו בדבר. ובגמרא מפרש מאי קרי "רועי ישראל" ומאי קרי "רועי כהנים". האי דנקט "ראויין לבא בידי אדם" — לפי שיש מומין שאין ראויין לבא בידי אדם, כגון בעל חמש רגלים, או עינו אחת גדולה בשל עגל, או קטנה בשל אוזן, דהוי מום שאין אדם נחשד עליו. דרבן שמעון בן גמליאל ורבי מאיר מפרש בגמרא. **גמרא חד אמר** — מתניתין דקתני: רועי ישראל נאמנין — אפילו הן עומדים בבית הכהנים שהבבור שלהם. **ללימא לא חיישינן** — דליחשדיה שמא על ידי אדם בא לו בכוונה, ורועה זה משקר, ובא להתירו כדי שישחטו רבו כהן ויאכילנו ממנו עמו. **והא דקתני רועי כהנים אין נאמנין** — הכי קאמר: רועים שהן כהנים אין נאמנין, אם הבבור ביד ישראל. דנחשד האי כהן רועה שהוא עצמו הטילו בו. [המשך בעמוד הבא].

[שייך

טִימָא מְהָרוֹת וּמֵת - לֹא קָנְסוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו, מַאי מַעֲמָא הֵיזֵק שֶׁאֵינוֹ נִיכָּר - לָא שְׁמֵיהּ הֵיזֵק, קָנְסָא דְּרַבָּנַן; לְדִידֵיהּ - קָנְסוּ רַבָּנַן, לְבָרֵיהּ - לָא קָנְסוּ רַבָּנַן.

משנה מַעֲשֶׂה בְּזָכָר שֶׁל רְחֵלִים וְקַן וְשִׁעֲרוֹ מְדוֹלְדָּל, וְרָאָהוּ קַסְטוֹר אֶחָד, וְאָמַר: מֶה טִיבוֹ שֶׁל זֶה אֶמְרוּ לוֹ: בְּכוֹר הוּא, וְאֵינוֹ נִשְׁחָט אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ מוּם. נָפַל פִּיגּוּם וְצָרַם אָזְנוֹ, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְהִתִּירוּ. וְאַחַר שֶׁהִתִּירוּ, הָלַךְ וְצִיֵּרִים בְּאָזְנֵי בְּכוֹרוֹת אֲחֵרִים, וְאָמְרוּ: פַּעַם אַחַת הָיוּ תִּינוֹקוֹת מְשַׂחֲקִין בַּשָּׂדֶה, וְקָשְׁרוּ זַנְבֵי טְלָאִים זֶה בָּזֶה, וְנִפְסְקָה זַנְבוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם וַהֲרֵי הוּא בְּכוֹר, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְהִתִּירוּ. רָאוּ שֶׁהַתִּינוֹקוֹת הֶלְכוּ וְקָשְׁרוּ זַנְבוֹת בְּכוֹרוֹת אֲחֵרִים, וְאָמְרוּ, זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא לְדַעְתּוֹ - אָסוּר, שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ - מוּתָּר. **גמרא** "פַּעַם אַחֶרֶת הָיָה כו'.

וְצָרִיכָא, דְּאִי אִשְׁמְעִינַן גּוֹי - דְּלָא אָתֵי לְמִסְרְכֵיהּ, אֲבָל קָטָן דְּאָתֵי לְמִסְרְכֵיהּ - אֵימָא לָא. וְאִי אִשְׁמְעִינַן קָטָן - מִשּׁוּם דְּלָא אָתֵי לְאִיחְלוּפֵי בְּגָדוֹל, אֲבָל גּוֹי דְּאָתֵי לְאִיחְלוּפֵי בְּגָדוֹל - אֵימָא לָא, צְרִיכָא. אֲמַר רַב חִסְדָּא אֲמַר רַב קַטְנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא דַּאֲמָרוּ לֵיהּ "אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה בּוֹ מוּם", אֲבָל אִם אֲמָרוּ לֵיהּ "אִם נַעֲשָׂה בּוֹ מוּם" - כְּמַאן דַּאֲמָרוּ לֵיהּ "זִיל עֲבֵיד בֵּיהּ מוּמָא"

מימר

דְּמַי. אֲמַר רָבָא: מִכְּדֵי מִמֵּילָא הוּא, מַה לִּי "הָיָה", מַה לִּי "נַעֲשָׂה" אֶלָּא "נַעֲשָׂה" נָמֵי מִמֵּילָא הוּא, וְלָא שָׁנְא. "זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁהוּא לְדַעַת אָסוּר". לְאִיתְוֵיי מַאי לְאִיתְוֵיי גְּרָמָא. "שֶׁלֹּא לְדַעַת" - לְאִיתְוֵיי מֵסִיחַ לִפְי תוּמוֹ. **משנה** הָיָה בְּכוֹר רֹדְפוֹ, בָּעֲטוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מוּם - הֲרֵי זֶה שׁוֹחֲטִין עָלָיו. **גמרא** אֲמַר רַב פָּפָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁבָּעֲטוֹ בְּשָׁעַת רְדִיפָה, אֲבָל לְאַחַר רְדִיפָה - לֹא. - פְּשִׁיטָא! - מֵהוּ דְּתֵימָא צְעָרֵיהּ הוּא דְּמִדְּכַר - קָא מַשְׁמַע לָן. אֵיכָא דְּאָמְרִי, אֲמַר רַב פָּפָּא: לָא תֵּימָא בְּשָׁעַת רְדִיפָה - אִין, אֲבָל שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת רְדִיפָה - לָא. אֶלָּא אֵפִילּוּ לְאַחַר רְדִיפָה - נְמִי; מַאי מַעֲמָא - צְעָרֵיהּ דְּמִדְּכַר. אֲמַר רַב יְהוּדָה: מוּתָּר לְהַטִּיל מוּם בְּבְכוֹר קוֹדֶם שֶׁיֵּצֵא לָאֲוִיר הָעוֹלָם. אֲמַר רָבָא: גַּדְיָא - בְּאוּדְנֵיהּ, אִימְרָא - בִּשְׂפָוָותֵיהּ. אֵיכָא דְּאָמְרִי: אִימְרָא מַאי בְּאוּדְנֵיהּ, אֵימּוּר דֶּרֶךְ צְדָעָיו נָפֵק. אֲמַר רָבָא: אָכַל וְלָא מֵיחֲזֵי, פָּעֵי וּמֵיחֲזֵי - הֲוֵי מוּמָא. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן תָּנָּיָא: הַחוֹטִין הַחִיצוֹנוֹת - שֶׁנִּפְגְּמוּ וְשֶׁנִּגְנְמְמוּ, הַפְּנִימִיּוֹת - שֶׁנֶּעֱקְרוּ; מַאי טַעֲמָא, לָאו מִשּׁוּם דִּכְפֵי פָּעֵי מֵיחֲזֵי אֲמַר רַב פָּפָּא: רָבָא נָמֵי טַעֲמָא דְּמִתְנִיתִין מִפָּרֵשׁ; מַאי טַעֲמָא נֶעֱקְרוּ הֲוֵי מוּמָא - מִשּׁוּם דִּכְפֵי פָּעֵי מֵיחֲזֵי. **משנה** כָּל הַמּוּמִין הָרְאוּיִין לָבֹא בְּיָדֵי אָדָם, רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל - נֶאֱמָנִין, רוֹעִים כֹּהֲנִים - אֵינָן נֶאֱמָנִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְאֵין נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַחְשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מֵעִידוּ. **גמרא** רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר, חַד אָמַר: רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל בֵּי כֹהֲנִים - נֶאֱמָנִין, לְלַגְלְגָא לָא חַיְישִׁינַן. רוֹעֵי כֹהֲנִים בֵּי יִשְׂרָאֵל - אֵין נֶאֱמָנִין, מֵימַר אָמַר: בֵּיוָן דְּקָא טָרְחָא בֵּיהּ - לָא שָׁבֵיק לְדִידֵי וְיָהֵיב לְאַחֲרִינֵי. וְהוּא הַדִּין כֹּהֵן לְכֹהֵן, דְּחַיְישִׁינַן לְגוֹמְלִין. וַאֲתָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְמֵימַר: נֶאֱמָן הוּא עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ. וַאֲתָא רַבִּי מֵאִיר לְמֵימַר: הַחְשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מֵעִידוּ, וְחַד אָמַר: רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵן כֹּהֲנִים נֶאֱמָנִין,

מימר

גדיא באודניה — כשרואה שמיעוט הראש בחוץ — יכול להטיל מום באוזן, ואין לו לחוש מרישא האוזן שמא יצא רוב הראש וחזר. דמתוך שאזני הגדי גדולות, דרך אזנים לצאת במיעוט הראש, אימרא בשפוותיה — אבל באזניה לא, ויש לו לחוש שמא יצא רוב הראש וחזר. **איבא** דאמרי אימרא נמי באודניה (אימור) דרך צדעין נפק — כיון שרואה עבשיו מיעוט אוזן — אין לומר שמא יצא ראשו ורובו וחזר. והא "אימור" כמו ודאי, כמו "חיישינן שמא חוץ לחומה לנו" דפרק "השואל" בשבת (קנא,א), ו"דחיישינן שמא אידחדוה וכחבוהו" דפרק "אחד דיני ממונות" (סנהדרין לב,א). ורבא דאמר סבירא ליה כרב חסדא דפרק "בהמה המקשה" (חולין סט,ב), דלרב הונא דאמר התם: יצא שליש ומכרו לגוי, ויצא שליש אחר — קדוש, ולא חלה המכירה בלל, כיון דנפק לבסוף רובא, דאיתגלי מילתא דלמפרע קדוש. אם כן הכא נמי, שיצא רוב אחרי כן — איגלאי מילתא דהוה קדוש מעיקרא, ונתחייב מכה שנטיל מום בבבור. ואיבא לאוקמי הא דרב יהודה אליבא דרב הונא בשלא יצא כלל. וסוגיא נמי דריש "כיצד מערימין" (תמורה כד,ב) דמוקי דרב יהודה בזמן הזה ולא חזי להקרבה. ופריך: אי בזמן הזה מאי למימרא? ומשני: מהו דתימא נגזר דלימא נפיק רוב ראשו וקא שדי מומא, קא משמע לן. ההיא נמי דלא כרב הונא, דלדידיה במיעוט ראשו נמי איכא איסורא, ולא הוה ליה למינקט רוב ראשו. ועוד, התם דקאמר ליה רב עמרם לרב ששת: אמר עו הבבור עם יציאת רובו "הא עולה", עולה הוי או בבור הוי — נמי דלא כרב הונא. דמשמע דפשיטא דקודם יציאת רובו יכול להפקיע קדושת בבור. אם לא נחלק בין מכירה לדבר.

מימר אמר לא שביק צורבא מדרבנן ויהיב ליה לבתר אחרינא. **והוא** (יח,ב): בחצר בעל הבית ורועה בהן, דלרבי טרפון אקנויי מקני ליה מקום בחצירו. ואפילו רבי עקיבא לא פליג אלא משום דאית (ליה) פסידא לא מקנה (ליה) מידעם — התם איירי במכירי כהונה, או שאוהבו ורגיל ליתן לו.

איבא ביניהו דרבי יהושע בן קפוסאי — דתנא קמא סבר כוותיה. דדווקא רועי כהנים, בין בי ישראל בין בי כהנים — אינם נאמנים, כדאמר טעמא. אבל שני כהנים מן השוק — נאמנים. ולרבי מאיר אפילו שנים מן השוק אין נאמנין. דלית ליה כרבי יהושע בן קפוסאי, דסבר רבי מאיר: החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. ושנים מן השוק דקאמר רבי יהושע בן קפוסאי — בכהנים איירי, דישראל אפילו חד מהימן. ולרבי מאיר, כל היכא דאסור — אפילו שנים אין נאמנין, כדאמר בסמוך: ספק בכור לרבי מאיר מי מעיד עליו. **וכי** תימא דלית להו תקנתא כו' — הוה מצי למימר דחלקנו בין חבר לעם הארץ, כרבי יהושע דלקמן. וכן בסמוך, דפריך: כהני הכי נמי דלא דייני דינא. אי נמי, רבי יהושע עצמו חזר בו, דקאמר לרבן גמליאל: היאך החי יכול להכחיש את החי, ופירש שם בקונטרס שרוצה לומר: דראי אמרתי וחזר אני בו. ומיהו, מסתברא דמשום כבוד דרבן גמליאל הוא דקאמר הכי. כי היכא דתפלת ערבית (ברכות כז,ב) שאמר כמו כן, אף על פי שלא היה חוזר בו מה שאמר תחלה ראשון. דהכי פסק רב התם: הלכה כדברי האומר ראשון.

אלא לאו שמע מינה בעלים מעידין עליו — תימה: ורב חסדא דבעי לעיל שנים מן השוק בספק בכור בי ישראל, תקשי ליה: לרבי מאיר מי מעיד עליו, ביון דישראל נמי חשידי? ויש לומר: דהוה משני כדפרישית, דחלקנו בין חבר לעם הארץ. אי נמי, יאמר רב חסדא: ספק בכור, לא יזמינו רבי מאיר שלא יהו שנים מן השוק נאמנים.

ניחוש לחשדא — שיחשדו שמא נשאר אחד מן הבית.

כהני הכי נמי דלא דייני דינא — לרבא דאמר בפרק "זה בורר" (סנהדרין נז,א): אוכל בגילות להדעיף שהוא רע לשמים, אינו חשוד להיות רע לבריות — לא פריך מידי. אבל לאביי הכא פריך שפיר. ועוד יש לפרש: לרבא, דמשמע ליה שיש לכהנים להיות כשרים לכל (זמן) דין שבעולם ולכל הוראה, כדכתיב (דברים כא): "כל ריב וכל נגע". ועוד היה יכול להקשות: היאך מותר לאבול משחיטתו, והיאך כשרים על כל קרבנות כולם? ועוד, בלא בכור נמי יכול להקשות לרבי מאיר, מטעם דנחשדו כהנים על השביעית, כדאמרינן בפרק "זה בורר" (סנהדרין כו,א).

אימר

מֵימַר אָמַר: לָא שָׁבֵיק צוּרְבָא מֵרַבָּנָן וְיָהֵיב לִידִידֵי. רוֹעֵי כֹּהֲנִים וְהֵן יִשְׂרָאֵל אֵינָן נֶאֱמָנִין - דְּחֲיִישִׁינַן לְלִגְמֵיהּ, וְכָל שֶׁכֵּן כֹּהֵן לְכֹהֵן - דְּחֲיִישִׁינַן לְגוּמְלִין וְחֲיִישִׁינַן לְלִגְמֵיהּ. וַאֲתָא רַבָּן שִׁמְעוֹן לְמֵימַר: נֶאֱמָן עַל שֶׁל חֲבֵירוֹ וְאֵינוֹ נֶאֱמָן עַל שֶׁל עַצְמוֹ, וַאֲתָא רַבִּי מֵאִיר לְמֵימַר: הַחָשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מֵעִידוּ. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵן כֹּהֲנִים נֶאֱמָנִין - הַיְינוּ דַּאֲתָא רַבִּי מֵאִיר לְמֵימַר: הַחָשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מֵעִידוּ, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר רוֹעֵי כֹּהֲנִים בֵּי יִשְׂרָאֵל אֵין נֶאֱמָנִין, מַאי אֲתָא רַבִּי מֵאִיר לְאַשְׁמוּעִינַן הַיְינוּ תָּנָא קַמָּא! - אֵיפָא בֵּינַיְיהוּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קְפוֹסַאי. דְּתָנָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קְפוֹסַאי אוֹמֵר: בְּכוֹר בֵּי כֹהֵן - צָרִיךְ שְׁנַיִם מִן הַשּׁוּק לְהָעִיד עָלָיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֲפִילּוּ בָנוֹ, אֲפִילּוּ בִּתּוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ עֶשְׂרָה וְהֵן בְּנֵי בֵיתוֹ - אֵין מְעִידִין עָלָיו. בְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב קְטִינָא: סֵפֵק בְּכוֹר שֶׁנּוֹלַד בֵּי יִשְׂרָאֵל - צָרִיךְ שְׁנַיִם מִן הַשּׁוּק לְהָעִיד עָלָיו בְּמַאן - כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קְפוֹסַאי. רַב נַחְמָן אָמַר: בְּעָלִים מְעִידִין עָלָיו. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, מַעֲשֶׂה לְרַבִּי מֵאִיר מִי מָעִיד עָלָיו - מַעֲשֶׂה וַדַּאי מְהֵימַן, דְּאִי בָּעֵי שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא בְּכוּבְיֵלֵיהּ עֲדִרֵיהּ! - אֶלָּא: סֵפֵק בְּכוֹר, לְרַבִּי מֵאִיר מִי מָעִיד עָלָיו וְכִי תֵּימָא: הָכִי נַמִּי דְּלָא דַּיְינִי דִּינָא, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מֵאִיר מִי מָעִיד עָלָיו; כֹּהֲנִים הוּא דַּחֲשִׁידִי אֲמוּמֵי, יִשְׂרָאֵל - לָא חֲשִׁידִי אֲמוּמֵי. אִיתְּמַר, רַב נַחְמָן אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. רָבָא אָמַר: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. וּמִי אָמַר רָבָא הָכִי וְהָאָמַר רָבָא: בָּעָלִים עוֹמְדִים עֲמָנוּ בְּחוּרִין, נִבְנֵם שָׁלֵם וְיֵצֵא חָבוּל - מְעִידִין עָלָיו! - אֵימָא: כָּל בָּעָלִים עוֹמְדִים, וְלָא חֲיִישִׁינַן. - אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא - מַהוּ דִּתֵימְא: נֵיחוּשׁ לְחַשָּׁדָא, קָא מַשְׁמַע לָן, וְהֲלָכְתָא כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, וְדָיְקָא בְּנוֹ וּבִתּוֹ, אֲבָל אִשְׁתּוֹ - לָא; מַאי טַעְמָא אִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ דָּמְיָא. אֶמַּר רַב חִסְדָּא אָמַר רַב קְטִינָא: סֵפֵק בְּכוֹר לְאַבָּיֵי: לְרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: הַחָשׁוּד עַל הַדָּבָר לֹא דָנוּ וְלֹא מֵעִידוּ, וְקָאָמַר רַבִּי מֵאִיר: הַחָשׁוּד לְדָבָר אֶחָד - חָשׁוּד לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ, כֹּהֲנִים הָכִי נַמִּי דְּלָא דַּיְינִי דִּינָא וְהָכְתִיב: "וְעַל פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל רִיב וְכָל נֶגַע"!

אימר

וילדה שני זכרים, דאמרינן בפרק שני (בבורות יז,א): אחד לו ואחד לכהן. ואת שלו הרי ספק שמא יצא ראשון, וירעה עד שיומם, ואוכלו ישראל. **צריך שנים מן השוק להעיד עליו** — שלא אוכלו בו מום בבוהנה. **כרבי יהושע** — דסבר דבכור בי כהנים בעי שנים מן השוק להעיד עליו — הכי נמי ספק בכור ביד ישראל. **רב נחמן אמר ספק בכור ביד ישראל אפילו בעליו ישראל נאמן** — דכהנים נחשדו על הבכורות, ולא ישראל, ואפילו על ספק בכור שנאכל להם. **דאי לא תימא הכי** — אלא בעלים חשודים עליו, אם כן הוי ישראל חשוד על המומין. **מעשר לרבי מאיר** — מי מעיד על מומו דא אמר רב מאיר: החשוד על הדבר לעצמו אינו מעיד לאחרים, כדתזזון רבי מאיר פוסל אפילו כהנים השוק! **מעשר** — בתמיה, הא ודאי מהימן אפילו בעליו, דהא אי בעי, הוי שדי ביה מומא בהיתר בכוליא עדריה קודם שיעשר, דאכתי לא קדשא חד מיניהו! **אלא הכי פריך** — ספק בכור לרבי מאיר, אי בעלים חשודים עליה, נמצאו ישראל חשודים על ספק בכור. וכל שכן בהנים, דהא אי הוה נמי בבהמות עדר כהן ספק בכור הנולד בעדרו — בעי אמתוני עד שיומם, דכהנים לא נפטרו מבכור בהמה טהורה בפרק שני (בכורות יג,א), ואם כן מי מעיד עליו **לית ליה תקנתא** — לרבי מאיר. **שחליפו ביד כהן** — בגון האי ספק בכור שהכהן נטל (את אחיו) — פטור ישראל מן המתנות דזרוע ולחיים וקיבה, דעשו שאינו זוכה כזוכה, כדאמרן בפרק שני (שם יח,א). ורבי מאיר מחייב, ומדמחייב ליה רבי מאיר במתנות — מכלל דבר אבילה הוא. **הלכה כרבן שמעון** — דאפילו בנו ובתו. **כהן בעליו** — של בכור עומד בחוץ, ונכנס הבכור שלם בבית, ויצא חבול — מעידין עליו אותם שבבית שמאליו נפל בו. אלמא, אין נחשד אלא כהן בעל הבית שהבכור שלו, כרבן שמעון. **אימא כל בעליו** — בניו ובני ביתו עומדין עמנו בחוץ, ומעיד עליו רועה שהיה בבית. **פשיטא** — הואיל וכל בעליו עמנו, מי יטילנו בו'. **מהו דתימא ניחוש לחשדא** — דרועה גופיה הטילו בו. לישנא אחרינא: אימא כל בעלים עמנו — בלומר, אי אמרי סהדי: כל בעליו של בכור, דהיינו הוא ובני ביתו, היו עמנו בחוץ, ונכנס הבכור שלם בבית, ויצא חבול — מעידין. בלומר, עדותן עדות, ושרי, הואיל ולא היה איש בבית. ניחוש לחשדא — שמא הם גרמו לו מתחלה, שהניחו לו לבילה על האון. אי נמי, עשו לו גומא ונפל שם.

לאחזוקינהו — בחשודים מי אמר רבי מאיר חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה — היכא דמודוקן לן דעובר על דבר אחד. **לעדות בכור** — להעיד שלא הטיל בו מום זה בבוננה. **לעדות אשה** — שמת בעלה במדינת הים. **תני אלא לעדות שאשה כשרה** — ובעדות בכור נמי אשה כשרה, דאמרינן: הלכתא כרבן שמעון, ואפילו בתו. **ייבר שרי בוכרא** — יימר המתיר בכורות, לשון נגאי. **לא היו מוחזקין** — בטלה שהוא בכור, ובא כהן בעליו ואמר: בכור הוא זה ומומו עמו, שלא הוטל מום זה בבוננה. ואתי לאחווויי לחכם אי קבוע הוא אי עובר הוא. **נאמן** — דהפה שאסר ואמר: בכור הוא, התיר ואמר: מומו עמו. **אשת איש הייתי** — ולא היינו מוחזקין בה שהיא אשת איש מעולם. **נאמנת** — ומותרת להנשא. **דאי בעיא לא אמרה** — כלומר, אי הוה חשידא להנישא בחיי בעלה בלא גירושין — הוה שתקה ולא אמרה אשת איש הייתי, דדמי בפנויה מחזקינן לה. **אבל הבא בכבור לא סגיא דלא אמר** — בכור הוא, דלימא ליה חכם מום קבוע הוא או עובר. דקדשים תמימים אין הכהן נחשד לאכול בחוץ, דכר כרת הוא. אבל נחשד להטיל בו מום, דלאו בעלמא הוא, ולא יהא נאמן. קא משמע לן דנאמן. **דאם כן** — דהוא הטיל בו מום — הוה שדי ביה מום הנכר אפילו לעם הארץ שהוא מום, ותו לא הוה בעי למיתי קמן ולמימר בכור הוא, דהא אין אדם אחר יודע שהוא בכור. ובקדשים בחוץ נמי ליכא לספופיקי, דהא מום ניכר שדא ביה. והיכא דאנן יודעין שהוא בכור ליכא למימר הכי, דבעל כרחך אתי לקמן. דאי הוה שחיט ליה בלא מומחה, כיון דכולי עלמא ידעי שהוא בכור — הוו חשדי ליה. **במקום עדים** — דאנן סהדי דכל שעתא איכא מיא. והכא נמי, כיון דאנן סהדי דכהנים חשודים על המומין — לא נימא "מה לי לשקר". **הכא ודאי שדא ביה מומא** — בתמיה. **להא שמעתא** — דרבי אילעאי. **בלא נבדי** — בסתמא אמר ליה: לא היו מוחזקין בו שהוא בכור כר. **כלום חילקנו בין כהן חבר לכהן עם הארץ** — ומי חשדינן אנא למישדי ביה מומא בבוננה כבהן עם הארץ הן — חלקנו, ולא חשידת. **בעלי תריסין** = מגינים. תלמידי חכמים הנלחמים במלחמה של תורה. **היאך אעשה** — יכול להכחישו. **אילמלי אני חי והוא מת** — הייתי יכול להכחיש, ולומר: לא אמרתי. **היאך יכול החי להכחיש את החי** — ודאי כך אמרתי, וחזרתי בי. **עמוד ועמד** — שתוק, ושתק. **משנה הראיתי בכור זה** — לחכם, ואמר לו שמום קבוע הוא. ושוחטו, ובלבד שיזהו לו עדים שלא הטילו בו. **גמרא נאמן הכהן לומר** — לחכם: בכור זה נתן לי [לו] ישראל במום זה שבו. **דעבידא לאינלויי** — דאתי חכם ואמר לה להתרתיו לך. **לא** — לעולם אימא לך: מילתא דעבידא לאינלויי משקרי אינשי. והכא, היינו טעמא דמהימן — דלא חשידי כהני לאבולי קדשים תמימים בחוץ. הלכך, אי לאו דשרי ליה חכם — לא הוה אמר שרא ליה, ושחיט ליה בלא התרת מומחה. **אבל הבא** — דקא מחוי ליה לחכם, ואמר: במום [זה] נתן לי ישראל, כדי שלא יצטרך להביא עדים שמאליו נפל בו. כיון דחשידי כהני להטיל מום ולמימר ישראל נתנו לי במומו. קח לי ממי **שהוא נאמן** — שאינו לוקח פירות מעם הארץ, או ממי שלוקח מעם הארץ ומעשר דמאי קודם שימכרם. **אין שליח זה נאמן** — לומר שמנאמן לקחתיו.

דאית

תוספות

אימר דאמר רבי מאיר לחששא בו׳ — מתוך הלשון משמע דאליבא דרבי מאיר קאמר, ולא סבירא לן כוותיה, אלא אפילו במוחזק עובר על דבר אחד — לא הוי חשוד על כל התורה כולה. ואף על גב דבפרק ״זה בורר״ (סנהדרין כז,א) אמר אביי: עבריין אוכל נבילות להכעיס פסול לעדות, ומוקים לה כרבי מאיר, וקיימא לן כוותיה דהוא מיע״ל קג״ם — היינו דוקא לענין עדות, דרחמנא אמר ״אל תשת רשע עד״, אבל בשאר מילי לא חשיד. ומיהו, רבי מאיר דקאמר התם: עד זומם פסול לכל התורה כולה — הכי נמי הוה מצי למימקט אחד משאר דברים. ולא נקט עד זומם אלא לאפוקי מדרבי יוסי, דאפילו עד זומם נמי מכשר לדיני נפשות, כשהחם בדיני ממונות.

ואמר רבא מה לו לשקר ״רבה״ גרסינן, שהיה רבו של אביי. ולא רבא, דרבא אית ליה בהדיא בחזקת הבתים דמה לו לשקר במקום עדים לא אמרינן דאמר דאביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא בו׳. **בא** לפני רבן גמליאל אמר ליה לאו — והלכה כן הוא, דאין חילוק בין חבר לעם הארץ. דבפרק בתרא דיומא (עח,א) גבי רבי יוסי בן דזמרא דכהן הוד, ומיבעיא ליה אי הלכה כרבי מאיר דאמר: חשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו, אי כרבן שמעון בן גמליאל דאמר: נאמן על של חבירו. שמע מינה דלרבי מאיר לא היה מתיר, אף על פי שהיה חבר.

עמד השואל ושאל — בפרק ״נערה״ בגדרים בירושלמי דריש מדכתיב ״ועמדו שני האנשים״ ברי״ו, דשואל הלכות ואגדות צריך לעמוד.

עמוד שעל הרגיל ויעידו בך — לא גרסינן ״ויעידו בך״, לא כאן ולא בפרק ״תפלת השחר״ ברישיה (ברכות כז,ב). דמה עדות שייך כאן. אלא בסנהדרין בריש פרק ״כהן גדול״ (יט,א) גרסינן ליה, גבי עובדא דיעאר, ואגב פשטא דהתם נכתב כאן. **היאך** התי יכול להכחיש התי — כלומר, סבור הייתי להעלים, ואיני יכול. ובקונטרס פירש: דודאי כך אמרתי, וחזרתי בי. ואי אפשר בן, דבפרק ״תפלת השחר״ (ברכות כז,ב) פסק שם הלכה כמותו. **רבי** חוצפית המתורגמן — מעשרה הרגוי מלכות. והלכתא

אֵימַר דְּאָמַר רַבִּי מֵאִיר - לְחַשָּׁשָׁא, לְאַחוּזוֹקֵינְהוּ מִי אָמַר אֵיבָעֵיָא לְהוּ: עַד מִפִּי עַד, מַהוּ לְעֲדוּת בְּכוֹר רַב אַסִי אָסַר, וְרַב אַשִׁי שָׁרֵי. אָמַר לֵיהּ רַב אַסִי לְרַב אַשִׁי, וְהָא תָּנָא דְּבֵי מְנַשֶּׁה: אֵין עֵד מִפִּי עֵד כָּשֵׁר אֶלָּא לְעֵדוּת הָאִשָּׁה! - תָּנֵי: אֶלָּא לְעֵדוּת שֶׁהָאִשָּׁה כְּשֵׁרָה לָהּ בִּלְבַד. רַב יִמַּר אָכְשַׁר עַד מִפִּי עַד בִּבְכוֹר, קָרֵי עֲלֵיהּ מָרֵימָר: "וַיֹּאמֶר שָׂרֵי בּוּכְרָא". וְהִלְכְתָא: עַד מִפִּי עַד כָּשֵׁר לְעֵדוּת בְּכוֹר. אָמַר רַבִּי אֶילְעָא: לֹא הָיוּ מוּחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּכוֹר, וּבָא אֶחָד וְאָמַר שֶׁהוּא בְּכוֹר וּמוּמוֹ עִמּוֹ - נֶאֱמָן. - מַאי קָא מַשְׁמַע לָן, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר תָּנֵינָא: הָאִשָּׁה שֶׁאָמְרָה "אֵשֶׁת אִישׁ הָייִתִי וּגְרוּשָׁה אֲנִי" - נֶאֱמֶנֶת, שֶׁהַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר! - מַהוּ דִּתְימָא: הָתָם הוּא, דְּאִי בָּעְיָא לָא אָמְרָה, אֲבָל הָכָא, דְּלָא סָגְיָא דְּלָא אָמְרָה, דְּקָדָשִׁים בְּחוּץ לָא אָכֵיל - אֵימָא: לֹא הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא, קָא מַשְׁמַע לָן, דְּאִי מְשׁוּם הָכִי - הָוֶה שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא דִּינְכָר, וְאָכֵיל לֵיהּ. מַתְקִיף לָהּ מָר בַּר רַב אַשִׁי: מַאי שְׁנָא מֵהָהוּא גַּבְרָא דְּאוֹנֵי לֵיהּ חַמְרָא לְחַבְרֵיהּ, וַאֲמַר לֵיהּ: לָא תֵּיזֵיל בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד, דְּאִיכָּא מַיָּא, זִיל בְּאוֹרְחָא דְּגֶרֶשׁ, דְּלֵיכָּא מַיָּא. אֲזַל בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד וּמֵית חַמְרָא, וַאֲתָא וַאֲמַר לֵיהּ: בְּאוֹרְחָא דִּנְהַר פְּקוֹד אֲזַלִי, וּמִיהוּ מַיָּא לָא הָווּ, וַאֲמַר רָבָא: מַה לוֹ לְשַׁקֵּר אִי בְּעֵי אֲמַר: בְּאוֹרְחָא דְּגֶרֶשׁ אֲזַלִי. וַאֲמַר אַבָּיֵי: "מַה לוֹ לְשַׁקֵּר" בְּמָקוֹם עֵדִים לָא אָמְרִינַן. - הָכִי הָשְׁתָּא! הָתָם - וַדַּאי אִיכָּא מַיָּא הָתָם, וּדְאִיעֲדֵי בֵּיהּ מוּמָא - חֲשָׁשָׁא הוּא, וּבְמָקוֹם חֲשָׁשָׁא אָמְרִינַן "מַה לוֹ לְשַׁקֵּר". יָתִיב רַבִּינָא וְקָאָמַר לְהַאי שְׁמַעְתָּא בְּלָא גְּבָרָא, אָמַר לֵיהּ רָבָא זוּטִי לְרַבִּינָא: אֲנַן מְשַׁמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶילְעָא מַתְנִיגְנִין לָהּ. רַבִּי צָדוֹק הָוָה לֵיהּ בּוּכְרָא, רְמָא לֵיהּ שַׁעֲרֵי בְּסַלָּי, בַּהֲדֵי דְּקָאֲכִיל אִיבְּעֵי לֵיהּ שִׁפְתֵּיהּ. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּנָן גַּמְלִיאֵל, אָמַר לֵיהּ: כְּלוּם חִילַּקְנוּ בֵּין חָבֵר לְעַם הָאָרֶץ אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הֵן. אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּנָן גַּמְלִיאֵל, אָמַר לֵיהּ: חִילַּקְנוּ בֵּין חָבֵר לְעַם הָאָרֶץ אָמַר לֵיהּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: לֹא. אָמַר לֵיהּ: וְהָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָמַר לִי הֵן! אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן עַד שֶׁיַּעֲלוּ בַּעֲלֵי תְרִיסִין לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. כֵּיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, עָמַד הַשּׁוֹאֵל וְשָׁאַל: כְּלוּם חִילַּקְנוּ בֵּין חָבֵר לְעַם הָאָרֶץ אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לָאו. אָמַר לֵיהּ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: וַהֲלֹא מִשְּׁמְךָ אָמְרוּ לִי הֵן! יְהוֹשֻׁעַ, עֲמוֹד עַל רַגְלֶיךָ וְיַעִידוּ בְּךָ! עָמַד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל רַגְלָיו וְאָמַר: הֵיאָךְ אֲעֵשֶׂה אִילְמָלֵי אֲנִי חַי וְהוּא מֵת - יָכוֹל הַחַי לְהַכְחִישׁ אֶת הַמֵּת, עַכְשָׁיו שֶׁאֲנִי חַי וְהוּא חַי - הֵיאָךְ חַי יָכוֹל לְהַכְחִישׁ אֶת הַחַי וְהָיָה רַבָּן גַּמְלִיאֵל עוֹמֵד וְדוֹרֵשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עוֹמֵד עַל רַגְלָיו, עַד שֶׁרָנְנוּ כָּל הָעָם וְאָמְרוּ לְחוֹצְפִית הַמְּתוּרְגְּמָן: עֲמוֹד, וְעָמַד. **משנה** נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר: "הֲרֵאיתִי בְּכוֹר זֶה, וּבַעַל מוּם הוּא". **גמרא** אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר: "בְּכוֹר זֶה נָתַן לִי יִשְׂרָאֵל בְּמוּמוֹ", מַאי טַעְמָא כָּל מִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְאִינְלוּיֵי - לָא מְשַׁקְּרֵי בָּהּ אִינָשֵׁי. אָמַר רַב אַשִׁי, אַף אֲנַן נְמִי תָּנֵינָא: נֶאֱמָן הַכֹּהֵן לוֹמַר: "הֲרֵאיתִי בְּכוֹר זֶה, וּבַעַל מוּם הוּא"; מַאי טַעְמָא לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן: כָּל מִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְאִינְלוּיֵי לָא מְשַׁקְּרֵי בָּהּ אִינָשֵׁי - הָתָם הוּא, דְּקָדָשִׁים בְּחוּץ לָא אָכֵיל. אֲבָל הָכָא, כֵּיוָן דַּחֲשִׁידִי - חֲשִׁידִי. מֵיתִיב רַב שֵׁיבֶת: הָאוֹמֵר לְמִי שֶׁאֵין נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשֵׂר: "קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נֶאֱמָן", אוֹ: "מִמִּי שֶׁהוּא מְעַשֵּׂר" אֵינוֹ נֶאֱמָן; אַמַּאי נֵימָא: כָּל מִילְּתָא דַּעֲבִידָא לְאִינְלוּיֵי, לָא מְשַׁקְּרֵי בָּהּ אִינָשֵׁי! שָׁאנֵי הָתָם,

דאית

והלכתא אפילו בלישנא קמא – ואף על גב דהכא פסקינן דמילתא דעבידא לאגלויי לא משכח, מכל מקום לא הימניה לעד אחד אלא משום דדייקא ומנסבא. אי נמי, דלמא כיון דרחמנא לה לא דייקא, ולמאן דאמר הכא: אינו נאמן אפילו במילתא דעבידא לאיגלויי, יש לחלק בין הכא כהן לעד. אי נמי, גבי אשה הקלו משום עיגונא, ועוד דדייקא. **חוייה** בשקריה — פירוש: ראהו והכיר בו. ד"בשקריה" הוא לשון הכרה, כמו "מאן דבעל גויה דמשכה ליה עורלתיה ולא מבשקר ליה" בפרק "עושין פסין" (עירובין יט,א), וכמו "חלק קמייהו ולא בשקריה" בפרק בתרא דיבמות (קכ,א). ובקונטרס לא פירש כן.

משום בכורו דחכם — כדאמר לקמן: שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה, ובמקום שיש מומחה — לא. **פסק** — אבל האי פשיטא, דבלא התרה אינו נשחט אפילו יש בו מום מובהק, אלא על פי שלשה או מומחה. **על** בכורו דחכם לא עבר איסורא עבד — ואם תאמר: מהאי טעמא לישתרו בלא עדות כל בכורות שהכהנים מביאין לפנינו שיש בהם מום מובהק! ויש לומר: דשאני כהן, שירא לאוכלו בלא התרת חכם, פן יתגלה הדבר מתוך כך שהטיל בו מום. אבל האי ישראל — אין לומר שמביא לפני חכם פן יודע שרוצה לאוכלו ולגזולו לכהן, שהרי בא עתה בשביל כך לא יתברר שלא יאכלנו הוא עצמו. **התרת** בכור בחוצה לארץ על פי שלשה בני הכנסת — ממתניתין לא שמעינן ליה, דאיכא לאוקמתא בזמן הזה. אבל בזמן שבית המקדש קיים — הוה ליה למיגזר חוצה לארץ אטו ארץ ישראל, שלא להקל להתיר על פי שלשה בני הכנסת. ועוד, משום דאיכא למאן דאמר בתמורה פרק "אלו קדשים" (כא,א) דבכורות חוצה לארץ, אם באו תמימים — יקרבו. **תנינא** הרי זה ישחט כו' — הא דלא משני הכא: לאפוקי מדרבי יוסי אף על גב דנימוקו עמו, כדאמר בסמוך — משום דאם כן הוה ליה לרב יהודה למימר: הלכה כרבנן, או: אין הלכה כרבי יוסי. אבל רבי חייא בדסמוך נקט שני דברים מענין אחד, התרת בכור והתרת נדרים. **במקום** שיש מומחה לא — לאו דוקא מומחה שהמחהו בית דין, דהא על רב אשי דלעיל אמרינן דאתייוה לקמיה ההוא שרוע משום בכורו דחכם, וכל מופלא בחכמה ומומחה ראוי להתיר בכור ונדר ביחידי, כדמשמע מדרב אשי דלעיל. ובפרק קמא דנדרים (ח,ב) גבי רבינא דהוה ליה נדרא לדביתהו ואתא לקמיה דרב אשי וכו' ואקאמר: שמע מינה תלת כו' ויחיד מומחה שרי שמתא, משמע קצת דיחיד מומחה הוי כרב אשי. וכן ההיא דבפרק קמא דסנהדרין (ה,ב): אלא אם כן היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי — לאו דוקא מומחה הנסמך בר', כדאמר רב נחמן התם: כגון אנא דן דיני ממונות.

פסק — ומיהו בזמן הזה אין נראה שיהא שום אדם חשוב מומחה, להתיר בכור ונדר ביחידי, ולדון דיני ממונות. **שלשה** מתירין את הנדר במקום שאין חכם — בענין זה דפרק קמא דנדרים (ח,ב) ודאמרינן: לא שרי ליה לאינש למישרי נדרא באתרא דרביה, ומיהו, ההיא, אפילו יש שם מומחה אחר — אין לאותו מומחה להתיר במקום רבו, כמו רבינא במקום רב אשי.

מפירוץ

מִפְּנֵיהֶן, הָוָה אָמִינָא: בְּמָקוֹם מוּמְחֶה; קָא מַשְׁמַע לָן: שֶׁיֵּשׁ מוּמְחֶה – לָא. אָמַר רַב חִיָּיא בַּר עַמֶּרֶם: שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַבְּכוֹר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה, שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַנֵּדֶר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין חָכָם. שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַבְּכוֹר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה

לאפוקי

דְּאִית לֵיהּ לְאִשְׁתְּמוּטֵי. סֵיפָא וַדַּאי מְסַיְּעָא לֵיהּ: "מֵאִישׁ פְּלוֹנִי" – הֲרֵי זֶה נֶאֱמָן. – הָתָם, כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ תּוֹבַע - מִירְתַּח. אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: מַנָּא לֵיהּ לִיהוּדָה הָא אָנָא בְּגִידּוּל קַבָּלָתֵיהּ, וְגִידּוּל קָבַע בְּדִידֵיהּ. וְהָכִי אֲמַרוּ לֵיהּ: נֶאֱמָן יִשְׂרָאֵל לוֹמַר "בְּכוֹר זֶה נָתַתִּי לַכֹּהֵן בְּמוּמוֹ". - יִשְׂרָאֵל, פְּשִׁיטָא! - לָא צְרִיךְ, בְּקָטָן וְהֶגְדִּיל; מַהוּ דְּתֵימָא: לָא קִים לֵיהּ - קָא מַשְׁמַע לָן. בְּסוּרָא מָתְנוּ לָהּ: בַּחֲרָא, בְּפוּמְבְּדִיתָא כְּלִשָּׁנָא קַמָּא, וְהִלְכְתָא: אֲפִילּוּ כְּלִשָּׁנָא קַמָּא. רַפְרָם בְּפוּמְבְּדִיתָא הֲוָה לֵיהּ בּוּכְרָא, וְיָהֲבֵיהּ לֵיהּ לְכֹהֵן בְּלָא מוּמָא, אֲזַל שְׁדָא בֵּיהּ מוּמָא. יוֹמָא חַד חֲלַשׁ בְּעֵינֵיהּ, אַיְיתֵיהּ לְקַמֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: בְּכוֹר זֶה נָתַן לִי יִשְׂרָאֵל בְּמוּמוֹ. אַרְפְּסִינְהוּ לְעֵינֵיהּ, חֲזֵיהּ בְּשְׁקֵרֵיהּ, אֲמַר לֵיהּ: לָאו אֲנָא דִּיהִיבְתֵּיהּ לָךְ וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא חָשׁ לָהּ לְמִילְתָא; הַאי הוּא דַּחֲצִיף, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא חֲצִיפִי. הַהוּא שָׁרוּעַ דַּאֲתָאֵי לְקַמֵּיהּ דְּרַב אַשִׁי. אֲמַר: לְמַאי נִיחוּשׁ לֵיהּ אִי כֹּהֵן הוּא, אִי יִשְׂרָאֵל הוּא - הֲרֵי בְּכוֹר וּמוּמוֹ עִמּוֹ. אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אַשִׁי: וְדִלְמָא יִשְׂרָאֵל הוּא, וְאָמַר רַב יְהוּדָה: אֵין רוֹאִין בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל אֶלָּא אִם כֵּן כֹּהֵן עִמּוֹ! אֲמַר לֵיהּ: הָכִי הָשְׁתָּא! הָתָם, נְהֵי דְּקָדָשִׁים בְּחֶזְקַת לָא אֲבָלִי - אֲמָמוֹנֵיהּ דִּכְהֵן חֲשִׁיד. הָכָא, מִכְּדֵי יָדַע דְּהַאי מוּם מוּבְהָק הוּא, מַאי טַעֲמָא אַתְיוּהּ קַמֵּיהּ דְּרַבָּנָן - מִשּׁוּם בְּכוֹרוֹ דְּחָכָם; עַל בְּכוֹרוֹ דְּחָכָם לָא עֲבִיד, אִיסּוּרָא עֲבַד מַשְׁנָה הַכֹּל נֶאֱמָנִין עַל מוּמֵי מַעֲשֵׂר. גְּמָרָא מַאי טַעֲמָא דְּאִי בְּעֵי בֵּיהּ מוּמָא מְעַיְּקָרָא. - מִי יָדַע הֵי נָפִיק וְכִי תֵּימָא: מְפַיֵּס לֵיהּ בְּרֵישׁ עֲשָׂרָה - "לֹא יִבְצֹר בֵּין טוֹב לָרָע" אֲמַר רַחֲמָנָא! אֶלָּא, דְּאִי בְּעֵי שָׁדֵי בֵּיהּ מוּמָא בְּכוּלֵּי עָלְמָא. מַשְׁנָה בְּכוֹר שֶׁנִּמְכַּר עֵינוֹ וְשֶׁנִּקְטְעָה יָדוֹ וְשֶׁנִּשְׁבְּרָה רַגְלוֹ - הֲרֵי זֶה יִשְׁחַט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ יֵשׁ שָׁם עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה - אֵינוֹ נִשְׁחָט אֶלָּא עַל פִּי מוּמְחֶה. גְּמָרָא רַבִּי שִׁמְלַאי - רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה, תַּרְוַיְיהוּ מְשָׁמְיָה דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמְרִי, וְאָמְרִי לְהּ: רַבִּי שִׁמְלַאי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי תַּרְוַיְיהוּ מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה אָמְרִי: הַתָּרַת בְּכוֹר בְּחוּצָה לָאָרֶץ - עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת. אֲמַר רָבָא: וּבְמוּמִין מוּבְהָקִין. - מַאי קָא מַשְׁמַע לָן תָּנֵינָא: בְּכוֹר שֶׁנִּמְכַּר עֵינוֹ וְשֶׁנִּקְטְעָה יָדוֹ וְשֶׁנִּשְׁתַּבְּרָה רַגְלוֹ: הֲרֵי זֶה יִשְׁחַט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת! - אִי מִמַּתְנִיתִין, הָוָה אָמִינָא: בְּחוּצָה לָאָרֶץ - אֲפִילּוּ מוּמִין שֶׁאֵין מוּבְהָקִין, וְהַאי דִּקְתָנֵי מוּבְהָקִין - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יוֹסֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. אֲמַר רַב יְהוּדָה אֲמַר רַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא, סָפֵק מְשָׁמְיָה דְּרַב סָפֵק מְשָׁמְיָה דִּשְׁמוּאֵל: שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַבְּכוֹר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה. - מַאי קָא מַשְׁמַע לָן תָּנֵינָא: הֲרֵי זֶה יִשְׁחַט עַל פִּי שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הַכְּנֶסֶת! - אִי מִמַּתְנִיתִין, אֵין, בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה, שְׁלֹשָׁה מַתִּירִין אֶת הַבְּכוֹר בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מוּמְחֶה

לאפוקי

רש"י

דאית ליה לאישתמוטי – ולמימר: אי לדידך לא מהימן, אנא הוה חשיבנא ליה מהימן. הלכך לא מירתח מעיקרא. **מאיש פלוני** – דהזכיר לו משלח שם הנאמן – הרי זה נאמן השליח, דחיישי שמא יתבענו ונמצאתי משקר. והך סיפא דאי מסייעא ליה לרב יהודה, דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי בה אינשי. **התם כיון דאיכא תובע מירתח** – כלומר, מהא לא תסייעיה. דהתם מירתח שליח, כיון דחזי דקפיד משלח להזכיר שם האיש, סבר ודאי יתבענו. אבל גבי בכור לא מירתח מעיקרא. **מנא ליה ליהודה הא** – דאמרן לעיל: נאמן כהן לומר "בכור זה נתן לי ישראל במומו". **אנא בגידול קבעתה** – אני שניתיה לגידול, והוא שנאה לרב יהודה. והכי אמרי לגידול: נאמן ישראל לומר כו'. לישנא אחרינא: בגידול קבעתה – לחכם אחד גדול שניתיה. **בקטן** – שהיה קטן הטלה כשנתנו לו. **מהו דתימא לא קים ליה בגויה** – דמשום דהגדיל הטלה אינו מבירו. ושמא אחר הוא, והאי כהן טעה ונתן לו מום. **בלישנא בתרא** – נאמן ישראל. **בלישנא קמא** – דאפילו הכהן נאמן, והלכתא אפילו בלישנא קמא. **יומא חד חלש** – רפרם בעיניה. **אייתיה** – האי כהן לבוכרא קמיה, למיחזי אם מום קבוע הוא. וסבר ההוא כהן: השתא חיישי בעיניה, ולא יביר שזה הוא שנתן לו בלא מום. **ארפסינהו לעיניה** – פתח עינו בכח. **חזייה בשקריה** – שהכיר שהוא נתנו לו בלא מום. **לא חש ריפרם למילתא** – למימר דלא יהיה עוד כהן נאמן לומר "בכור זה נתנו לי ישראל במומו". **האי הוא דחציף** – שהרי הוא החזיק עצמו כחצוף לשני דברים: אחד – שהטיל בו מום, ועוד – דהיה לו להראותו לחכם אחר, והראהו לזה עצמו שנתנו לו. **שרוע** – עינו אחת גדולה ואחת קטנה. **אי כהן אי ישראל הוא** – שלא היה מכיר בזה אם כהן אם ישראל. ואמר: ואפילו הוא כהן וחשוד על הבכור – אין כאן חשדא, שהרי כך נולד. **אלא אם כן כהן עמו** – דשמא אם יאמר לו קבוע – ישחטנו ויאכל הוא. דזיקן דקבוע הוא – הרי הוא נאכל לכל אדם, אלא שגזילת כהן הוא. והאי לא חייש לגזילה, ואכיל ליה. **הכי השתא התם** – גבי שאר מומין שאין מובהקין, איכא למיחשדיה לישראל שמא יגזול את הכהן, ואף על גב דאדם כשר הוא בהא מילתא דלא בעי לשוחטו אלא על פי מומחה. דנהי דקדושים בחזקת אל אכיל, דבכרת הוא השוחט קדשים בחוץ, מיהו, אגזילה דכהן, דלאו בעלמא — חשיד. **איסורא עבד** — בתמיה, ודאי לא יגזול! **משנה הכל נאמנין על מומי מעשר** — להעיד שמאליו נפל בו. ובספק מעשר קאמר, כגון קרא לתשיעי "עשירי", דאמרינן בפרק אחרון (בכורות נט,א): אינו נאכל, ואין לו תקנה אלא במום. **מי ידע הי נפיק** — בפתח עשירי, שיטיל בו מום מעיקרא. **בריש עשרה** — כלומר, בעשירי. **משנה שנמצית עינו** — דהוי מום מובהק. **בני הכנסת** — שאינן חכמים. **גמרא בחוצה לארץ** — שאינו ראוי להקריב, ואפילו בזמן בית המקדש, במסכת תמורה (כא,ב). **ספק** — אמרה לי רבי ירמיה משמיה דרב, ספק אמרה לי משמיה דשמואל. **שלשה מתירין את הבכור כו'** — במומין מובהקין.

יְרוּשַׁלְמִי מַסֶּכֶת מַכּוֹת – סַנְהֶדְרִין

וּתְנֵיָא כֵּן דָּמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: חֲמִשָּׁה דְּבָרִים חָסַר מִקְדָּשׁ אַחֲרוֹן מִמִּקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב (חגי א, ח): **עֲלוּ הָהָר וַהֲבֵאתֶם עֵץ וְגוֹ׳**. עַד **וְאֶכְבְּדָה**. **וְאֶכָּבְדָ** כְּתִיב, חָסֵר ה״א, אֵילּוּ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁחִסֵּר מִקְדָּשׁ אַחֲרוֹן מִמִּקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, וְאֵילּוּ הֵן: אֵשׁ, אָרוֹן, אוּרִים וְתוּמִּים, שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ.

אָמַר אַבַּיֵי: תַּלְמִיד חָכָם צָרִיךְ לְפַרְסֵם אֶת עַצְמוֹ. הֵיךְ? בַּר נָשׁ דַּהֲכַם חֲדָא מִיכְלָה [מַכָּתָ], וַאֲזַיל לַאֲתַר, וְאִינּוּן מְיַיקְרִין לֵיהּ כַּד הוּא חֲכַם תְּרִין מִיכְלָה – צָרִיךְ לוֹמַר לוֹן: חֲדָא מִיכְלָא אֲנָא חַכִּים.

רַב הוּנָא אָמַר: אוֹמֵר בְּשָׁפָה רָפָה, וְהַיְמִין פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוּדָה [יוֹסֵי]? **כִּי יֵחַם לְבָבוֹ**. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: וְחוֹזֵר בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שְׁלִישִׁי. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: צָרְכוּ לַדָּבָר – שׁוֹלְחִין וּמְבִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא לֹא אָמְרָה כֵּן, אֶלָּא אֲפִילּוּ יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לוֹ, אֲפִילּוּ שַׂר צָבָא כְּיוֹאָב בֶּן צְרוּיָה – אֵין יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר **שָׁמָּה** – שָׁם תְּהֵא דִּירָתוֹ וכו׳.

הֲלָכָה ז׳ מתני׳ וּמַעֲלוֹת הָיוּ שָׁכָר לַלְוִיִּם; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מַעֲלִים לָהֶן שָׂכָר. וְחוֹזֵר לְשָׁרָרָה שֶׁהָיָה בָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה חוֹזֵר לְשָׁרָרָה שֶׁהָיָה בָהּ.

גמרא תָּנֵי: רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: לַמַּחֲלוֹקֶת נִיתְּנוּ. רַבִּי אוֹמֵר: לְבֵית דִּירָה נִיתְּנוּ, וּתְנֵיָא דְּרַבִּי יוֹסֵי – כְּרַבִּי מֵאִיר [יוּדָה], וּדְרַבִּי יוּדָה [מֵאִיר] –

[דף ח׳ ע״א]

כְּדַעְתֵּיהּ. דְּתָנֵינָן: מַעֲלִים הָיוּ שָׂכָר לַלְוִיִּם; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מַעֲלוֹת שָׂכָר לַלְוִיִּם. רָבָא בְּשֵׁם רַב יוּדָה, רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם מָר עוּקְבָא: אֵין מְסַקְּדִרִין, אֶלָּא בְּחֶבֶל שֶׁל חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי זֵירָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא אוֹמֵר: אֵין מְסַקְּדִרִין לֹא בְּעָרֵי הַלְוִיִּם וְלֹא בְּמָקוֹם עֲגָלָה עֲרוּפָה.

וּתְנֵיָא כְּמַאן דְּאָמַר: אֶלֶף אַמָּה – מִגְרָשׁ, וְאַלְפַּיִם – תְּחוּם שַׁבָּת. בְּרַם,

כְּמַאן דָּמַר: אֶלָּף מִגָּרֹשׁ, וְאַלְפַּיִם שָׂדוֹת וּכְרָמִים, כְּלוּם לָמְדוּ לַתְּחוּם שַׁבָּת לֹא מִתְּחוּם עָרֵי לְוִיִּם? לְעִיקָּר אֵין מְקַדְּרִין, לַטְּפֵילָה מְקַדְּרִין?! וּמִנַּיִן שֶׁלֹּא יְהוּ קוֹבְרִין בְּעָרֵי הַלְוִיִּים? רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָה: **וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וְלִרְכֻשָׁם וּלְכֹל חַיָּתָם** – לְחַיִּים נִיתְּנוּ, וְלֹא לְקִבּוּרָה נִיתְּנוּ. **הַדָּרָן עָלָךְ פֶּרֶק אֵלּוּ הֵן הַגּוֹלִין**

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הֲלָכָה א׳ מתני׳ אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין: הַבָּא עַל אֲחוֹתוֹ, וְעַל אֲחוֹת אָבִיו, וְעַל אֲחוֹת אִמּוֹ, וְעַל אֲחוֹת אִשְׁתּוֹ, וְעַל אֵשֶׁת אָחִיו, וְעַל אֵשֶׁת אֲחִי אָבִיו, וְעַל הַנִּידָּה. אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, בַּת יִשְׂרָאֵל לְנָתִין וּלְמַמְזֵר. אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה – חַיָּבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁנֵי שֵׁמוֹת. גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מִשּׁוּם שֵׁם אֶחָד בִּלְבָד.

הֲלָכָה ב׳ מתני׳ הַטְּמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַקּוֹדֶשׁ, וְהַבָּא אֶל הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא, הָאוֹכֵל חֵלֶב וָדָם וְנוֹתָר וּפִיגּוּל וְטָמֵא, הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה בַּחוּץ, וְהָאוֹכֵל חָמֵץ בַּפֶּסַח, וְהָאוֹכֵל וְהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַשָּׁמֶן, וְהַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטוֹרֶת, וְהַפָּדֵר בְּשָׁמֶן הַמִּשְׁחָה, וְהָאוֹכֵל נְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים. אָכַל טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִיטְּלוּ תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ.

כַּמָּה יֹאכַל מִן הַטֶּבֶל וְיִהְיֶה חַיָּיב? רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כַּזַּיִת. אָמַר לָהֶן רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין אַתֶּם מוֹדִין לִי בְּאוֹכֵל נְבֵילָה כָּל שֶׁהוּא – שֶׁהוּא חַיָּיב! אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהוּא כִּבְרָיָתָהּ. אָמַר לָהֶן: אַף חִיטָּה אַחַת – כִּבְרָיָתָהּ.

הֲלָכָה ג׳ מתני׳ הָאוֹכֵל בִּיכּוּרִים עַד שֶׁלֹּא קָרָא

[דף ח׳ ע״ב]

עֲלֵיהֶן, קָדְשֵׁי קָדָשִׁים חוּץ לַקְּלָעִים, קָדָשִׁים קַלִּין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לַחוֹמָה, הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח טָהוֹר – הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אֲבָל הַמּוֹתִיר בַּטָּמֵא, וְהַשּׁוֹבֵר בַּטָּמֵא – אֵינוֹ לוֹקֶה אַרְבָּעִים.

יְרוּשַׁלְמִי מַסֶּכֶת מַכּוֹת – סַנְהֶדְרִין

חֲלָכָה ד׳ מתני׳ הַנּוֹטֵל אֵם עַל הַבָּנִים – רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לוֹקֶה וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּחַ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְשַׁלֵּחַ וְאֵינוֹ לוֹקֶה. זֶה הַכְּלָל: כָּל מִצְוָה לֹא תַעֲשֶׂה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ קוּם וַעֲשֵׂה – אֵין חַיָּבִין עָלֶיהָ.

חֲלָכָה ה׳ מתני׳ הַקּוֹרֵחַ קָרְחָה בְּרֹאשׁוֹ, וְהַמַּקִּיף פְּאַת רֹאשׁוֹ, וְהַמַּשְׁחִית פְּאַת זְקָנוֹ, וְהַשּׁוֹרֵט שְׁרִיטָה אַחַת עַל הַמֵּת – חַיָּיב. שָׂרַט שְׁרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים, אוֹ חָמֵשׁ שְׁרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

עַל הָרֹאשׁ – שְׁתַּיִם, אַחַת מִיכָּן וְאַחַת מִיכָּן. וְעַל הַזָּקָן – שְׁתַּיִם מִיכָּן וּשְׁתַּיִם מִיכָּן וְאַחַת מִלְמַטָּה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם נָטְלָן כּוּלָּן כְּאַחַת – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת.

וְאֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּטְּלֶנּוּ בְּתַעַר. רַבִּי לְיֵעֶזֶר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ לִיקְטוֹ בְּמַלְקֵט אוֹ בְּרַהִיטָנִי – חַיָּיב.

חֲלָכָה ו׳ מתני׳ הַכּוֹתֵב כְּתוֹבֶת קַעֲקַע, כָּתַב וְלֹא קִיעֲקַע, קִיעֲקַע וְלֹא כָתַב – אֵינוֹ חַיָּיב, עַד שֶׁיִּכְתּוֹב וְיַקַּעֲקַע. בַּדְיוֹ, וּבַכְּחוֹל, וּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא רוֹשֵׁם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיִּכְתּוֹב שֵׁם הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט) **וּכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָּכֶם אֲנִי ה׳.**

חֲלָכָה ז׳ מתני׳ נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בַּיַּיִן כָּל הַיּוֹם – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: ״אַל תִּשְׁתֶּה אַל תִּשְׁתֶּה״ וְהוּא שׁוֹתֶה –

[דף ט׳ ע״א]

חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה מִטַּמֵּא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: ״אַל תִּיטַּמֵּא, אַל תִּיטַּמֵּא״, וְהוּא מִיטַּמֵּא – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

הָיָה מְגַלֵּחַ כָּל הַיּוֹם – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: ״אַל תְּגַלַּח אַל תְּגַלַּח״, וְהוּא מְגַלֵּחַ – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה לָבוּשׁ בְּכִלְאַיִם כָּל הַיּוֹם – אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: ״אַל תִּלְבַּשׁ אַל תִּלְבַּשׁ״, וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ – חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת.

חֲלָכָה ח׳ מתני׳ יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם אֶחָד וְחַיָּיב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין, הַחוֹרֵשׁ

יְרוּשַׁלְמִי מַסֶּכֶת מַכּוֹת – סַנְהֶדְרִין

בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר, וְהֵם מוּקְדָּשִׁין, בְּכִלְאַיִם בַּכֶּרֶם, וּשְׁבִיעִית, וְיוֹם טוֹב, וְכֹהֵן וְנָזִיר וְאַף בֵּית הַטּוּמְאָה.

חֲנַנְיָה בֶּן חֲכִינַאי אוֹמֵר: אַף הַלּוֹבֵשׁ כִּלְאַיִם. אָמְרוּ לוֹ: אֵינוֹ הַשֵּׁם. אָמַר לָהֶן: אַף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם.

הֲלָכָה ט׳ מתני׳ כַּמָּה מַלְקִין אוֹתוֹ? אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה) **בְּמִסְפַּר אַרְבָּעִים,** מִינְיָן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַרְבָּעִים שְׁלֵימוֹת. וְאֵיכָן הוּא לוֹקֶה אֶת הַיְתֵירָה? בֵּין כְּתֵיפָיו.

הֲלָכָה י׳ מתני׳ אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּמַכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהִשְׁתַּלֵּשׁ. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים, לָקָה מִקְצָת וְאָמְרוּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אַרְבָּעִים – פָּטוּר. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל שְׁמוֹנָה עָשְׂרֵה, מִשֶּׁלָּקָה אָמְרוּ יָכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים – פָּטוּר. עָבַר עֲבֵירָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁנֵי לָאוִין, אֲמָדוּהוּ אוֹמֶד אֶחָד – לוֹקֶה וּפָטוּר. וְאִם לָאו – לוֹקֶה וּמִתְרַפֵּא וְחוֹזֵר וְלוֹקֶה.

[דף ט ע״ב]

הֲלָכָה י״א מתני׳ כֵּיצַד מַלְקִין אוֹתוֹ? כּוֹפֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעַמּוּד הֵילָךְ וְהֵילָךְ.

וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת אוֹחֵז בִּבְגָדָיו, אִם נִקְרָעוּ – נִקְרָעוּ, וְאִם נִפְרָמוּ – נִפְרָמוּ, עַד שֶׁהוּא מְגַלֶּה אֶת לִבּוֹ. וְהָאֶבֶן נְתוּנָה מֵאֲחוֹרָיו, חַזָּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ. וּרְצוּעָה שֶׁל עֵגֶל בְּיָדוֹ, כְּפוּלָה אֶחָד לִשְׁנַיִם וּשְׁנַיִם לְאַרְבָּעָה, וּשְׁתֵּי רְצוּעוֹת עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת בָּהּ. יָדָהּ טָפַח וְרָחְבָּהּ טָפַח, וּמַגַּעַת עַל פִּי כְרֵיסוֹ.

וּמַכֶּה שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו, וּשְׁתֵּי יָדוֹת מֵאֲחוֹרָיו. וְאֵינוֹ מַכֶּה אוֹתוֹ לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב, אֶלָּא מוּטֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה) **וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו וְגוֹ׳.** וְהַמַּכֶּה, מַכֶּה בְיָדוֹ אַחַת בְּכָל כּוֹחוֹ.

וְהַקּוֹרֵא קוֹרֵא: **אִם לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וְגוֹ׳ וְהִפְלָא ה׳ אֶת מַכֹּתְךָ וְאֵת מַכּוֹת וְגוֹ׳,** וְחוֹזֵר לִתְחִילַת הַמִּקְרָא. וְאִם מֵת תַּחַת יָדוֹ – פָּטוּר. הוֹסִיף לוֹ רְצוּעָה אַחַת וָמֵת – חַיָּיב זֶה גּוֹלָה עַל יָדוֹ.

יְרוּשַׁלְמִי מַסֶּכֶת מַכּוֹת – סַנְהֶדְרִין

נִתְקַלְקֵל בֵּין בָּרִיעִי בֵּין בַּמַּיִם – פָּטוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאִישׁ – בְּרִיעִי, וְהָאִשָּׁה – בְּמַיִם.

הֲלָכָה י״ב מתני׳ כָּל חַיָּבֵי כְרִיתוֹת שֶׁלָּקוּ – נִפְטְרוּ יְדֵי כְרִיתָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה) **וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ,** כְּשֶׁלָּקָה – חֲרֵי הוּא כְאָחִיךָ; דִּבְרֵי רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל.

וּמַה אִם הָעוֹבֵר עֲבֵירָה אַחַת – נַפְשׁוֹ נִיטֶּלֶת עָלֶיהָ. הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁתִּינָּתֵן לוֹ נַפְשׁוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִמְּקוֹמוֹ הוּא לָמֵד, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יח) **וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם וְגוֹ׳. וְאוֹמֵר (שם) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם.** הָא, כָּל הַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבֵירָה – נוֹתְנִין לוֹ שָׂכָר בְּעוֹשֶׂה מִצְוָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי אוֹמֵר: חֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דברים יב) **רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְגוֹ׳,** וּמַה אִם הַדָּם שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם חָתָה מִמֶּנּוּ, הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מְקַבֵּל שָׂכָר. גֶּזֶל וַעֲרָיוֹת שֶׁנַּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִתְאַוֶּה לָהֶן וּמְחַמְּדָתָן, הַפּוֹרֵשׁ מֵהֶן – עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיְּזַכֶּה לוֹ וּלְדוֹרוֹתָיו וּלְדוֹרוֹת דּוֹרוֹתָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

הֲלָכָה י״ג מתני׳ רַבִּי חֲנִינָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר: רָצָה הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶן תּוֹרָה וּמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מב) **יְיָ חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר.**

לא מצאנו גמרא ירושלמית בפרק הזה

בְּלִיךְ פִּרְקָא וְסַלִּיקָא לְהּ מִסְכְּתָא דְּמַכּוֹת בְּרַחֲמֵי שְׁמֵיהּ בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּסַיְּעָן מָרֵישׁ וְעַד סָפְנָן

הַדָּרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת מַכּוֹת וְהַדָּרָךְ עָלָן, דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת מַכּוֹת וְדַעְתָּךְ עָלָן, לָא נִתְנַשֵּׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת מַכּוֹת וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִנָּן, לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי: (ג׳ פעמים) יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא: חֲנִינָא בַּר פָּפָּא. רַמִּי בַּר פָּפָּא. נַחְמָן בַּר פָּפָּא. אַחָאי בַּר פָּפָּא. אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא. רִפְרָם בַּר פָּפָּא. רָכִישׁ בַּר פָּפָּא. סוּרְחֵב בַּר פָּפָּא. אַדָּא בַּר פָּפָּא. דְּרוֹ בַּר פָּפָּא: הֶעָרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מַאֲבִי תְּסַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ, לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה נָעֶד: מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאֲנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אֲנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה, וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדִבָרִים בְּטֵלִים. אֲנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אֲנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר, וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר. אֲנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אֲנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת, שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם, וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי, כְּשֵׁם שֶׁעָזַרְתַּנִי לִסַּיֵּם מַסֶּכֶת מַכּוֹת, כֵּן תַּעְזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּלְסַפְּרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם, לְלָמוֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְהָאֲמוֹרָאִים וְהַלְּמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי, שֶׁלֹּא תָמוּשׁ תּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי, בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וְהָקִיצוֹתָ הִיא תְּשִׂיחֶךָ: כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

מַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין

פֶּרֶק רִאשׁוֹן

[דף א' ע"א] **הֲלָכָה א' מתני'** דִּיגֵי מָמוֹנוֹת – בִּשְׁלֹשָׁה. גְּזֵלוֹת וְחוֹבוֹת – בִּשְׁלֹשָׁה. נָזָק וַחֲצִי נָזָק, תַּשְׁלוּמֵי כֶפֶל, תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה, הָאוֹנֵס, וְהַמְפַתֶּה, וּמוֹצִיא שֵׁם רַע – בִּשְׁלֹשָׁה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע – בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּינֵי נְפָשׁוֹת.

גמרא מִנַּן תֵּיתֵי לֵיהּ? **וְהָיוּ אֵלֶּה לָכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט** (במדבר לה, כט), הָיִיתִי אוֹמֵר אֶחָד דִּינֵי מָמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפָשׁוֹת בִּדְרִישָׁה וּבַחֲקִירָה. וּמַנַּיִן לְדִינֵי מָמוֹנוֹת שֶׁהֵן בִּשְׁלֹשָׁה? **וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים** (שמות כב, ז), רִיבָּה בָּהּ דַּיָּן אֶחָד **עַד הָאֱלֹהִים** (שם פסוק ח), הֲרֵי שְׁנַיִם (שם) **אֲשֶׁר יַרְשִׁיעוּן אֱלֹהִים,** הֲרֵי בָּאן שְׁלֹשָׁה דִּבְרֵי רַבִּי יָאשִׁיָּה.

רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר: הָרִאשׁוֹן תְּחִילָה נֶאֱמַר וְאֵין דּוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת אֶלָּא **עַד הָאֱלֹהִים** הֲרֵי אֶחָד, **אֲשֶׁר יַרְשִׁיעוּן אֱלֹהִים** הֲרֵי שְׁנַיִם, אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד הֲרֵי שְׁלֹשָׁה.

רַבִּי אוֹמֵר: בִּשְׁנַיִם הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אַתָּה אוֹמֵר בִּשְׁנַיִם, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּאֶחָד? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: **אֲשֶׁר ״יַרְשִׁיעוּן׳ אֱלֹהִים** אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא **אֲשֶׁר ״יַרְשִׁיעוּן׳ אֱלֹהִים,** אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, הֲרֵי שְׁלֹשָׁה.

רַבִּי אַבָּהוּ בָּעֵי: וּכְרַבִּי דִּינֵי מָמוֹנוֹת בַּחֲמִשָּׁה, וְשֶׁיִּגָּמֵר בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. אַשְׁכַּח תָּנֵי רַבִּי חִזְקִיָּה: הוֹאִיל וְאָמְרָה תוֹרָה הָרוֹג עַל פִּי מַטִּים, הָרוֹג עַל פִּי עֵדִים, מַה עֵדִים – שְׁנַיִם, אַף מַטִּים – שְׁנַיִם, אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל – מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן אֶחָד, הֲרֵי חֲמִשָּׁה.

[דף א' ע"ב] לֹא הֵן גְּזֵילוֹת הֵן חֲבָלוֹת? אַשְׁכַּח תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי **וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם** (שמות כא, א) אָתָּא מֵימַר לָךְ בְּפִשּׁוּטָהּ דִּקְרָיָיא, וּתְיָיא כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲלַפְתָּא, אָתוּן תְּרִין בַּר נַשׁ מֵידוֹן קוּמּוֹי. אָמַר לֵיהּ: עַל מְנַת שֶׁתְּדִינֵנוּ דִּין תּוֹרָה. אָמַר לוֹן: אֲנִי אֵינִי יוֹדֵעַ דִּין תּוֹרָה, אֶלָּא הַיּוֹדֵעַ מַחְשָׁבוֹת – יְפָרַע מֵאוֹתָן הָאֲנָשִׁים מְקַבְּלִין עֲלֵיכוֹן מַה דַּנָא אָמַר לְכוֹן.

רַבִּי עֲקִיבָה, כַּד הֲוָה בַּר נַשׁ אָזַל בָּעֵי מֵידוֹן קוּמֵיהּ, הֲוָה אֲמַר לֵיהּ הֱוֹוּ יוֹדְעִין לְפָנַי מִי אַתֶּם עוֹמְדִין, לְפָנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יט, יז) **וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי ה׳**, וְלֹא לִפְנֵי עֲקִיבָה בֶּן יוֹסֵף׃

תָּנֵי: קוֹדֶם לְאַרְבָּעִים שָׁנָה עַד שֶׁלֹּא חָרַב הַבַּיִת – נִיטְּלוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת. וּבִימֵי שִׁמְעוֹן בֶּן שָׁטַח – נִיטְּלוּ דִּינֵי מָמוֹנוֹת. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּלֵינָא חַכִּים מִידוֹן.

שְׁמוּאֵל אָמַר: שְׁנַיִם שָׁדָנוּ – דִּינֵיהֶם דִּין, אֶלָּא שֶׁנִּקְרְאוּ בֵּית דִּין חָצוּף. רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן מְרִין: אֲפִילּוּ שְׁנַיִם שָׁדָנוּ – אֵין דִּינֵיהֶן דִּין.

תַּמָּן תָּנֵינָן: הָיָה דָּן אֶת הַדִּין, זִיכָּה אֶת הַחַיָּיב, חִיֵּיב לַזַּכַּאי, טִימֵּא לַטָּהוֹר, טִיהֵר לַטָּמֵא – מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי וְיִשַּׁלֵּם מִבֵּיתוֹ.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: בְּשֶׁאָמְרוּ לוֹ: חֲרֵי אַתְּ מְקוּבָּל עָלֵינוּ כִּשְׁנַיִם. מַה אֲנַן קַיָּימִין? אִם בְּשֶׁטָּעָה וְדָנָן מִשִּׁיקּוּל הַדַּעַת, בְּדָא מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי? אִם בְּשֶׁטָּעָה וְדָנָן דִּין תּוֹרָה, בְּדָא יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ?

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: בְּשֶׁאָמְרוּ לוֹ: חֲרֵי אַתְּ מְקוּבָּל עָלֵינוּ כִּשְׁלֹשָׁה, עַל מְנַת שֶׁתְּדִינֵנוּ דִּין תּוֹרָה, וְטָעָה וְדָנָן בְּשִׁיקּוּל הַדַּעַת – יְשַׁלֵּם מִבֵּיתוֹ, שֶׁהַגִּים דַּעְתּוֹ לָדוּן יְחִידִי דִּין תּוֹרָה. דְּתָנֵינָן: אַל תְּהִי דָּן יְחִידִי, שֶׁאֵין דָּן יָחִיד אֶלָּא אֶחָד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן פַּזִּי: אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ דָּן יְחִידִי, שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א, כב, יט) **וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם עֹמֵד עָלָיו מִימִינוֹ וּמִשְּׂמֹאלוֹ**, אֵילּוּ מַטִּין לְכַף זְכוּת, וְאֵילּוּ מַטִּין לְכַף חוֹבָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין דָּן יְחִידִי,

[דף ב׳ ע״א]

חוֹתֵם יְחִידִי, שֶׁנֶּאֱמַר (דניאל י, כא): **אֲבָל אַגִּיד לְךָ אֶת הָרָשׁוּם בִּכְתָב אֱמֶת.**

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְעוֹלָם אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה בְּעוֹלָמוֹ דָּבָר עַד שֶׁנִּמְלַךְ בְּבֵית דִּין שֶׁלְמַעְלָן. מַה טַעַם? (שם פסוק א) **וֶאֱמֶת הַדָּבָר וְצָבָא גָּדוֹל.** אֵימָתַי חוֹתָמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֱמֶת? בְּשֶׁעָה שֶׁנִּמְלַךְ בְּבֵית דִּין שֶׁלְמַעְלָן. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר **וַה׳** – הוּא וּבֵית דִּינוֹ. וּבְנָיִן אָב שֶׁבְּכוּלָּם (מלכים א, כב, כג) **וַה׳ דִּבֶּר עָלֶיךָ רָעָה.**

מַהוּ חוֹתָמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? רַבִּי בִּיבִי בְּשֵׁם רַבִּי רְאוּבֵן: **אֱמֶת**. מַהוּ **אֱמֶת**? אָמַר רַבִּי בּוֹן: שֶׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אַל״ף – רֵישִׁיהּ דְּאַלְפָּא בֵּיתָא, מֵ״ם – בְּאֶמְצָעִיתָהּ, תָּי״ו – בְּסוֹפָהּ, לוֹמַר: **אֲנִי ה׳ רִאשׁוֹן** (ישעיה מד, ו) – שֶׁלֹּא קִיבַּלְתִּי מְאַחֵר. **וּמִבַּלְעָדַי אֵין אֱלֹהִים,** שֶׁאֵין לִי שׁוּתָּף. **וְאֶת אַחֲרוֹנִים אֲנִי הוּא** – שֶׁאֵינִי עָתִיד לְמוֹסְרָהּ לְאַחֵר.

רַבִּי בָּא וְרַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת הַוּוּ דַיָּינִין קוּמֵי רַבִּי יִצְחָק, וּנְפַק דִּינָא עִם רַבִּי בִּנְיָמִן. אֲתָא רַבִּי בָּא, בָּעֵי מִיטְרוֹחַ עַל רַבִּי אַמִּי, וְאִלֵּף, מוּמְחֶה שֶׁכָּפַף וְדָן – דִּינוֹ דִּין.

רַבִּי אַבָּהוּ חֲוֵה יָתִיב דַּיָּין בִּכְנִישְׁתָּא דְּקֵיסָרִין לְגַרְמֵיהּ, אָמְרִין לֵיהּ תַּלְמִידָיו: וְלֹא כֵּן אִלְּפָן רַבִּי: אַל תְּהֵא דָּן יְחִידִי! אָמַר לוֹן: בֵּינָן דַּאֲנָן חָמֵי לִי יָתִיב דַּיָּין לְגַרְמַי וְאָתוּן לְגַבַּיי – כְּמִי שֶׁקִּיבְּלוּ עֲלֵיהֶן. וְתָנֵי כֵּן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא קִיבְּלוּ עֲלֵיהֶן, אֲבָל אִם קִיבְּלוּ עֲלֵיהֶן – דָּן אֶפִילוּ יְחִידִי.

רַבִּי יוֹחָנָן אָזַל מֵידוֹן קוּמֵי רַבִּי חִיָּיה רַבָּה, אַיְיתוּב גַּבֵּי חַד תַּלְמִיד. וְלֹא כֵּן תָּנֵי? אָב וּבְנוֹ, הָרַב וְתַלְמִידוֹ, שְׁנֵיהֶן נִימְנִין אֶחָד, נֵימַר חָבֵר וְתַלְמִיד הָיָה בְּרַבִּי לְעָזָר לְרַבִּי יוֹחָנָן. גְּזַר דִּין נַפְקוּ מִן דְּרַב לְגַרְמֵיהּ, מִן דְּרַבִּי אַחָא לְגַרְמֵיהּ, מִן דְּרַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵי לְגַרְמֵיהוֹן.

תַּמָּן תְּנֵינָן: הַנּוֹטֵל שְׂכָרוֹ לָדוּן – דִּינָיו בְּטֵילִין.

[דף ב׳ ע״ב] כֵּיצִי מַתְנִיתָא: הֶחָשׁוּד לִיטּוֹל שְׂכָרוֹ וְדָן.

חַד בַּר נַשׁ אָזַל מִידוֹן קוּמֵי רַב הוּנָא. אָמַר לֵיהּ אַיְיתִי לִי בַּר נַשׁ דְּיִסּוֹק תְּחוֹתַי לְדִיקְלָא.

רַב הוּנָא חֲוָה רָעֵי תּוֹרִין, וַחֲוָה יָדַע שַׁחֲדוּ לְבַר נַשׁ, אָמַר לֵיהּ אִיתָא שְׁחַד עָלַי, אָמַר לֵיהּ: הַב לִי אַגְרִי וְתָנֵי כֵּן נוֹתְנִין לְדַיָּין שְׂכַר בְּטֵילוֹ, וְלָעֵד שְׂכַר עֲדוּתוֹ.

חַד בַּר נַשׁ סְאַב לְחַד כֹּהֵן אֲתָא עוּבְדָא קוּמֵי רַבִּי יִצְחָק וְאוֹכְלֵיהּ חוּלִין, סָבְרִין מֵימַר שֶׁיּוֹצְאִין לוֹ דְּמֵי תְּרוּמָה מִתּוֹכָם.

תָּנֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: הַמְּבַצֵּעַ – חוֹטֵא, וְהַמְּבָרֵךְ אֶת הַמְּבַצֵּעַ – חֲרֵי זֶה כִּמְנָאֵץ לִפְנֵי הַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י, ג) **וּבֹצֵעַ בֵּרַךְ נִאֵץ ה׳.** אֶלָּא יִקּוֹב הַדִּין אֶת הָהָר כְּשֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה. אֲבָל אַהֲרֹן מֵשִׁים שָׁלוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ב) **בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אִתִּי.**

תָּנֵי: רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר: **וּבְצַע בֵּרַךְ נֹאֵץ ה׳**? מָשָׁל מָשָׁל לְמַה הַדָּבָר דּוֹמֶה, לְאֶחָד שֶׁגָּנַב סְאָה חִיטִין וְהוֹלִיכָהּ לַנַּחְתּוֹם וְהִפְרִישׁ חַלָּתָהּ וְהֶאֱכִילָהּ לְבָנָיו, הֲרֵי זֶה מְבֹרָךְ, וְאֵינוֹ אֶלָּא מְנָאֵץ.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר **וּבוֹצֵעַ בֵּרַךְ נֹאֵץ ה׳**? אֵילּוּ אֲחֵי יוֹסֵף שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית לז, כה): **מַה בֶּצַע כִּי נַהֲרֹג אֶת אָחִינוּ וְגוֹ׳.**

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: מִצְוָה לְבַצֵּעַ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ח, טז) **אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם** כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ אֱמֶת, אֵין מִשְׁפָּט שָׁלוֹם. יֵשׁ שָׁלוֹם, אֵין מִשְׁפָּט אֱמֶת. וְאֵי זֶה אֱמֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִשְׁפַּט שָׁלוֹם? הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה בִּיצּוּעַ.

דָּן אֶת הַדִּין, זִיכָּה לַזַּכַּאי, חִייֵב לַחַיָּיב – מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כִּילּוּ עָשָׂה צְדָקָה עִם הַזַּכּוּי, וְכִילּוּ עָשָׂה צְדָקָה עִם הַחַיָּיב. צְדָקָה עִם הַזַּכּוּי, שֶׁהֶחְזִיר לוֹ מָמוֹנוֹ. וְעִם הַחַיָּיב, שֶׁהוֹצִיא גְּזֵילוֹ מִתַּחַת יָדוֹ.

אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: מִשְׁפַּט מִשְׁפַּט אֲמִתּוּרִין בַּפָּרָשָׁה, **אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם.**

רַבִּי זְכַרְיָה בָּעֵי קוֹמֵי רַבִּי אַמִּי: עָבְדִין עוּבְדָא כְּהָהֵן תַּנָּיָא? תָּנֵי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר: פְּעָמִים שֶׁאַתָּה רַשַּׁאי לְבַצֵּעַ, פְּעָמִים שֶׁאֵין אַתָּה רַשַּׁאי לְבַצּוּעַ. כֵּיצַד? שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֶל הַדַּיָּין, עַד שֶׁלֹּא שָׁמַע דִּבְרֵיהֶן, אוֹ מִשֶּׁשָּׁמַע דִּבְרֵיהֶן וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ הֵיכָן הַדִּין נוֹטֶה – רַשַּׁאי לוֹמַר לָהֶן צְאוּ וּבַצְּעוּ. מִשֶּׁתִּשְׁמַע דִּבְרֵיהֶן וְיוֹדֵעַ אַתָּה הֵיכָן הַדִּין נוֹטֶה – אֵין אַתָּה רַשַּׁאי לְבַצּוֹעַ. שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יז, יד) **פּוֹטֵר מַיִם רֵאשִׁית מָדוֹן וְלִפְנֵי הִתְגַּלַּע הָרִיב נְטוֹשׁ** – עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּלַּע הָרִיב אַתָּה רַשַּׁאי לְנוֹטְשׁוֹ, מִשֶּׁנִּתְגַּלַּע הַדִּין – אֵין אַתָּה רַשַּׁאי לְנוֹטְשׁוֹ.

אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: אַף הַפְּשָׁרָה צְרִיכָה הֶכְרַע הַדַּעַת.

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן לָקִישׁ אָמַר: שְׁנַיִם שֶׁבָּאוּ אֶל הַדַּיָּין אֶחָד רַךְ וְאֶחָד חָזָק, עַד שֶׁלֹּא שָׁמַע דִּבְרֵיהֶן – רַשַּׁאי לוֹמַר לָהֶן: "אֵינִי נִזְקָק לָכֶם שֶׁמָּא יִתְחַייֵב הֶחָזָק וְיהֵא הֶחָזָק אוֹיְבוֹ". מִשֶּׁשָּׁמַע דִּיבְרֵיהֶן, אֵין רַשַּׁאי לוֹמַר לָהֶן: "אֵינִי נִזְקָק לָכֶם" שֶׁנֶּאֱמַר (דברים א, יז) **לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ.**

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: הֲרֵי שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב אֵצֶל הַדַּיָּין, וְרָאָה זְכוּת לְעָנִי וְחוֹבָה לְעָשִׁיר, מְנַיִין שֶׁלֹּא יְשַׁתּוֹק? שֶׁנֶּאֱמַר (שם) **לֹא תָגוּרוּ מִפְּנֵי אִישׁ,** אַל תַּכְנִים דְּבָרֶיךָ מִפְּנֵי אִישׁ.

וְיהוּ הַדַּיָּנִין יוֹדְעִין אֶת מִי הֵן דָּנִין, וְלִפְנֵי מִי הֵן דָּנִין. וְיהוּ הָעֵדִים יוֹדְעִין אֶת מִי מְעִידִין, וְלִפְנֵי מִי מְעִידִין, לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם! שֶׁנֶּאֱמַר (שם) **וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי ה׳.** וְאוֹמֵר (תהלים פב, א) **אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת אֵל.** וְכֵן יְהוֹשָׁפָט אוֹמֵר לַשּׁוֹפְטִים (דברי הימים ב, יט, ו) **רְאוּ מָה אַתֶּם עֹשִׂים כִּי לֹא לְאָדָם תִּשְׁפְּטוּ כִּי לַה׳.** וְכִי אֶפְשָׁר לְבָשָׂר וָדָם לָדוּן אֶת בּוֹרְאוֹ? אֶלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אֲנָא אָמְרִית דִּיהֵא לְרָאוּבֵן מֵאָה דִּינַר וּלְשִׁמְעוֹן וְלֹא כְּלוּם, וְאַתְּ נוֹטְלָן מִזֶּה וְנוֹתְנָן לָזֶה, עָלַי לְשַׁלֵּם לוֹ

[דף ג' ע"א]

וְלִיפְרַע מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ. תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַדִּין – בִּשְׁלֹשָׁה, וּפְשָׁרָה – בִּשְׁנַיִם. יָפֶה כֹּחַ הַפְּשָׁרָה מִכֹּחַ הַדִּין, שֶׁשְּׁנַיִם שֶׁדָּנוּ יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן. וּשְׁנַיִם שֶׁפִּישְׁרוּ - אֵין יְכוֹלִין לַחֲזוֹר בָּהֶן.

הָאוֹנֵס וְהַמְפַתֶּה וְכוּ'. רַבִּי מַנָּא אָמַר: בְּנַעֲרָה מְאוֹרָסָה פְּלִיגִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מַפְקֶדֶת כְּתוּבָּתָהּ בִּשְׁלֹשָׁה, וְנִסְקֶלֶת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מָקוֹם שֶׁנִּסְקֶלֶת - שָׁם מַפְקֶדֶת כְּתוּבָּתָהּ. אֲבָל בְּמוֹצִיא שֵׁם רַע - כָּל עַמָּא מוֹדוּ: מָקוֹם שֶׁהָעֵדִים נִסְקָלִין - שָׁם הַבַּעַל לוֹקֶה, וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן: הֵן תָּנֵינְתָּהּ פַּלְגָּה אַתְּ עָבִיד פַּלְגֵיהּ! אֶלָּא בְּמוֹצִיא שֵׁם רַע פְּלִיגִי, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הַבַּעַל לוֹקֶה וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע - בִּשְׁלֹשָׁה. וְהָעֵדִים נִסְקָלִין בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְרַבָּנִין מְרִין: מָקוֹם שֶׁהָעֵדִים נִסְקָלִין - שָׁם הַבַּעַל לוֹקֶה, וְנוֹתֵן מֵאָה סֶלַע. אֲבָל בְּנַעֲרָה מְאוֹרָסָה - כָּל עַמָּא מוֹדוּ: מָקוֹם שֶׁנִּסְקֶלֶת - שָׁם מַפְקֶדֶת כְּתוּבָּתָהּ.

וּתְנֵיָא דְּרַבִּי מַנָּא - כְּרַבִּי זְעִירָא, וּדְרַבִּי יוֹסֵי בִּי רַבִּי בוֹן - כְּרַבִּי אַבָּהוּ.

רַבִּי אַבָּהוּ שָׁאַל: שׁוֹר הַנִּסְקָל כְּרַבִּי מֵאִיר, מַהוּ שֶׁיִּתֵּן הַכֶּסֶף בִּשְׁלֹשָׁה, וְיִסָּקֵל בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה? אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בוֹן: שׁוֹר הַנִּסְקָל - כּוּלּוֹ מָמוֹן הוּא וּגְזֵירַת הַכָּתוּב שֶׁיִּסָּקֵל.

הֲלָכָה ב' מתני' מַכּוֹת - בִּשְׁלֹשָׁה. מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמְרוּ: בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. עִבּוּר הַחֹדֶשׁ - בִּשְׁלֹשָׁה. עִבּוּר הַשָּׁנָה – בִּשְׁלֹשָׁה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בִּשְׁלֹשָׁה מַתְחִילִין, וּבַחֲמִשָּׁה נוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין, וְגוֹמְרִין בְּשִׁבְעָה. וְאִם גָּמְרוּ בִּשְׁלֹשָׁה - מְעוּבֶּרֶת. סְמִיכַת הַזְּקֵנִים וַעֲרִיפַת הָעֶגְלָה – בִּשְׁלֹשָׁה; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן.

[דף ג' ע"ב] וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּחֲמִשָּׁה. חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין - בִּשְׁלֹשָׁה. נָטַע רְבָעִי וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִין - בִּשְׁלֹשָׁה. וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת - בִּשְׁלֹשָׁה. וְהָעֲרָכִין הַמִּיטַלְטְלִין – בִּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶחָד מֵהֶן כֹּהֵן. וּבַקַּרְקָעוֹת - תִּשְׁעָה וְכֹהֵן, וְאָדָם כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.

דִּינֵי נְפָשׁוֹת - בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. הָרוֹבֵעַ וְהַנִּרְבָּע - בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כ, טז): **וְהָרַגְתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה.** וְאוֹמֵר (שם): **וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ.**

שׁוֹר הַנִּסְקָל - בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כא): **הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת,** כְּמִיתַת הַבְּעָלִים - כֵּן מִיתַת הַשּׁוֹר.

הָאֲרִי, הַזְּאֵב, וְהַדּוֹב, וְהַנָּמֵר, וְהַבַּרְדְּלָס, וְהַנָּחָשׁ - מִיתָתָן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבִּי לְעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הַקּוֹדֵם לְהוֹרְגָן - זָכָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִיתָתָן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה.

גמרא רַבִּי אַבָּהוּ בָּעֵי: מַכּוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, פְּעָמִים שֶׁמֵּת מִמַּכּוֹתָיו, וַהֲרֵי יֵשׁ בּוֹ דִּינֵי נְפָשׁוֹת?

בַּר קַפָּרָא שָׁמַע כּוּלְהוֹן מֵהָדָא (במדבר ו, כד): **יְבָרֶכְךָ ה׳ וְיִשְׁמְרֶךָ**, מִיכָּן שֶׁמַּתְחִילִין בְּשֶׁלֹּשָׁה. **יָאֵר ה׳ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ** – מִיכַּן שֶׁנּוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בַּחֲמִשָּׁה. **יִשָּׂא ה׳ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם** – מִיכַּן שֶׁגּוֹמְרִין בְּשִׁבְעָה.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שָׁמַע כּוּלְהוֹן מֵהָדָא: (מלכים ב, כה, יח) **וַיַּקְהֵל רַב טַבָּחִים אֶת שִׁלְשֶׁת שֹׁמְרֵי הַסַּף**, מִיכַּן שֶׁמַּתְחִילִין בְּשִׁלְשָׁה. (שם פסוק יט) **וַחֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים מֵרֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ**, מִיכַּן שֶׁנּוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בַּחֲמִשָּׁה. (ירמיה נב, כה) **וְשִׁבְעָה אֲנָשִׁים רוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ** – מִיכַּן שֶׁגּוֹמְרִין בְּשִׁבְעָה.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מִיכַּן לְסַנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל (ירמיה נב, כד) **וַיַּקְהֵל רַב טַבָּחִים אֶת שְׂרָיָה כֹּהֵן הָרֹאשׁ וְאֶת צְפַנְיָה כֹּהֵן** – הֲרֵי שְׁנַיִם. **וְשִׁבְעָה אֲנָשִׁים מֵרוֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ** – הֲרֵי תִּשְׁעָה. **וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵעַם הָאָרֶץ** – הֲרֵי שִׁבְעִים חָסֵר אֶחָד, **וּמִן הָעִיר סָרִיס אֶחָד** – הֲרֵי שִׁבְעִים.

אִית תַּנָּיֵי תְּנֵי: שִׁבְעִים וְאֶחָד **וַיַּקְהֵל רַב טַבָּחִים אֶת שִׁלְשֶׁת שֹׁמְרֵי הַסַּף וְשִׁבְעָה מֵרֹאֵי פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵעַם הָאָרֶץ, וּמִן הָעִיר לָקַח סָרִיס אֶחָד** (מלכים ב, כה, יח–יט), הֲרֵי שִׁבְעִים וְאֶחָד, וְלָמָּה קוֹרִיהוּ סָרִיס? שֶׁמְּסָרֵם אֶת הַהֲלָכָה.

כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: **חֲמִשָּׁה**, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: **שִׁבְעָה**, לְהָבִיא שְׁנֵי סוֹפְרֵי הַדַּיָּנִים.

לֵית כָּאן עִיבּוּר הַחֹדֶשׁ, אֶלָּא קִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ. שְׁמוּאֵל אָמַר: אֵין קִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ פַּחוֹת מֵעֲשָׂרָה.

חֲבֵירִים מַהוּ לְיַסְּדָם לְקִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ? אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: חָבֵר הֲוֵינָא, וְאַעֲלֵי רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק לְקִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, וְלֵינָא יָדַע אִין סָלְקִית מִמֵּינָיְנָא, אִין לָא, פְּשִׁיטָא דְּלָא סָלִיק, לָמָּה, בְּגִין דַּהֲוָה חֶתָנֵיהּ, אוֹ מִשּׁוּם שֶׁאֵין חֲבֵירִין נִכְנָסִין לְקִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי בַּהֲנָא: חָבֵר הֲוֵינָא, וְאַעֲלֵי רַבִּי תַּנְחוּם בַּר חִיָּיה לְקִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ, וְסָלְקִית מִמֵּינָיְנָא. הֲדָא אָמְרָה: שֶׁחֲבֵירִים נִכְנָסִין לְקִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ.

חֲבֵרִים מַהוּ לִיכָּנֵס לְעִיבּוּר שָׁנָה? נִישְׁמְעִינָהּ מֵהָדָא: מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר: יְקִרוּנִי שִׁבְעָה זְקֵינִים לַעֲלִייָה וְנִכְנְסוּ שְׁמִנָּה. אָמַר: מִי הוּא שֶׁנִּכְנַס שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת? עָמַד שְׁמוּאֵל הַקָּטָן עַל רַגְלָיו וְאָמַר, אֲנִי עָלִיתִי שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת. הֲלָכָה נִצְרְכָה לִי וְנִכְנְסוּ לִשְׁאוֹל עָלֶיהָ. אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: וּמַה אֶלְדָּד וּמֵידָד שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל יוֹדְעִים שֶׁאֵילּוּ הֵן שְׁנַיִם,

[דף ד׳ ע״א]

אָמַרְתִּי שֶׁאַתָּה אֶחָד מֵהֶן, וַאֲפִילּוּ כֵּן לֹא עִיבְּרוּהָ בְּהַהוּא יוֹמָא, וְאַפְלְגִינָהּ בְּמֵילֵי דְּאוֹרָיְיא וְעִבְּרוּהָ בְּיוֹמָא דְּבַתְרָהּ.

תָּנֵי: סַנְהֶדְרִין שָׁרָאוּ אֶת הַהוֹרֵג, אִית תַּנָּיֵי תְּנֵי: שְׁנַיִם נַעֲשִׂין עֵדִים, וּמְעִידִין בִּפְנֵי הַשְּׁאָר. אִית תַּנָּיֵי תְּנֵי: כּוּלָּן עֵדִים, וּמְעִידִין בִּפְנֵי אֲחֵרִים.

רַבִּי יְהוּדָה בַּר פַּזִּי בְּשֵׁם רַבִּי זְעִירָא: כְּשֵׁם שֶׁהוֹלְקִין כָּאן - כָּךְ חוֹלְקִין בְּעֵדוּת הַחֹדֶשׁ. וְיקוּם חַד, וְיֵתֵיב חַד, וְיקוּם חַד, וְיֵתֵיב חַד! שַׁנְיָיא הִיא, שֶׁאֵין הָעֵד נַעֲשָׂה דַּיָּין.

רַב הוּנָא יָדַע שָׁהֲדוּ לְחַד בַּר נַשׁ, אָזַל בָּעֵי מֵידוּן קוּמֵיהּ, וְכָפַר בֵּיהּ. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: בְּגִין דְּאַתְּ יָדַע דְּרַב הוּנָא אֵיעָשָׂא רַבָּה אַתְּ כָּפַר בֵּיהּ?! מַהוּ דְיֵיזִיל וְיַסְהוּד עֲלָךְ קוּמֵי בֵּית

דִּין חוֹרִין? אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא: וְעָבְדִין כֵּן? אֲמַר לֵיהּ: אִין! וּשְׁרָא רַב הוּנָא גַּרְמֵיהּ מִן הַהוּא דִּינָא, וַאֲזַל וְאַסְהִיד קוּמֵי בֵּית דִּין חוֹרוֹן.

תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: **וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה** (ויקרא כה, י) – שָׁנִים אַתָּה מְקַדֵּשׁ וְלֹא חֳדָשִׁים. וְהָתְנַיְנַן: רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹמֵר: מְקוּדָּשׁ! מַהוּ מְקוּדָּשׁ? מְקוּיָּים.

תָּנֵי: לְקִידּוּשׁ הַחֹדֶשׁ - מַתְחִילִין מִגְּדוֹל. אָמַר רַבִּי חִיָּיה בַּר אַדָּא: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן, רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹמֵר: מְקוּדָּשׁ. תָּנֵי: לְעִיבּוּר הַחוֹדֶשׁ [הַשָּׁנָה] מַתְחִילִין מִן הַצַּד.

אָמַר רַבִּי זְבִידָא: וְהָהֵן בֵּיתָא דְּלַרְע לָא נָהֲגִין כֵּן. וְלֹא שְׁמִיעַ דְּמַר רַבִּי חִיָּיה בַּר מָרָיָה, וְרַבִּי יוֹנָה, רַבִּי בָּא בַּר חִיָּיה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לְעִיבּוּר הַחֹדֶשׁ - מַתְחִילִין מִגְּדוֹל, לְעִיבּוּר שָׁנָה - מַתְחִילִין מִן הַצַּד! וּכְבַר נִכְנַס רַבִּי יוֹחָנָן וְהָיָה קָטָן שֶׁבְּכוּלָּם. אָמְרוּ לוֹ, אֲמוֹר: 'חֲרֵי הַשָּׁנָה מְקוּדֶּשֶׁת בְּעִיבּוּרָהּ'! אָמַר: 'חֲרֵי הַשָּׁנָה מְקוּדֶּשֶׁת בְּעִיבּוּרָהּ'.

אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: רְאֵה לְשׁוֹן שֶׁלִּימְדָנוּ בֶּן הַנַּפָּחִי אִילּוּ אָמַר: "בְּעִיבּוּרָהּ" הָיִיתִי אוֹמֵר: אֵילּוּ אֶחָד עָשָׂר יוֹם שֶׁהַחַמָּה עוֹדֶפֶת עַל לְבָנָה. אֶלָּא בְּעִיבּוּרָהּ שֶׁהוֹסִיפוּ לָהּ חֲכָמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, רַבִּי יָסָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: לְעִיבּוּר - הוֹלְכִין אַחַר הַמִּינּוּי. לְבֵית הַוַּועַד - הוֹלְכִין אַחַר הָרֹגֶל. וְהוּא שֶׁיֵּשׁ כָּל אֶחָד מְדַבֵּר בִּמְקוֹמוֹ וְחוֹתֵם, כְּגוֹן: רַבִּי חֲנִינָה פָּתָח, רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ חוֹתְמִין. רַבִּי בָּא בַּר זַבְדִּי פָּתָח, רַבִּי יָסָא וְרַבִּי אַמִּי חוֹתְמִין. רַבִּי חַגַּי פָּתָח, רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵי חוֹתְמִין.

רַבִּי כַּהֲנָא אִימַּנִי קוּמֵי רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא, וְאָעֵל רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא קַמֵּיהּ מַנְיֵיהּ לְעִיבּוּרָא. אָמַר: אֲבָל מָרָהּ דִּשְׁמַעְתָּא, לָא מְקַנֵּים לָהּ.

רַבִּי חִיָּיה בַּר וָוה הֲוָה קָאֵים מְצַלֵּי, עָאל רַב כַּהֲנָא וְקָם לֵיהּ מִן חוֹרֵי מְצַלֵּי חֲסַל רַבִּי חִיָּיה וִיתֵיב לֵיהּ בְּגִין דְּלָא מִיעֲבַר קוּמוֹי שָׁרֵי רַב כַּהֲנָא מַאֲרִיךְ בִּצְלוֹתֵיהּ בֵּיוָן דַּחֲסַל אָמַר בֵּן אַתּוּן נָהֲגָן לְצַיעוּרֵי רַבְּכוֹן? אֲמַר לֵיהּ: רַבִּי! אֲנָא מִבֵּית עֲלִי קָאָתֵינָא, דִּכְתִיב בֵּהּ (שמואל א, ג, יד): **אִם יִתְכַּפֵּר עֲוֹן בֵּית עֵלִי בְּזֶבַח וּמִנְחָה.** בְּזֶבַח וּמִנְחָה - אֵין מִתְכַּפֵּר, אֲבָל מִתְכַּפֵּר בִּתְפִילָּה. וְצַלִּי עָלוֹי, וְזָקָה לְמֵיסַב, עַד דְּאִיתְעַבְדוּן טוּפְרֵיי סוּמָקִין כַּהֲדָא דְּקָקָה.

[דף ד' ע"ב] רֵישׁ לָקִישׁ, אַקְדְּמוּן לֵיהּ חַד סַב בְּעִיבּוּר, וְאַעֲלוּנֵיהּ מִן הַהוּא תַּרְעָא דְּלֶהֱוֵן. אָמַר: כֵּן יְהֵא בְּשָׂכָרָן.

וְלָא שְׁמִיעַ דְּמַר רַבִּי קְרִיסְפְּדָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מַעֲשֶׂה וְעִיבְּרוּ אֶת הַשָּׁנָה שִׁלְשָׁה רוֹעֵי בָּקָר, חַד אָמַר: בַּכִּיר וְלַקִּישׁ בַּאֲדָר מֵינַן. וְחַד אָמַר: תּוֹר בַּאֲדָר בַּעֲרֵיהּ יְמוֹת, וּבְטוּל תֵּינָתָא יְשַׁלַּח מַשְׁכֵּיהּ. וְחַד אָמַר: קִדּוּם בַּאֲדָר, פֵּח בְּלוֹעֲךָ יִפּוֹק לְקִיבְלֵיהּ. וְנָן חָמְיֵין הָדֵין שַׁתָּא, וְלֵית בָּהּ חַד מִינְּהוֹן, וְעִיבְּרוּ הַשָּׁנָה עַל פִּיהֶם.

אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ: וּבֵית דִּין הַסְּכִים עִמָּהֶן? וְלֹא כֵּן אָמַר רַבִּי זְעִירָא: וְהוּא שֶׁיִּהוּ הַכֹּל מוֹדִין מִצַּד אֶחָד! כֵּיוָן דְּאִילֵּין מוֹדִין לְאִילֵּין, וְאִילֵּין לְאִילֵּין - כְּמִי שֶׁכּוּלָּם מוֹדִין מִצַּד אֶחָד.

וְרִישׁ לָקִישׁ מַקְפִּיד עַל הֶדָּא מִילְתָא, חָשַׁשׁ עַל מַה דְּמַר רַבִּי לְעָזָר, דְּמַר רַבִּי לְעָזָר (יחזקאל יג, ט) **וְהָיְתָה יָדִי אֶל הַנְּבִיאִים הַחוֹזִים שָׁוְא, בְּסוֹד עַמִּי לֹא יִהְיוּ – זֶה עִיבּוּר. וּבִכְתַב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּתֵבוּ – זֶה הַמִּינּוּי. וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבוֹאוּ** - זֶה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי לְעָזָר כַּד סְלֵק הָכָא, אָמַר: הָא גַּבֵּי חֲדָא. כַּד מֵינּוּגֵיהּ, אָמַר: הָא גַּבֵּי תְּרֵי. כַּד עָאל לְעִיבּוּרָא, אָמַר: הָא גַּבֵּי תְּלַת.

רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְּשֵׁם רַב: טַעֲמָא דְּרַבִּי לְעָזָר בִּי רַבִּי צָדוֹק, בְּשָׁעָה שֶׁרוֹאִין בֵּית דִּין שֶׁלְמַעְלָן בֵּית דִּין שֶׁלְמַטָּן שֶׁמְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ, גַּם הֵם מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ.

רַבִּי לְעָזָר בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָה: מַעֲשֶׂה בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע קְרִיּוֹת[1] שֶׁל בֵּית רַבִּי שֶׁנִּכְנְסוּ לְעַבֵּר שָׁנָה בְּלוּד, וְנִכְנְסוּ בָהֶן עַיִן רַע, וּמֵתוּ כּוּלָּם בְּפֶרֶק אֶחָד. מֵאוֹתָהּ שָׁעָה עָקְרוּהָ מִיְּהוּדָה וּקְבָעוּהָ בַּגָּלִיל.

בַּעְיוֹן מִיעֲקַר אַף אָהֳנֵן סִימָנָא. אָמַר לוֹן רַבִּי סִימוֹן: אֵין אָנוּ מַנִּיחִין בִּיהוּדָה אֲפִילּוּ זֵכֶר?

וַהֲרֵי מָצִינוּ שֶׁקִּידְּשׁוּ אֶת הַשָּׁנָה בְּכַעֲלָת! הֶדָּא בַּעֲלָת - זִימְנִין מִיְּהוּדָה וְזִימְנִין מִדָּן. אֶלְתְּקָא וְגִבְּתוֹן וּבַעֲלָת - תְּרֵי הֵן מִיְּהוּדָה. בַּעֲלָה וְעִיּים וָעָצֶם - תְּרֵי מִדָּן. וַהֲרֵי מָצִינוּ שֶׁקִּידְּשׁוּ אֶת הַשָּׁנָה בְּכַעֲלָת! מֵימַר: בָּתִּים - מִיְּהוּדָה, וְשָׁדוֹת - מִדָּן.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי זְעִירָא: וְלוֹד לָאו מִיְּהוּדָא הִיא? אֲמַר לֵיהּ: אִין! וּמִפְּנֵי מַה אֵין מְעַבְּרִין בָּהּ? אֲמַר לֵיהּ: שֶׁהֵן גַּסֵּי רוּחַ וּמְעוּטֵי תוֹרָה. הַפִּיךְ אַפּוֹי וַחֲמָא רַבִּי אַחָא וְרַבִּי יוּדָה בֶּן פַּזִּי. אֲמַר לֵיהּ: אִיטָה עֲבַדְתַּנִי מְכַזֶּה רַבָּנָן.

עַל שְׁלֹשָׁה סִימָנִין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה: עַל אָבִיב, וְעַל הַתְקוּפָה, וְעַל פֵּירוֹת הָאִילָן. עַל שְׁנַיִם - מְעַבְּרִין, עַל אֶחָד - אֵין מְעַבְּרִין. וְאִם עִיבְּרוּהָ - חֲרֵי זֶה מְעוּבֶּרֶת. וּכְשֶׁהָיָה אָבִיב אַחַת מֵהֶן - הָיוּ שְׁמֵיהֶן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף עַל הַתְקוּפָה.

עַל שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת מְעַבְּרִין לַשָּׁנָה: עַל יְהוּדָה, וְעַל עֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל. עַל שְׁתַּיִם – מְעַבְּרִין, עַל אַחַת - אֵין מְעַבְּרִין. וְאִם עִיבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעוּבֶּרֶת. וּכְשֶׁהָיְתָה יְהוּדָה אַחַת מֵהֶן - הָיוּ שְׁמֵיהֶן, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹמֶר בָּא מִמֶּנָּה.

אֵין מְעַבְּרִין לֹא מִפְּנֵי הַצִּינָה, וְלֹא מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְאִם עִיבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעוּבֶּרֶת.

אֵין מְעַבְּרִין לֹא מִפְּנֵי הַגְּדָיִים, וְלֹא מִפְּנֵי הַגּוֹזָלִין, וְלֹא מִפְּנֵי הֶחָלָב.

[דף ה' ע"א]

וְכוּלָּם סַעַד לְשָׁנָה. וְאִם עִיבְּרוּהָ - מְעוּבֶּרֶת.

רַבִּי יַנַּאי אָמַר מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אִימְרָיָא רַכִּיכִין וְגוֹזָלַיָּא דְּקִיקִין, וּשְׁפַר בְּאַפּוֹי וּבְאַפֵּי חֲבֵרַיי מוֹסְפָא עַל שַׁתָּא דָּא תְּלָתִין יוֹמִין.

תָּנֵי: אָמַר רַבִּי יוּדָן: מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וּזְקֵנִים שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִין עַל גַּב מַעֲלֵה בְּהַר הַבַּיִת, וְיוֹחָנָן סוֹפֵר הָלַךְ יוֹשֵׁב לְפָנֵיהֶן. אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל, כְּתוֹב: לַאֲחֵנָא בְּנֵי דְרוֹמָא עֵילָאָה וַאֲחֵנָא בְּנֵי

---

[1] קרונות (עגלות) של תלמידי חכמים.

דְּרוֹמָא אַרְעָיָיא, שְׁלָמְכוֹן יִסְגֵּא! מוֹדַעְנָא לְכוֹן, דִּמְטָא זְמַן בִּיעוּרָא, לְאַפּוֹקֵי מַעֲשַׂרָיָיא מֵעִימְרֵי שִׁיבְלַיָּיא.

וְלַאֲחָנָא בְּנֵי גְּלִילָא עִילָּאָה וּבְנֵי גְּלִילָא אַרְעָיָיא: שְׁלָמְכוֹן יִסְגֵּא! מוֹדַעְנָא לְכוֹן, דִּמְטָא זְמַן בִּיעוּרָא, תַּפְקוּן מַעֲשַׂרָיָיא מִמַּעֲטַנֵי זֵיתַיָּא.

לַאֲחָנָא בְּנֵי גְּלוּתָא דְּבָבֶל, בְּנֵי גְּלוּתָא דְּמָדַי, בְּנֵי גְּלוּתָא דְּיָוָון, וּשְׁאָר כָּל גַּלְוָותָא דְּיִשְׂרָאֵל: שְׁלָמְכוֹן יִסְגֵּא! מוֹדַעְנָא לְכוֹן, דְּאִימְרָיָא רַכִּיכִין וְגוֹזְלַיָּא דְּקִיקִין, וְזִימְנָא דַּאֲבִיבָא לָא מְטָא, וּשְׁפַר מִילְתָא בְּאַפַּיי וּבְאַנְפֵּי חֲבֵרַיי מוֹסְפָא עַל שַׁתָּא דָּא תְּלָתִין יוֹמִין.

אֵין מְעַבְּרִין לַשָּׁנָה אֶלָּא אִם כֵּן הָיְתָה חֲסֵירָה רוֹב הַחוֹדֶשׁ. וְכַמָּה רוֹב הַחוֹדֶשׁ? שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁתֵּי יְדוֹת הַחוֹדֶשׁ אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: וְהוּא שֶׁיִּקְרַב הָעוֹמֶר סוֹף נִיסָן שֶׁל תְּקוּפוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, עַד הַפֶּסַח. אָמַר רַב מַתַּנְיָה: וְהוּא שֶׁיִּטְּלוּ לוּלָב בְּסוֹף תִּשְׁרֵי שֶׁל תְּקוּפוֹת.

אֵין מְעַבְּרִין לַשָּׁנָה לֹא פָּחוֹת מֵחֹדֶשׁ, וְלֹא יוֹתֵר עַל חֹדֶשׁ, וְאִם עִיבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעוּבֶּרֶת.

אֵין מְעַבְּרִין לֹא בַּשְּׁבִיעִית, וְלֹא בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, וְאִם עִיבְּרוּהָ - חֲרֵי זוֹ מְעוּבֶּרֶת. אֵימָתַי רְגִילִין לְעַבֵּר? בְּעַרְבֵי שְׁבִיעִיּוֹת.

רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ: הָדָא דְתֵימַר, עַד שֶׁלֹּא הִתִּיר רַבִּי לִיקַּח יָרָק מֵחוּץ לָאָרֶץ לָאָרֶץ. אֲבָל מִשֶּׁהִתִּיר רַבִּי לִיקַּח יָרָק מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ - הִיא שְׁבִיעִית, הִיא שְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ.

הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: חֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מלכים ב, ד, מב): **וְאִישׁ בָּא מִבַּעַל שָׁלִשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בִּכּוּרִים עֶשְׂרִים לֶחֶם** וְגוֹ'. וְהוֹאִיל וְהָיְתָה הַשָּׁנָה צְרִיכָה לְהִתְעַבֵּר, מִפְּנֵי מַה לֹּא עִיבְּרָהּ אֱלִישָׁע? אֶלָּא מִלַּמֵּד שֶׁהָיוּ שְׁנֵי רָעָבוֹן וְהָיוּ קוֹפְצִים לַגְּרָנוֹת.

אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: אֵין מְעַבְּרִין מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְעַבְּרִין, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּחִזְקִיָּה שֶׁעִיבֵּר מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברי הימים ב, ל, יח): **כִּי מַרְבִּית הָעָם מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן לֹא הִטֶּהָרוּ, כִּי אָכְלוּ אֶת הַפֶּסַח בְּלֹא כַכָּתוּב, כִּי הִתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר ה' הַטּוֹב יְכַפֵּר בְּעַד.**

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁעִיבְּרוּ נִיסָן - אֵין מְעוּבָּר אֶלָּא אֲדָר.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: עִישָּׂה יְחִזְקִיָּהוּ לַצִּיבּוּר לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.

אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: מְעַבְּרִין מִפְּנֵי הַטּוּמְאָה, אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי: אֵין מְעַבְּרִין. מַאן דְּאָמַר אֵין מְעַבְּרִין, מִינָּהּ: **כִּי אָכְלוּ אֶת הַפֶּסַח בְּלֹא כַכָּתוּב.** וּמַאן דְּמַר מְעַבְּרִין,

[דף ה' ע"ב] מַה מְקַיֵּים **בְּלֹא כַכָּתוּב**? מִפְּנֵי שֶׁעִיבְּרוּ נִיסָן, וְאֵין מְעַבְּרִין אֶלָּא אֲדָר. וּתְיָיא כֵּיוָן דְּמַר רַבִּי סִימוֹן בַּר זְבִיד: גּוּלְגֹּלֶת אָרְנָן הַיְבוּסִי מָצְאוּ תַּחַת הַמִּזְבֵּחַ.

כְּתִיב (דברי הימים ב, ל, יט): **כָּל לְבָבוֹ הֵכִין לִדְרוֹשׁ הָאֱלֹהִים וְלַעֲשׂוֹת וּלְלַמֵּד בְּיִשְׂרָאֵל חֹק וּמִשְׁפָּט.** רַבִּי סִימוֹן בַּר זְבִיד, וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן. חַד אָמַר: אֲפִילּוּ כַּמָּה עָשָׂה לְטָהֳרַת הַקּוֹדֶשׁ - לֹא

יָצָא יְדֵי טָהֳרַת הַקּוֹדֶשׁ. וְחַד אָמַר: אֲפִילּוּ כָּל מַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁעוֹשִׂין [שֶׁעָשָׂה] לְטָהֳרַת הַקּוֹדֶשׁ - לֹא יָצָא כְּדֵי יְדֵי טָהֳרַת הַקּוֹדֶשׁ.

כְּתִיב (שם): **וַיָּחֵלּוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְקַדֵּשׁ, וּבְיוֹם שְׁמוֹנָה לַחֹדֶשׁ בָּאוּ לְאוּלָם ה׳**, וַיְקַדְּשׁוּ **אֶת בֵּית ה׳ לְיָמִים שִׁלְשָׁה [שְׁמוֹנָה], וּבְיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן כִּלּוּ**. וְהַלֹּא לְיוֹם אֶחָד הָיוּ יְכוֹלִין לְבַעֵר כָּל עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהָיָה שָׁם! אָמַר רַבִּי אִידִי: מִפְּנֵי צַלְמֵי כַּשְׂדִּים שֶׁהָיוּ חֲקוּקִים בַּשָּׁשֵׁר.

שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשָׂה חִזְקִיָּהוּ, עַל שְׁלֹשָׁה הוֹדוּ לוֹ וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ. גִּירֵר עַצְמוֹת אָבִיו עַל מִיטַּת חֲבָלִים, וְכִיתַּת נְחַשׁ הַנְּחוֹשֶׁת, וְגָנַז טַבְלָה שֶׁל רְפוּאוֹת - וְהוֹדוּ לוֹ. סָתַם מֵי גִיחוֹן הָעֶלְיוֹן, וְקִיצֵּץ דַּלְתוֹת הַהֵיכָל, וְעִיבֵּר נִיסָן בְּנִיסָן - וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

אֵין מְעַבְּרִין קוֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאִם עִיבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעוּבֶּרֶת. אֲבָל מִפְּנֵי הַדּוֹחַק, מְעַבְּרִין אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִיָּד. אַף עַל פִּי כֵּן אֵינוֹ מְעוּבָּר אֶלָּא אֶת חוֹדֶשׁ אֲדָר. רַבִּי אוֹמֵר: נִיסָן - לֹא נִתְעַבֵּר מִימָיו. וְהָתְנִינַן: אִם בָּא הַחֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ! אִם בָּא, לֹא בָּא.

רַב אָמַר: תִּשְׁרֵי - לֹא נִתְעַבֵּר מִימָיו. וְהָתְנִינַן: אִם הָיָה הַחֹדֶשׁ מְעוּבָּר! אִם הָיָה, לֹא הָיָה.

וּכְשֶׁקִּידְּשׁוּ אֶת הַשָּׁנָה בְּאוּשָׁא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, עָבַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה, וְאָמַר כְּדִבְרֵי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, לֹא הָיִינוּ נוֹהֲגִין כֵּן בְּיַבְנֶה.

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, עָבַר רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, וְאָמַר כְּרַבִּי עֲקִיבָה. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: כָּךְ הָיִינוּ נוֹהֲגִין בְּיַבְנֶה. וְהָתָנֵי: קִידְּשׁוּהוּ בָּרִאשׁוֹן וּבַשֵּׁנִי! רַבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רַב חַסְדַּאי: אוֹתָהּ הַשָּׁנָה נִתְקַלְקְלָה.

מַהוּ בָּרִאשׁוֹן, וּמַהוּ בַּשֵּׁנִי? רָבָא בְּשֵׁם רַב: שָׁנָה אֶחָד וְשָׁנָה שְׁנִיָּה. וְהָתָנֵי: קִידְּשׁוּהוּ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי!

קִידְּשׁוּהוּ קוֹדֶם זְמַנּוֹ, אוֹ לְאַחַר עִיבּוּרוֹ יוֹם אֶחָד, יָכוֹל יְהֵא מְקוּדָּשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר (ויקרא כג, ב): **׳אוֹתָם׳. ׳אוֹתָם׳** אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדַי, אֵין אֵלֶּה הֵן מוֹעֲדַי.

קוֹדֶם לִזְמַנּוֹ תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם, לְאַחַר עִיבּוּרוֹ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים יוֹם, וּמִנַּיִן שֶׁמְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה עַל הַגְּלָיוֹת שֶׁגָּלוּ וַאֲדַיִין לֹא הִגִּיעוּ? תַּלְמוּד לוֹמַר: **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹעֲדַי** – עֲשֵׂה מוֹעֲדוֹת שֶׁיַּעֲשׂוּ כָּל יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן: וְהֵן שֶׁהִגִּיעוּ לְנָהָר פְּרָת.

אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה אֶלָּא בִּיהוּדָה, וְאִם עִיבְּרוּהָ בַּגָּלִיל -מְעוּבֶּרֶת.

הֵעִיד חֲנִינָה אִישׁ אוֹנוֹ: שֶׁאִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לְהִתְעַבֵּר בִּיהוּדָה - שֶׁמְּעַבְּרִין אוֹתָהּ בַּגָּלִיל.

אֵין מְעַבְּרִין אוֹתָהּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ, וְאִם עִיבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעוּבֶּרֶת. אַף חֲמֵי בַּגָּלִיל אֵין מְעַבְּרִין, בְּחוּצָה לָאָרֶץ מְעַבְּרִין?! בַּגָּלִיל אֵין מְעַבְּרִין, וְאִם עִיבְּרוּהָ - מְעוּבֶּרֶת. בְּחוּצָה לָאָרֶץ אֵין מְעַבְּרִין, וְאִם עִיבְּרוּהָ - אֵינָהּ מְעוּבֶּרֶת. בִּיכוֹלִין לְעַבֵּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּשֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְעַבֵּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - שֶׁמְּעַבְּרִין אוֹתָהּ בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

יִרְמְיָה עִיבֵּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ. יְחֶזְקֵאל עִיבֵּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ. בָּרוּךְ בֶּן נְרִיָּה עִיבֵּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ.

חֲנַנְיָה בֶּן אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עִיבֵּר בְּחוּצָה לָאָרֶץ. שָׁלַח לֵיהּ רַבִּי שְׁלֹשָׁה אִיגְּרִין גַּבֵּי רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי נָתָן. בַּחֲדָא כָּתַב: לְקִדּוּשַׁת חֲנַנְיָה. וּבַחֲדָא כָּתַב: גְּדָיִים שֶׁהִינַּחְתָּ - נַעֲשׂוּ תְיָישִׁים. וּבַחֲדָא כָּתַב: אִם אֵין אַתְּ מְקַבֵּל עָלֶיךָ, צֵא לְךָ לְמִדְבַּר הָאָטָד וּתְהִי שׁוֹחֵט

[דף ו' ע"א]

וּנְחוּנְיָין זוֹרֵק.

קָרָא קַדְמַיְיתָא וְאוֹקְרוּן תְּלִיתָא בָּעֵי מְבַפְּרְתְּהוֹן. אָמְרִין לֵיהּ: לֵית אַתְּ יָכֵיל דִּכְבַר אוֹקַרְתָּנִין. קָם רַבִּי יִצְחָק וְקָרָא בְּאוֹרַיְיתָא: אֵלֶּה מוֹעֲדֵי חֲנַנְיָה בֶּן אָחִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ! אָמַר: **אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדַי ה'!** אָמַר לוֹן: גַּבָּךְ! קָם רַבִּי נָתָן וְאַשְׁלִים: כִּי מְכָבֵּל תֵּצֵא תּוֹרָה, וּדְבַר ה' מִנְּהַר פְּקוֹד. אָמְרִין לֵיהּ: **כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תּוֹרָה וּדְבַר ה' מִירוּשָׁלִם!** אָמַר לוֹן: גַּבָּךְ! אֲזַל קְבַל עֲלַיְיהֶן קַמֵּי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה לְנְצִיבִין. אָמַר לֵיהּ: אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם.

אָמַר לֵיהּ: לֵי נָא יָדַע מַה תַּמָּן, מָה מוֹדַע לִי דְּאִינּוּן חַכְמִין מַחֲשָׁבָה דְּכְוָותִי? מִכַּיוָן דְּלָא יָדְעֵי מַחֲשָׁבָה דְּכְוָותֵיהּ, יִשְׁמְעוּן לֵיהּ?! וּמִכַּיוָן דְּאִינּוּן חַכְמִין מַחֲשָׁבָה דְּכְוָותֵיהּ, יִשְׁמַע לוֹן! קָם רָכַב סוּסְיָא, הֵן דְּמָטָא – מְטָא, וְהֵן דְּלָא מְטָא - נָהֲגִין בְּקִילְקוּל.

כְּתִיב (ירמיהו כט, א): **אֵל יֶתֶר זִקְנֵי הַגּוֹלָה.** אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בְּיוֹתֵר הֵם עָלַי זִקְנֵי הַגּוֹלָה. חֲבִיבָה עָלַי בַּת קְטַנָּה שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, יוֹתֵר מִמַּנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה שֶׁבְּחוּצָה לָאָרֶץ.

כְּתִיב (מלכים ב, כד, טז): **הֶחָרָשׁ וְהַמַּסְגֵּר אֶלֶף,** וְאַתְּ מַר הָכֵין? רַבִּי בֶּרֶכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֶלְבּוֹ, וְרַבָּנָן. רַבִּי בֶּרֶכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי חֶלְבּוֹ אָמַר: הֶחָרָשׁ - אֶלֶף, וְהַמַּסְגֵּר – אֶלֶף. וְרַבָּנָן אָמְרֵי: כּוּלְהוֹן אֶלֶף. רַבִּי בֶּרֶכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי: אֵילּוּ הַחֲבֵרִים. וְרַבָּנָן אָמְרִין: אֵלּוּ הַבּוּלְבּוּטִין. רַבִּי הוֹשַׁעְיָה כַּד הֲוָה מְקַבֵּל סָהֲדֵיָא בְּעֵינֵי טָב, הֲוָה אָמַר לוֹן: הַווּ יוֹדְעִין כַּמָּה עֲדוּת יוֹצֵא מִפִּיכֶם, כַּמָּה שְׂכַר בָּתִּים יוֹצֵא מִפִּיכֶם.

אָמַר רַבִּי אָבִין: וְאֵין בֵּינִי אֲפִילּוּ בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת! בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, בָּא עָלֶיהָ - הֲרֵי זֶה בִּסְקִילָה. נִמְלְכוּ בֵּית דִּין לְעַבְּרוֹ, וּבָא עָלֶיהָ - אֵינוֹ בִּסְקִילָה.

אָמַר רַבִּי אָבִין: **אֶקְרָא לֵאלֹהִים עֶלְיוֹן לָאֵל גֹּמֵר עָלָי** (תהלים נז, ג). בַּת שָׁלֹשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, נִמְלְכוּ בֵּית דִּין לְעַבְּרוֹ - הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין, וְאִם לָאו - אֵין הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין.

סְמִיכַת הַזְּקֵנִים וַעֲרִיפַת הָעֶגְלָה – בִּשְׁלֹשָׁה; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּחֲמִשָּׁה. מַה טַּעֲמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? **וְסָמְכוּ** (ויקרא ד, טו) - שְׁנַיִם, וְאֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן אֶחָד - הֲרֵי שְׁלֹשָׁה. מַה טַּעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה? **וְסָמְכוּ** - שְׁנַיִם, **זִקְנֵי** - שְׁנַיִם, אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד - הֲרֵי חֲמִשָּׁה.

וּבְעֶגְלָה עֲרוּפָה מַה טַּעֲמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? **זִקְנֶיךָ** - שְׁנַיִם, **וְשֹׁפְטֶיךָ** - שְׁנַיִם, אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד - הֲרֵי חֲמִשָּׁה. מַה טַּעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה? **זִקְנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ** - שְׁנַיִם, אֵין בֵּית דִּין שָׁקוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד - הֲרֵי שְׁלֹשָׁה.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הַשּׁוֹחֵט שְׁנֵי כְּבָשִׂים, לֶאֱכֹל אַחַת מִן הַחַלּוֹת לְמָחָר, לְהַקְטִיר שְׁנֵי בְזִיכִין, לֶאֱכֹל אֶחָד מִן הַסְּדָרִים לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, וְהַשֵּׁנִי, פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת.

ב. שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן - יִקָּרֵב בְּטֻמְאָה, וַחֲבֵרוֹ יִקָּרֵב בְּטָהֳרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין קָרְבָּן צִבּוּר חָלוּק, אֶלָּא שְׁנֵיהֶם יִקָּרְבוּ בְּטֻמְאָה.

ג. הַקּוֹמֵץ וְהַלְּבוֹנָה שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶם - שְׁנֵיהֶם יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ד. הָיָה מַקְרִיב שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְנִטְמְאוּ בְיָדוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֱוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ה. הָיָה מַקְרִיב סְדָרִים, וְנִטְמְאוּ בְיָדוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֱוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ו. הָיָה מַקְרִיב שְׁנֵי בְזִיכִין, וְנִטְמְאוּ בְיָדוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֱוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ז. הָיָה מַקְרִיב מִנְחַת כֹּהֲנִים וּמִנְחַת מָשִׁיחַ, וְנִטְמְאוּ בְיָדוֹ, אוֹמְרִין לוֹ: הֱוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ח. הָיָה מַקְרִיב מִנְחַת פָּרִים וּכְבָשִׂים, וְנִטְמְאָה בְיָדוֹ, אוֹמֵר, וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, אֵין שָׁם אֶלָּא הִיא - אוֹמְרִים לוֹ: הֱוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק.

ט. הָיָה מַקְרִיב מִנְחַת הָעֹמֶר, וְנִטְמְאָה, אוֹמֵר, וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, אֵין שָׁם אֶלָּא הִיא - אוֹמְרִים לוֹ: הֱוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק! דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, אוֹמְרִים לוֹ: הֱוֵי פּוֹקֵחַ וּשְׁתֹק! שֶׁהָעֹמֶר שֶׁקְּצָרוּהוּ שֶׁלֹּא כְּמִצְוָתוֹ - פָּסוּל.

י. תּוֹדָה מְעֻכֶּבֶת וּמְפַגֶּלֶת אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם מְעַכֵּב וְאֵין מְפַגֵּל אֶת הַתּוֹדָה. כְּבָשִׂים מְעַכְּבִין וּמְפַגְּלִין אֶת הַלֶּחֶם, וְהַלֶּחֶם מְעַכֵּב וְאֵין מְפַגֵּל אֶת הַכְּבָשִׂים.

הַשָּׁלֵם

הַזֶּבַח מְפַגֵּל אֶת הַנְּסָכִים מִשֶּׁקְּדָשׁוּ בַּכֶּלִי; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְאֵין נְסָכִים מְפַגְּלִין אֶת הַזֶּבַח.

יא. קָמַץ בִּשְׁתִּיקָה, וּכְשֶׁהוּא בָּא לְהַקְטִירָה - הִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ בִּשְׁתִּיקָה, וְאֶת הַלְּבוֹנָה חוּץ לִזְמַנָּהּ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין בּוֹ כָּרֵת עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁיִּקְרַב מַתִּיר כְּמִצְוָתוֹ! אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, אוֹ שֶׁהִקְטִירוּ פְּסוּלִים אֶת אֶחָד מֵהֶן, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הִקְטִיר אֶחָד מֵהֶן הַיּוֹם, עַל מְנָת לְהַקְטִיר מֵחֲבֵרוֹ לְמָחָר - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁפִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁהִקְטִיר הָרִאשׁוֹן בִּשְׁתִּיקָה, וְהַשֵּׁנִי חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין כָּרֵת, עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁקְּרַב הַשֵּׁנִי כְּמִצְוָתוֹ, אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, אוֹ שֶׁהִקְטִירוּ פְּסוּלִים אֶת אֶחָד מֵהֶן, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. הִקְטִיר אֶחָד מֵהֶן הַיּוֹם, עַל מְנָת לְהַקְטִיר מֵחֲבֵרוֹ לְמָחָר - הַכֹּל מוֹדִין שֶׁפִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁהִקְטִיר הָרִאשׁוֹן בִּשְׁתִּיקָה, וְהַשֵּׁנִי חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין בּוֹ כָּרֵת, עַד שֶׁיְּפַגֵּל בְּכָל הַמַּתִּיר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁקְּרַב הַשֵּׁנִי כְּמִצְוָתוֹ! אֲבָל לָן, אוֹ שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, אוֹ שֶׁשָּׁחֲטוּ פְּסוּלִים וְזָרְקוּ אֶת דָּמוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם, אֲפִלּוּ חוּץ לִזְמַנּוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. שָׁחַט אֶת אֶחָד מֵהֶם הַיּוֹם, עַל מְנָת לֶאֱכוֹל מֵחֲבֵרוֹ לְמָחָר - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁכָּשֵׁר, שֶׁאֵין הַכֶּשֵׁב מְפַגֵּל וּפוֹסֵל אֶת חֲבֵרוֹ בְּכָל מָקוֹם.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק רְבִיעִי

א. מִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה שֶׁנִּתְעָרְבָה בְּמִנְחָה שֶׁנִּקְמְצָה, אִם יָכוֹל לִקְמֹץ מִזּוֹ שֶׁלֹּא נִקְמְצָה

תּוֹסֶפְתָּא

בִּפְנֵי עַצְמָהּ - כְּשֵׁרָה. וְאִם לָאו - פְּסוּלָה, וַיַּקְטִיר קֻמְצָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה. הַקּוֹמֵץ שֶׁנִּתְעָרֵב בַּשְּׁיָרִים - הֲרֵי זֶה לֹא יַקְרֵב. וְאִם קָרֵב - כָּשֵׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נִתְעָרֵב בִּשְׁיָרֵי מִנְחָה אַחֶרֶת, אוֹ בְּמִנְחָה שֶׁלֹּא נִקְמְצָה - הֲרֵי זֶה לֹא יַקְרֵב. וְאִם קָרֵב - כָּשֵׁר. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יַקְרֵב. נִתְעָרֵב בְּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּבְמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּבְמִנְחַת נְסָכִים, וְכֵן מִנְחַת כֹּהֲנִים, וְכֵן מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים שֶׁנִּתְעָרְבוּ זוֹ בְּזוֹ - הֲרֵי אֵלּוּ יַקְרְבוּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנֵּי כֹהֲנִים מְבִיאִין אֶת מִנְחוֹתֵיהֶן בִּכְלִי אֶחָד, וּמַקְרִיבִין אוֹתָן לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, מִפְּנֵי שֶׁכְּלֵן כָּלִיל לָאִשִּׁים. נִתְעָרְבָה בְּמִנְחַת פָּרִים אֵילִים וּכְבָשִׂים - הֲרֵי אֵלּוּ יַקְרְבוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַקְרְבוּ, מִפְּנֵי שֶׁזּוֹ בְּלִילָתָהּ עָבָה, וְזוֹ בְּלִילָתָהּ רַכָּה, וְהֵן בּוֹלְעוֹת זוֹ מִזּוֹ.

ב. חָרֵב שֶׁנִּתְעָרֵב בִּבְלוּל - הֲרֵי זֶה יַקְרֵב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא יַקְרֵב, מִפְּנֵי שֶׁבּוֹלֵעַ מִמֶּנּוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְיעֶזֶר שֶׁאָמַר: 'אִם אֵין קֹמֶץ - אֵין שִׁירַיִם' אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שִׁירַיִם יֵשׁ קֹמֶץ, מִדִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאָמַר: 'אִם אֵין קֹמֶץ אֵין שִׁירַיִם אֵין קֹמֶץ'. נִטְמָא קֹמֶץ, שֶׁנִּפְסַל, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים - הַשִּׁירַיִם תִּעָבֵר צוּרָתָם וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. נִטְמְאוּ שִׁירַיִם אוֹ שֶׁנִּפְסְלוּ אוֹ שֶׁיָּצְאוּ חוּץ לַקְּלָעִים. רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: יַקְטִיר אֶת קֹמֶץ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יַקְטִיר. וְאִם הִקְטִיר בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד - מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהַרְצָה.

ג. שִׁירַיִם שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא קָרַב הַקֹּמֶץ - פְּסוּלִין. מִשֶּׁקָּרַב הַקֹּמֶץ - כְּשֵׁרִים.

ד. רְקִיקֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא קָרַב הַקּוֹמֵץ - פְּסוּלִין. מִשֶּׁקָּרַב הַקּוֹמֵץ - כְּשֵׁרִים.

ה. חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא נִזְרַק דַּם הַזֶּבַח - פְּסוּלִין. מִשֶּׁנִּזְרַק דַּם הַזֶּבַח - כְּשֵׁרִים.

הַשָּׁלֵם

ו. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא נִזְרַק דָּמָן שֶׁל כְּבָשִׂים - פְּסוּלִין. מִשֶּׁנִּזְרַק דָּמָן שֶׁל כְּבָשִׂים - כְּשֵׁרִים.

ז. שְׁנֵי סִדְּרִים שֶׁחָסְרוּ עַד שֶׁלֹּא הִקְטִירוּ בָּזִיכִין - פְּסוּלִין. מִשֶּׁהִקְטִירוּ בָּזִיכִין - כְּשֵׁרִים. אֲבָל נִסְכֵּי בְהֵמָה שֶׁחָסְרוּ, בֵּין שֶׁקָּרַב הַזֶּבַח וּבֵין עַד שֶׁלֹּא קָרַב הַזֶּבַח - כְּשֵׁרִים, שֶׁיְּבֹאוּ נְסָכִים אֲחֵרִים לְמַלְאוֹתָן.

ח. קֻמַּץ בִּשְׁתִיקָה, וְיָצָא הַקֹּמֶץ חוּץ לַקְּלָעִים וְקִטְרָן בִּשְׁתִיקָה - הֲרֵי זֶה כְּמוֹת שֶׁהָיָה, מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִם וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם, מְשׁוּם נוֹתָר וּמְשׁוּם טָמֵא. נִטְמָא הַקֹּמֶץ וְקִטְרוֹ בִּשְׁתִיקָה - אֵין מוֹעֲלִים בַּשִּׁירַיִם, אֲבָל חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מְשׁוּם נוֹתָר וּמְשׁוּם טָמֵא. שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא וְאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה, לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא. קֻמַּץ בִּשְׁתִיקָה וְיָצְאוּ שִׁירַיִם חוּץ לַקְּלָעִים, וְהִקְטִיר הַקֹּמֶץ בִּשְׁתִיקָה, רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה כְּמוֹת שֶׁהָיָה. מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִם וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶם מְשׁוּם נוֹתָר וּמְשׁוּם טָמֵא. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: הָרְצָה הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא וְאֵין בַּשִּׁירַיִם, אֲבָל חַיָּבִים עֲלֵיהֶן מְשׁוּם נוֹתָר וּמְשׁוּם טָמֵא. נִטְמְאוּ הַשִּׁירַיִם וְהִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ בִּשְׁתִיקָה - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵין מוֹעֲלִין בָּהֶם. אֲבָל חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם נוֹתָר וּמְשׁוּם טָמֵא, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא וְאֵין מְרַצֶּה - לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא. קֻמַּץ בִּשְׁתִיקָה, וְיָצָא, קֻמַּץ חוּץ לַקְּלָעִים וְקִטְרוֹ בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקֻּמַּץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְיָצָא חוּץ לִזְמַנּוֹ, קֻמַּץ חוּץ לַקְּלָעִים וְקִטְרוֹ בִּשְׁתִיקָה, אוֹ שֶׁקֻּמַּץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְיָצָא חוּץ לַקְּלָעִים, קִטְרוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ - מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִם, וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם פִּגּוּל. נִטְמָא הַקֹּמֶץ וְקִטְרוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ, עָדַיִן מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִם וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם פִּגּוּל, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטָּמֵא, וְאֵין מְרַצֶּה, לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא. קֻמַּץ בִּשְׁתִיקָה, וְיָצְאוּ שִׁירַיִם חוּץ לַקְּלָעִים, וְהִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקֻּמַּץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְיָצְאוּ שִׁירַיִם חוּץ לַקְּלָעִים, וְהִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, אוֹ שֶׁקֻּמַּץ חוּץ לִזְמַנּוֹ

תוֹסֶפְתָּא

וְיָצְאוּ שִׁירַיִם חוּץ לַקְּלָעִים, וְהִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ בִּשְׁתֵּיקָה, אוֹ שֶׁקָּמַץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, וְיָצְאוּ שִׁירַיִם חוּץ לַקְּלָעִים, וְהִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הֲרֵי זֶה כְּמוֹת שֶׁהָיָה. מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִם וְאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: הָרְצָה הַצִּיץ עַל הַיּוֹצֵא, עָדַיִן מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִם, וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶן מִשּׁוּם פִּגּוּל. נִטְמְאוּ הַשִּׁירַיִם וְהִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ חוּץ לִזְמַנּוֹ, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁעֲדַיִן מוֹעֲלִין בַּשִּׁירַיִם וְחַיָּבִין עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם פִּגּוּל, שֶׁהַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הַטֻּמְאָה וְאֵינוֹ מְרַצֶּה, לֹא עַל הַלָּן וְלֹא עַל הַיּוֹצֵא.

ט. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם שֶׁיָּצְאוּ חוּץ לַקְּלָעִים, וְנִזְרַק דָּמָן שֶׁל כִּבְשִׂים חוּץ לִזְמַנּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין חַיָּבִים עַל לֶחֶם זֶה מִשּׁוּם פִּגּוּל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חַיָּבִין עַל לֶחֶם זֶה מִשּׁוּם פִּגּוּל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַקֹּמֶץ טָעוּן כְּלֵי שָׁרֵת. כֵּיצַד? קוֹמְצוֹ מִתּוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת וְנוֹתְנוֹ לְתוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת, וּמִקְדְּשׁוֹ לְתוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת. אִם לֹא קִדְּשׁוֹ בְּתוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת; רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִלּוּ קוֹמְצוֹ מִתּוֹךְ כְּלֵי שָׁרֵת, וּמְלָחוֹ, וּנְתָנוֹ עַל גַּבֵּי הָאִשִּׁים כָּשֵׁר.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. שְׁנֵי כִבְשֵׁי עֲצֶרֶת - מַעֲכִבִין זֶה אֶת זֶה. מֵת אֶחָד מֵהֶם, אוֹ שֶׁבָּרַח, אוֹ שֶׁנַּעֲשָׂה טְרֵפָה - יִקַּח זוּג לַשֵּׁנִי. שָׁחַט אֶת אֶחָד מֵהֶם לִשְׁמוֹ - יִקַּח זוּג לַשֵּׁנִי. נִשְׁחְטוּ שְׁנֵיהֶן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - יָבִיא שְׁנַיִם בַּתְּחִלָּה, וְיָנִיף הַלֶּחֶם עִמָּהֶם. מַהוּ לִזְרֹק אֶת הַדָּם בְּיוֹם טוֹב? יִזְרֹק וּמָתַר בַּאֲכִילָה. וּבְשַׁבָּת לֹא יִזְרֹק, וּמָתַר בַּהֲנָאָה. וְאִם זָרַק אֶת הַדָּם, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, הַבָּשָׂר יֵאָכֵל וְיַקְטִיר אֲמוּרִים לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת.

ב. הַשּׁוֹחֵט שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לַצָּבּוּר, וְאֵין צָרִיךְ אֶלָּא אַחַת - חַיָּב עַל הָאַחֲרוֹנָה. שְׁתֵּי עוֹלוֹת לַצָּבּוּר, וְאֵין צְרִיכִין אֶלָּא אַחַת - חַיָּב עַל הָאַחֲרוֹנָה. חַטָּאת צִבּוּר שֶׁשְּׁחָטָהּ בְּשַׁבָּת, שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ - הֲרֵי זֶה חַיָּב, וְיִקְטִיר אֲמוּרִין.

הַשָּׁלֵם

עוֹלַת צִבּוּר שֶׁשְּׁחָטָהּ בְּשַׁבָּת, שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ - הֲרֵי זֶה חַיָּב, וְיִקְטִיר אֲמוּרִין לְעֶרֶב. חַטָּאת יָחִיד וְעוֹלַת יָחִיד שֶׁשְּׁחָטָן בְּשַׁבָּת לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן לִשְׁמָן - הֲרֵי זֶה חַיָּב, וְעָלוּ לַבְּעָלִים לְשֵׁם חוֹבָה.

ג. שְׁנֵי כִבְשֵׁי עֲצֶרֶת - אֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַלֶּחֶם אֶלָּא בִּשְׁחִיטָה. שְׁחָטָן לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן לִשְׁמָן - הַלֶּחֶם מְקֻדָּשׁ. שְׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - אֵין הַלֶּחֶם מְקֻדָּשׁ. שְׁחָטָן לִשְׁמָן, וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הַלֶּחֶם מְקֻדָּשׁ וְאֵינוֹ מְקַדֵּשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין הַלֶּחֶם מְקַדֵּשׁ עַד שֶׁיִּשְׁחֲטֵם לִשְׁמָם, וְיִזְרֹק דָּמָם לִשְׁמָם. פְּעָמִים שֶׁהֵם מַפְגִּלִים וְהַלֶּחֶם מְפַגֵּל, הֵם מְפַגְּלִין וְהַלֶּחֶם כָּשֵׁר, הֵם כְּשֵׁרִים וְהַלֶּחֶם מְפַגֵּל, הֵם כְּשֵׁרִים וְהַלֶּחֶם כָּשֵׁר. שְׁחָטָן לִשְׁמָן, לֶאֱכֹל מֵהֶן לְמָחָר, הֵם מַפְגִּלִים וְהַלֶּחֶם מְפַגֵּל, שְׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן, לֶאֱכֹל מֵהֶן לְמָחָר - הֵם מַפְגִּלִים וְהַלֶּחֶם כָּשֵׁר, שְׁחָטָן לִשְׁמָן, לֶאֱכֹל מִן הַלֶּחֶם לְמָחָר - הֵם כְּשֵׁרִים וְהַלֶּחֶם כָּשֵׁר.

ה,ד הֶחֳמִירָה תּוֹרָה מַחֲשֶׁבֶת זְבָחִים מִמַּעֲשֵׂיהֶם, מַעֲשֶׂה זְבָחִים מִמַּחֲשַׁבְתָּן. כֵּיצַד מַחֲשֶׁבֶת זְבָחִים מִמַּעֲשֵׂיהֶן? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַזֶּבַח לִזְרֹק דָּמוֹ בַּחוּץ, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר אֲמוּרָיו בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֲמוּרָיו בַּחוּץ, לֶאֱכֹל בְּשָׂרוֹ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וְאִם עָשָׂה כֵן - אֵינוֹ פָּסוּל. לִזְרֹק דָּמוֹ לְמָחָר, אוֹ מִקְצָת דָּמוֹ לְמָחָר, לְהַקְטִיר אֲמוּרָיו לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מֵאֲמוּרָיו לְמָחָר, לֶאֱכֹל מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִבְּשָׂרוֹ לְמָחָר - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְאִם עָשָׂה כֵן - אֵינוֹ פִּגּוּל. הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה, לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִשְּׁיָרֶיהָ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִקֻּמְצָהּ בַּחוּץ, לְהַקְטִיר לְבוֹנְתָהּ בַּחוּץ, אוֹ כַּזַּיִת מִלְּבוֹנְתָהּ בַּחוּץ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. וְאִם עָשָׂה כֵן - אֵינוֹ פָּסוּל. לֶאֱכוֹל שְׁיָרֶיהָ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִשְּׁיָרֶיהָ לְמָחָר, לְהַקְטִיר קֻמְצָהּ לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִקֻּמְצָהּ לְמָחָר, לְהַקְטִיר לְבוֹנְתָהּ

תּוֹסֶפְתָּא

לְמָחָר, אוֹ כַּזַּיִת מִלְבוֹנָתָהּ לְמָחָר - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. וְאִם עָשָׂה כֵּן - אֵינוֹ פִּגּוּל.

ה. כֵּיצַד מַעֲשֶׂה זְבָחִים מִמַּחֲשַׁבְתָּן? הַשּׁוֹחֵט אֶת הַבְּהֵמָה עַל מְנָת שֶׁיִּזְרְקוּ עֲרָלִים וּטְמֵאִים אֶת דָּמוֹ, עַל מְנָת שֶׁיַּקְטִירוּ עֲרָלִים וּטְמֵאִים אֶת אֲמוּרָיו, עַל מְנָת שֶׁיֹּאכְלוּ עֲרָלִים אֶת בְּשָׂרוֹ - כָּשֵׁר. וְאִם עָשָׂה כֵּן - הֲרֵי זֶה פָּסוּל. נָתַן מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, וְאֶת הַנּוֹתְנִין מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. אֶת הַנּוֹתְנִין בַּפְּנִים בַּחוּץ, וְאֶת הַנּוֹתְנִין בַּחוּץ בַּפְּנִים - כָּשֵׁר. וְאִם עָשָׂה כֵּן - הֲרֵי זֶה פָּסוּל.

ו. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַחַטָּאת, לְהַכְנִיס מִדָּמָהּ לִפְנִים - כְּשֵׁרָה. חַטָּאת שֶׁהִכְנִיס מִדָּמָהּ, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פְּסוּלָה. הַקּוֹמֶץ אֶת הַמִּנְחָה, לְהַקְטִיר מִקֻּמְצָהּ, פָּחוֹת מִכְּזַיִת לְמָחָר - כָּשֵׁר. הַקּוֹמֵץ שֶׁחִסֵּר אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פָּסוּל.

ז. כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁקָּמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - כְּשֵׁרוֹת, לְפִיכָךְ אִם חִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָמַץ כֹּהֵן, קֻמַּץ הַכָּשֵׁר, קָמַץ בִּימִינוֹ, קָמַץ בִּכְלִי הֶקְדֵּשׁ - כָּשֵׁר. לְפִיכָךְ אִם חִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָמַץ הַכָּשֵׁר נָתַן לַפָּסוּל - יַחֲזִיר לַכָּשֵׁר - וְכָשֵׁר. בְּיַד הַפָּסוּל וְחִשֵּׁב עָלָיו בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. בְּיַד הַכָּשֵׁר וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קָמַץ בִּימִינוֹ וְנָתַן לִשְׂמֹאלוֹ - יַחֲזִיר לִימִינוֹ וְכָשֵׁר. בִּשְׂמֹאלוֹ וְחִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. בִּימִינוֹ וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קֻמַּץ בִּכְלִי הֶקְדֵּשׁ - יַחֲזִיר לִכְלִי קֹדֶשׁ, וְכָשֵׁר. בִּכְלִי חוֹל וְחִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. בִּכְלִי קֹדֶשׁ וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ- פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: קֻמַּץ הַכָּשֵׁר וְנָתַן לַפָּסוּל - פָּסוּל. קֻמַּץ בִּכְלִי חוֹל - פָּסְלָתוּ מַתָּנָתוֹ. קֻמַּץ בִּכְלִי הֶקְדֵּשׁ וְנָתַן לִכְלִי חוֹל - פָּסְלָתוּ מַתָּנָתוֹ. קֻמַּץ בִּימִינוֹ וְנָתַן לִשְׂמֹאלוֹ - פָּסְלָתוּ מַתָּנָתוֹ. אֲבָל הַקּוֹמֵץ מִתּוֹךְ כְּלִי חוֹל, וְנוֹתֵן לְתוֹךְ כְּלִי שָׁרֵת, עַד שֶׁלֹּא נָתַן שַׁמְנָהּ וּלְבוֹנָתָהּ, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. מִשֶּׁנָּתַן שַׁמְנָהּ וּלְבוֹנָתָהּ, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. קֻמַּץ עַל שֶׁבַּחוּץ, וְנִכְנַס לִפְנִים - יַחֲזֹר וְיִקְמֹץ בִּפְנִים, וְכָשֵׁר. בַּחוּץ, וְחִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. בִּפְנִים, וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. נִתְפַּזֵּר הַקֹּמֶץ עַל הָרִצְפָּה - יַחֲזֹר וְיֵאָסְפֶנּוּ וְכָשֵׁר. עַד שֶׁלֹּא אֶסְפוֹ וְחִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל, מִשֶּׁאֲסָפוֹ וְחִשֵּׁב עָלָיו חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל, וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

ח. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת שֶׁנָּתַן עָלֶיהָ לְבוֹנָה - יִלָּקֵט אֶת הַלְּבוֹנָה וּכְשֵׁרָה. עַד שֶׁלֹּא לִקֵּט אֶת הַלְּבוֹנָה, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. מִשֶּׁלִּקֵּט אֶת הַלְּבוֹנָה, וְחִשֵּׁב עָלֶיהָ, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

ט. כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁהוּנְפוּ וְלֹא הֻגָּשׁוּ, הֻגָּשׁוּ וְלֹא הוּנְפוּ, יָצָק וְלֹא בָלַל, בָּלַל וְלֹא פָתַת, פָּתַת וְלֹא מָלַח, מָלַח וְלֹא פָתַת - כְּשֵׁרָה. לְפִיכָךְ אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת, לְפִיכָךְ הִקְטִיר אֶת הַקֹּמֶץ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאֶת הַלְּבוֹנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אוֹ שֶׁהִקְטִיר קֻמְצָהּ פַּעֲמַיִם - כְּשֵׁרָה. לְפִיכָךְ אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת. חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

כְּרֵת. זֶה הַכְּלָל, אֵין הַמְּנָחוֹת נִפְסָלוֹת אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים: בְּקֶמִיצָה, וּבְהַלּוּךְ, וּבְמַתַּן כְּלִי, וּבְהַקְטָרָה, מוֹסִיף עֲלֵיהֶן מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת, שֶׁקֶמְצָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ, וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. אֶחָד מִנְחַת חוֹטֵא, וְאֶחָד כָּל הַמְּנָחוֹת, שֶׁקֶמְצָן זָר, וְאוֹנֵן, וּטְבוּל יוֹם וּמְחֻסָּר בְּגָדִים, וּמְחֻסָּר כִּפּוּרִים, וְשֶׁלֹּא רָחוּץ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, עָרֵל, וְטָמֵא, יוֹשֵׁב, וְעוֹמֵד עַל גַּבֵּי כֵּלִים, וְעַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, עַל גַּבֵּי רֶגֶל חֲבֵרוֹ - פָּסוּל. חִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. הָיָה קוֹמֵץ מִבָּרָץ וְקָמַץ, וְעָלָה בְּיָדוֹ צְרוֹר, גַּרְגֵּר מֶלַח, אוֹ קֹרֶט שֶׁל לְבוֹנָה - פָּסוּל. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. קָמַץ הַזָּר, קָמַץ פָּסוּל, קָמַץ בִּשְׁמֹאלוֹ, קָמַץ בִּכְלִי חוֹל - פָּסוּל. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. רַבָּה שַׁמְנָהּ, וְחִסַּר שַׁמְנָהּ, רַבָּה סוֹלְתָהּ, וְחִסַּר סוֹלְתָהּ - פְּסוּלָה. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלָיו, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. קָמַץ שֶׁלֹּא מִמְּקוֹם הַשֶּׁמֶן, וְשֶׁלֹּא מִמְּקוֹם הַלְּבוֹנָה, אוֹ שֶׁלֹּא נָתַן עָלֶיהָ לְבוֹנָה, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - פְּסוּלָה. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ, בֵּין חוּץ לִזְמַנּוֹ וּבֵין חוּץ לִמְקוֹמוֹ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. מִנְחַת חוֹטֵא וּמִנְחַת קְנָאוֹת, שֶׁנָּתַן עָלֶיהָ שֶׁמֶן - פְּסוּלָה. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ, חוּץ לִזְמַנּוֹ וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם פִּגּוּל. נָטַל בִּכְלִי וְנָתַן עָלֶיהָ - כְּשֵׁרָה. לְפִיכָךְ, אִם חִשֵּׁב עָלֶיהָ חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. זֶה הַכְּלָל! אֵין הַפִּגּוּל נוֹהֵג אֶלָּא בְּדָבָר הָרָאוּי לַעֲבוֹדָה, וּבְמָקוֹם הָרָאוּי לַעֲבוֹדָה.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שִׁישִׁי

א. אֵלּוּ שֶׁהֵן טְעוּנִין מֶלַח: אַבְרֵי עוֹלָה וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁים קַלִּים, וְקֶמֶץ, וּלְבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וְעוֹלַת הָעוֹף. אֲבָל הַדָּם, וְהַיַּיִן, וְהָעֵצִים, וְהַקְּטֹרֶת - אֵין טְעוּנִין מֶלַח.

ב. בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הָיְתָה מֶלַח נִתְּנָה: בְּלִשְׁכַּת מֶלַח, וְעַל גַּבֵּי כֶּבֶשׁ, וּבְרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית. הַמֶּלַח שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַמֶּלַח, הָיוּ מוֹלְחִין בָּהּ אֶת הָאֵבָרִין. שֶׁבְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, הָיוּ מוֹלְחִין פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁים קַלִּים, הַקֶּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וְעוֹלַת הָעוֹף. מֶלַח שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ וְשֶׁעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. וְשֶׁעַל גַּבֵּי הָאֵבָרִים - מוֹעֲלִין בְּכֻלָּם. כֵּיצַד מוֹלְחִין? הָיָה נוֹתְנִין עַל גַּבֵּי הַמֶּלַח, חוֹזֵר וְהוֹפְכָן. וְאֵלּוּ הֵן שֶׁמַּעֲלִין אוֹתָן כָּל הַלַּיְלָה: אַבְרֵי עוֹלָה, וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵמוּרֵי קָדְשִׁים קַלִּים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים, וְעוֹלַת הָעוֹף. אֲבָל הַקֶּמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ הַבָּאִין בִּפְנֵי עַצְמָן - אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. זֶה הַכְּלָל! כָּל שֶׁקָּרֵב מַתִּירָיו בַּיּוֹם - מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. כָּל שֶׁלֹּא קָרֵב מַתִּירָיו בַּיּוֹם - אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, וּמִתְעַכְּלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה.

ג. הַמַּעֲלֶה כַּזַּיִת מִשְּׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּעֲבוֹדָה, אוֹ בַּחוּץ - הֲרֵי זֶה חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב, יב): "קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אוֹתָם לַה' וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ". אֶחָד הַמִּזְבֵּחַ וְאֶחָד הַכֶּבֶשׁ לְכָךְ.

ד. הַמַּעֲלֶה מִבְשַׂר חַטָּאת, וּמִבְשַׂר אָשָׁם, מִבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּמִבְשַׂר קָדְשִׁים קַלִּים - מֹתָר. הָעֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלְּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת, מִשְּׁאוֹר וּמִדְּבַשׁ - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב, יא): "כִּי כָל שְׂאוֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ".

ה. הַמְחַמֵּץ אֶת הַמִּנְחָה, אַחַת מִן הַכְּשֵׁרָה וְאַחַת מִן הַפְּסוּלָה - עוֹבֵר בְּ"לֹא תַעֲשֶׂה",

הַשָּׁלֵם

וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וְעוֹלַת הָעוֹף. אֲבָל הַדָּם, וְהַיַּיִן, וְהָעֵצִים, וְהַקְּטֹרֶת - אֵין טְעוּנִין מֶלַח.

ב. בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הָיְתָה מֶלַח נִתְּנָה: בְּלִשְׁכַּת מֶלַח, וְעַל גַּבֵּי כֶּבֶשׁ, וּבְרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ - קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית. הַמֶּלַח שֶׁבִּלְשְׁכַּת הַמֶּלַח, הָיוּ מוֹלְחִין בָּהּ אֶת הָאֵבָרִין. שֶׁבְּרֹאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ קֶרֶן דְּרוֹמִית מַעֲרָבִית, הָיוּ מוֹלְחִין פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵמוּרֵי קָדְשִׁים קַלִּים, הַקֶּמֶץ וְהַלְּבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וְעוֹלַת הָעוֹף. מֶלַח שֶׁעַל גַּבֵּי הַכֶּבֶשׁ וְשֶׁעַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין. וְשֶׁעַל גַּבֵּי הָאֵבָרִים - מוֹעֲלִין בְּכֻלָּם. כֵּיצַד מוֹלְחִין? הָיָה נוֹתְנִין עַל גַּבֵּי הַמֶּלַח, חוֹזֵר וְהוֹפְכָן. וְאֵלּוּ הֵן שֶׁמַּעֲלִין אוֹתָן כָּל הַלַּיְלָה: אַבְרֵי עוֹלָה, וְאֵמוּרֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵמוּרֵי קָדְשִׁים קַלִּים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים, וְעוֹלַת הָעוֹף. אֲבָל הַקֶּמֶץ, וְהַלְּבוֹנָה, וּמִנְחַת כֹּהֲנִים, וּמִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ הַבָּאִין בִּפְנֵי עַצְמָן - אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. זֶה הַכְּלָל! כָּל שֶׁקָּרֵב מַתִּירָיו בַּיּוֹם - מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. כָּל שֶׁלֹּא קָרֵב מַתִּירָיו בַּיּוֹם - אֵין מַעֲלִין אוֹתוֹ כָּל הַלַּיְלָה. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, וּמִתְעַכְּלִין וְהוֹלְכִין כָּל הַלַּיְלָה.

ג. הַמַּעֲלֶה כַּזַּיִת מִשְּׁתֵּי הַלֶּחֶם בַּעֲבוֹדָה, אוֹ בַּחוּץ - הֲרֵי זֶה חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב, יב): "קָרְבַּן רֵאשִׁית תַּקְרִיבוּ אוֹתָם לַה' וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יַעֲלוּ". אֶחָד הַמִּזְבֵּחַ וְאֶחָד הַכֶּבֶשׁ לְכָךְ.

ד. הַמַּעֲלֶה מִבְשַׂר חַטָּאת, וּמִבְשַׂר אָשָׁם, מִבְשַׂר קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּמִבְשַׂר קָדְשִׁים קַלִּים - מֹתָר. הָעֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלְּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי מְנָחוֹת, מִשְּׁאוֹר וּמִדְּבַשׁ - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב, יא): "כִּי כָל שְׂאוֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ".

ה. הַמְחַמֵּץ אֶת הַמִּנְחָה, אַחַת מִן הַכְּשֵׁרָה וְאַחַת מִן הַפְּסוּלָה - עוֹבֵר בְּ"לֹא תַעֲשֶׂה",

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ב, יא): "(כִּי) כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַה' לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ".

ו. רְקִיקֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וּמִיעוּטָן - מְעַכֵּב אֶת רֻבָּן. חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וּמִיעוּטָן - מְעַכֵּב אֶת רֻבָּן. פַּר אֵין מְעַכֵּב אֶת הַשָּׂעִיר, וְהַשָּׂעִיר אֵין מְעַכֵּב אֶת הַפָּר. כָּל הַזָּאוֹת שֶׁלִּפְנִים, כְּגוֹן אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שֶׁל פַּר הָעֲדָה, וְאַחַת עֶשְׂרֵה שֶׁל פַּר כֹּהֵן מָשִׁיחַ - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וּמִיעוּטָן - מְעַכֵּב אֶת רֻבָּן. שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבַּפָּרֶה - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. שֶׁבַע הַזָּאוֹת שֶׁבַּמִּצְרָע - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. צִפֳּרִים - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אַבְנֵי בַּיִת הַמְנֻגָּע, וְעֵצָיו, וַעֲפָרוֹ - מְעַכְּבִין זוֹ אֶת זוֹ. עֵץ אֶרֶז וְאֵזוֹב וּשְׁנֵי תוֹלַעַת - מְעַכְּבִין זוֹ אֶת זוֹ. תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן, וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְשֵׁשׁ מְשָׁזָר - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. שְׁמוֹנָה בִּגְדֵי כֹהֵן גָּדוֹל- מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. אַרְבָּעָה בִּגְדֵי כֹהֵן הֶדְיוֹט - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. אַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלּוּאִים - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. כְּתֹב שֶׁעַל גַּבֵּיהֶן - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. סְמָנֵי קְטֹרֶת, וְסְמָנֵי שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וּמִיעוּטָן מְעַכֵּב אֶת רֻבָּן. שִׁבְעָה קְנֵי מְנוֹרָה - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וְשִׁבְעָה נֵרוֹתֶיהָ - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. גְּבִיעֶיהָ, כַּפְתּוֹרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. קָרֶן, וְכֶבֶשׁ, וְיסוֹד, וְרֹבַע - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַסּוֹבֵב. מִדַּת הַמִּזְבֵּחַ, בֵּין אָרְכּוֹ, וּבֵין רָחְבּוֹ - אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת. אֲבָל רִבּוּיוֹ - מְעַכֵּב. הַשֻּׁלְחָן, וְהַמְנוֹרָה וְהַמִּזְבְּחוֹת - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּהֲנִים, וּלְוִיִּם, וְיִשְׂרְאֵלִים - מְעַכְּבִין אֶת הַקָּרְבָּן. בִּרְכוֹת כְּהֲנִים - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת תַּעֲנִיּוֹת - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. תְּקִיעוֹת - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. בִּרְכוֹת וּתְקִיעוֹת - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. הַלֵּל, וְשֶׁבַח וּתְפִלָּה - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. תְּפִלִּין שֶׁל יָד, וְשֶׁל רֹאשׁ - מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אִם אֵין לוֹ אֶלָּא אַחַת - הֲרֵי זֶה יַנִּיחַ. הַתּוֹכֶלֶת וְהַלָּבָן - אֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. מִצְוָה שֶׁיַּקְדִּים לָבָן לְתוֹכֶלֶת, וְאִם הִקְדִּים תּוֹכֶלֶת לְלָבָן - יָצָא. נִסְכֵּי בְהֵמָה וְהַסֹּלֶת - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. פָּרִים אֵילִים וּכְבָשִׂים - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פָּרִים - אֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, מִפְּנֵי שֶׁמִּתְמַעֲטִין בֶּחָג. אֲבָל אֵילִים וּכְבָשִׂים - מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. אֵין מְבִיאִין פָּרִים, אֵילִים וּכְבָשִׂים, וְאַחַר כָּךְ נְסָכִים, אֶלָּא פָּרִים בְּנִסְכֵּיהֶן, אֵילִים בְּנִסְכֵּיהֶן, כְּבָשִׂים בְּנִסְכֵּיהֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יָחִיד שֶׁהָיָה חַיָּב פָּרִים, אֵילִים וּכְבָשִׂים, וְאֵין לוֹ נְסָכִים - יָבִיא פָּרִים בְּנִסְכֵּיהֶן, וְאַל יָבִיא פָּרִים אֵילִים וּכְבָשִׂים בְּלֹא נְסָכִים. יָחִיד שֶׁהֵבִיא נְסָכִים, וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לָהֶם - יִתְּנֵם לַצִּבּוּר. צִבּוּר שֶׁהֵבִיא נְסָכָיו, וְלֹא הָיָה צָרִיךְ לָהֶם - יִתְּנֵם לַיָּחִיד.

ז. הֵבִיא נְסָכָיו לָעוֹלָה, וְנִטְמָא זֶבַח, אוֹ שֶׁנִּפְסַל - יִתְּנֵם לַשְּׁלָמִים. הֵבִיא נְסָכָיו לַשְּׁלָמִים וְנִטְמָא זֶבַח, אוֹ שֶׁנִּפְסַל - יִתְּנֵם לָעוֹלָה. וּנְסָכָיו שֶׁלֹּא קָרְבוּ הַיּוֹם - יִקָּרְבוּ לְמָחָר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁלֹּא קָדְשׁוּ בַכֵּלִי, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁקָּדְשׁוּ בַכֵּלִי - יִקָּרְבוּ הַיּוֹם וְאַל יִקָּרְבוּ לְמָחָר, מִפְּנֵי שֶׁנִּפְסָלִים בְּלִינָה. הָעֹמֶר - אֵין מְעַכֵּב אֶת הַכֶּבֶשׂ, וְהַכֶּבֶשׂ - אֵין מְעַכֵּב אֶת הָעֹמֶר. הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים, כֵּיצַד יַעֲשׂוּ? יָנִיפוּ, וּתְעוּבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה; דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן נַנָּס: לֹא כִי! אֶלָּא כְּבָשִׂים מְעַכְּבִין אֶת הַלֶּחֶם, וְלֹא הַלֶּחֶם מְעַכֵּב אֶת הַכְּבָשִׂים; עַד מָתַי עֲקִיבָא: עַד דְּבָר שֶׁקּוֹל! מִי מַכְרִיעַ? אָמַר בֶּן נַנָּס: אֲנִי אַכְרִיעַ! וְכֵן מָצִינוּ, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, קָרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם, אַף כָּאן יִקָּרְבוּ כְּבָשִׂים בְּלֹא לֶחֶם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: הֲלָכָה מִדְּרַשׁ כִּדְבְרֵי בֶן נַנָּס, אֲבָל אֵין הַטַּעַם כִּדְבָרָיו. נִמְצָא אַתָּה אוֹמֵר, כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיַּרְדֵּן - נִתְחַיְּבוּ בַּחַלָּה וּבָעָרְלָה וּבְחָדָשׁ. הִגִּיעַ ט"ז בְּנִיסָן - נִתְחַיְּבוּ בָּעֹמֶר וּבַקָּרֵב עִמּוֹ. שָׁהוּ חֲמִשִּׁים יוֹם -

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

נִתְחַיְּבוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּבַקֶּרֶב עִמָּהֶן. לי״ד שָׁנָה נִתְחַיְּבוּ בְּנָטַע רְבָעִי. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא נִתְחַיְּבוּ בְּנָטַע רְבָעִי אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. כְּשֶׁכָּבְשׁוּ וְשֶׁחִלְּקוּ - נִתְחַיְּבוּ בַּמַּעֲשְׂרוֹת. הִתְחִילוּ מוֹנִים שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה, וּשְׁלִישִׁית, וְאַחַר כָּךְ נִתְחַיְּבוּ בְּנָטַע רְבָעִי. לְעֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה - עָשׂוּ שְׁמִיטָה. לְשִׁשִּׁים וְאַרְבַּע שָׁנָה - עָשׂוּ יוֹבֵל. מִפְּנֵי מַה אֲנִי אוֹמֵר קָרְבוּ כְּבָשִׁים בְּלֹא לֶחֶם? מִפְּנֵי שֶׁהַכְּבָשִׂים מַתִּירִין אֶת עַצְמָן, וְלֹא הַלֶּחֶם. לֶחֶם בְּלֹא כְּבָשִׂים - אֵין לוֹ מִי יַתִּירֶנּוּ.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. קְנָמוֹן יֵשׁ בּוֹ חֲצָאִים, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל, כג): ״וְקִנְמָן בֶּשֶׂם מַחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם וְקִדָּה חֲמֵשׁ מֵאוֹת שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זַיִת הִין שְׁנַיִם עָשָׂר לוֹג״. קְטֹרֶת שֶׁלֹּא קָרְבָה חֲצָיָהּ בַּבֹּקֶר - תִּקָּרֵב כֻּלָּהּ בָּעֶרֶב, חוֹבַת בֵּין הָעַרְבַּיִם. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁלֹּא קָרַב חֲצָיָהּ בַּבֹּקֶר - תִּקָּרֵב כֻּלָּהּ בֵּין הָעַרְבַּיִם, חוֹבַת בֵּין הָעַרְבַּיִם. שְׁעִירֵי הָרֶגֶל, לֹא קָרְבוּ בָּרֶגֶל - יִקָּרְבוּ בְּרֹאשׁ הַחֹדֶשׁ, לֹא קָרְבוּ בְּרֹאשׁ הַחֹדֶשׁ - יִקָּרְבוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. לֹא קָרְבוּ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - יִקָּרְבוּ לָרֶגֶל הַבָּא, שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא הֻקְדְּשׁוּ קָרְבָּנוֹת צִבּוּר אֶלָּא עַל מְנָת לְקָרֵב בְּמִזְבֵּחַ חִיצוֹן. מוּסְפֵי שַׁבָּת שֶׁלֹּא קָרְבוּ בְּשַׁבָּת זוֹ - יִקָּרְבוּ בְּשַׁבָּת אַחֶרֶת, חוֹבַת שַׁבָּת הַבָּאָה אַחֶרֶת. מוּסְפֵי רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁלֹּא קָרְבוּ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ זֶה - יִקָּרְבוּ בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ אַחֵר, חוֹבַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ הַבָּא. לֹא הִקְרִיבוּ כֶּבֶשׂ בַּבֹּקֶר - יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר - יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ בֵּית דִּין אֲנוּסִין, אוֹ שׁוֹגְגִים, אֲבָל אִם הָיוּ מְזִידִין, שֶׁהָיְתָה חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא הִקְרִיבוּ כֶּבֶשׂ בַּבֹּקֶר - לֹא יַקְרִיבוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. לֹא הִקְטִירוּ קְטֹרֶת בַּבֹּקֶר - לֹא יַקְטִירוּ בֵּין הָעַרְבַּיִם. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כְּלָלָהּ הָיְתָה קְרֵבָה בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁאֵין מְחַנְּכִים אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב אֶלָּא בִּקְטוֹרֶת סַמִּים, וְלֹא אֶת מִזְבַּח הָעוֹלָה, אֶלָּא בְּתָמִיד שֶׁל בֹּקֶר, וְלֹא אֶת הַשֻּׁלְחָן, אֶלָּא בְּלֶחֶם הַפָּנִים בְּשַׁבָּת, וְלֹא אֶת הַמְּנוֹרָה אֶלָּא בְּנֵרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם.

ב. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שִׁבְעַת יְמֵי מִלּוּאִים - הָיָה שֻׁלְחָן בָּטֵל בְּלֹא לֶחֶם, לְפִי שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת. לֹא סִדְּרוּ עָלָיו אֶת הַלֶּחֶם, אֶלָּא בְּשַׁבָּת בִּזְמַנּוֹ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת לט, מג): ״וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אוֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳״ וְגוֹ׳. הֵיכָן צִוָּהוּ? (שְׁמוֹת כה, ח): ״וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ״ וְגוֹ׳ (שָׁם מ, כב): ״וַיִּתֵּן אֶת הַשֻּׁלְחָן בְּאֹהֶל מוֹעֵד״ וְגוֹ׳. (מ, כג): ״וַיַּעֲרֹךְ עָלָיו עֵרֶךְ לֶחֶם לִפְנֵי ה׳ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳״. הֵיכָן צִוָּהוּ? (וַיִּקְרָא כד, ח): ״בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ לִפְנֵי ה׳״ וְגוֹ׳. (שְׁמוֹת מ): ״וַיָּשֶׂם אֶת הַמְּנוֹרָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ׳, וַיַּעַל הַנֵּרוֹת לִפְנֵי ה׳ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳״. הֵיכָן צִוָּהוּ? ״עַל הַמְּנוֹרָה הַטְּהוֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנֵּרוֹת״ וְגוֹ׳ (וַיִּקְרָא כד, ד). ״וַיָּשֶׂם אֶת מִזְבַּח הַזָּהָב בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְגוֹ׳, וַיַּקְטֵר עָלָיו קְטֹרֶת סַמִּים כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳״ (שְׁמוֹת מ, כד). הֵיכָן צִוָּהוּ? ״בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת הַנֵּרוֹת יַקְטִירֶנָּה״ (שְׁמוֹת ל, ז). ״וַיָּשֶׂם אֶת מָסַךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן וְאֶת מִזְבַּח הָעוֹלָה שָׂם פֶּתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד, וַיַּעַל עָלָיו אֶת הָעוֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה׳״ (שְׁמוֹת מ, ו). הֵיכָן צִוָּהוּ? ״אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר״ וְגוֹ׳ (שְׁמוֹת כט, לט).

ג. דָּבָר אַחֵר, ״וַיַּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְהִנֵּה עָשׂוּ אוֹתָהּ וַיְבָרֶךְ אוֹתָם מֹשֶׁה״ (שְׁמוֹת לט, מג); מַה הָיָה בִּרְכָתָן שֶׁבִּרְכָן? אָמַר לָהֶם: ׳תִּשְׁרֶה שְׁכִינָה עַל מַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׳! רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּךָ בִּרְכָן - ״ה׳ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים״ (דְּבָרִים א, יא). אָמַר לָהֶם: כְּשֵׁם שֶׁנִּתְעַסַּקְתֶּם בְּמִלֶּאכֶת מִשְׁכָּן וְשָׁרְתָה שְׁכִינָה עַל מַעֲשֶׂה יְדֵיכֶם, כָּךְ תִּזְכּוּ וְתִבְנוּ לְפָנָיו בֵּית הַבְּחִירָה, וְתִשְׁרֶה שְׁכִינָה עַל מַעֲשֶׂה יְדֵיכֶם. וְהֵם אוֹמְרִים: ״וִיהִי נֹעַם ה׳ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ״ וְגוֹ׳ (תְּהִלִּים צא, יז).

ז,ד בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּרָצוֹן לִפְנֵי הַמָּקוֹם, מַהוּ נֶאֱמַר בָּהֶם? (בְּמִדְבַּר כח, ב): ״אֶת קָרְבָּנִי

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

לַחְמִי״ - כְּבָנִים שֶׁמִּתְפַּרְנְסִים מֵאֲבִיהֶן. בְּשָׁעַת תּוֹכָחוֹת, מַהוּ אוֹמֵר? ״לְאַשֵּׁי רֵיחַ נִיחוֹחִי״ - כָּל קָרְבָּנוֹת שֶׁאַתֶּם מַקְרִיבִים, אֵינָן אֶלָּא לְאִשׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (תְּהִלִּים נ, ח): ״לֹא עַל זְבָחֶיךָ אוֹכִיחֶךָ וְגוֹ׳ לֹא אָקַח מִבֵּיתְךָ פָּר מִמִּכְלְאֹתֶיךָ עַתּוּדִים, אִם אֶרְעַב לֹא אֹמַר לָךְ וְגוֹ׳, יָדַעְתִּי כָּל עוֹף הָרִים וְגוֹ׳, כִּי לִי כָּל חַיְתוֹ יָעַר וְגוֹ׳, הַאֹכַל בְּשַׂר אַבִּירִים״ וְגוֹ׳. וְכִי יֵשׁ רְעָבוֹן לְפָנָיו? וְאוֹמֵר, אִם יֵשׁ רְעָבוֹן לְפָנַי, כְּבָשׁ שֶׁאַתָּה מַקְרִיב בַּבֹּקֶר, וְכֶבֶשׂ בֵּין הָעַרְבָּיִם, הֵן הָיוּ דַּיִּי? אֵילּוּ הָיוּ דַּיִּי, בְּיָדְךָ אֲנִי מוֹסֵר מְזוֹנוֹתַי? שֶׁאָמַרְתִּי לְךָ (תְּהִלִּים נ, יד): ״זְבַח לֵאלֹהִים תּוֹדָה״, אֶלָּא שֶׁתְּהֵא מוֹדֶה בִּי! (שָׁם): ״וְשַׁלֵּם לָעֶלְיוֹן נְדָרֶיךָ״.

ח. כֹּהֵן שֶׁהִקְרִיב מֶחֱצָה שַׁחֲרִית וּמֵת, וּמִנּוּ כֹּהֵן אַחֵר תַּחְתָּיו - לֹא יָבִיא חֲצִי עִשָּׂרוֹן מִבֵּיתוֹ, וְלֹא חֲצִי עִשָּׂרוֹנוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן, אֶלָּא מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם וְחוֹצֵהוּ. מֶחֱצָה זֶה וּמֶחֱצָה רִאשׁוֹן - תְּעֻבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה. כֹּהֵן שֶׁהִקְרִיב מֶחֱצָה שַׁחֲרִית, וְנִטְמָא חֶצְיָהּ שֵׁנִי - הֲרֵי זֶה מֵבִיא עִשָּׂרוֹן שָׁלֵם, וְחוֹצֵהוּ. מֶחֱצָה זֶה וּמֶחֱצָה רִאשׁוֹן - תְּעֻבַּר צוּרָתָן וְיֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׂרֵפָה.

ו. לֹא מִנּוּ כֹּהֵן אַחֵר, מִשֶּׁל מִי הָיְתָה קְרֵבָה? רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִשֶּׁל צִבּוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ו, יא): ״חָק עוֹלָם״. מִי שֶׁהַבְּרִית כְּרוּתָה לוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשֶּׁל יוֹרְשָׁיו, שֶׁנֶּאֱמַר: (שָׁם ו, טו) ״מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה״. וּשְׁלֵמָה הָיְתָה קְרֵבָה, בֵּין בַּבֹּקֶר בֵּין בָּעַרְבַּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״כְּלִיל תְּקֻטָר״.

ז. כָּל הַמְּנָחוֹת, אֵין לָשִׁין אוֹתָן בְּרוֹתְחִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן חוֹלְטִין. וְלֹא בְּצוֹנֵן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רוֹטְשִׁין. אֲבָל לָשִׁין אוֹתָן בְּפוּשָׁרִין, וּמְשַׁמְּרָן שֶׁלֹּא יַחְמִיצוּ. וְאִם הֶחְמִיץ אֶת שְׁיָרֶיהָ - עוֹבֵר מִשּׁוּם אַרְבָּעָה דְּבָרִים, מִשּׁוּם בַּל תְּלוּשׁ, וּבַל תִּירַךְ, וּבַל תִּקְטֹף, וּבַל תַּאֲפֶה. אַפִּיָּה בִּכְלָל הָיְתָה, וְלָמָּה יָצָאת? לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ, מַה אֲפִיָּה מְיֻחֶדֶת, מַעֲשֶׂה יְחִידִי, וְחִיבִּין עָלֶיהָ בְּעַצְמָהּ, אַף אֲנִי מַרְבֶּה

הַשָּׁלֵם

אֶת לִישָׁתָהּ וַעֲרִיכָתָהּ וַאֲפִיָּתָהּ, וְכָל מַעֲשֶׂיהָ שִׁישׁ בָּהּ לָחוּב עָלָיו בְּעַצְמוֹ. רִבּוּכָהּ, לְשִׁין אוֹתָהּ בְּרוֹתְחִין, אֵין לְךָ טָעוּן רִבּוּכָה אֶלָּא שְׁלֹשֶׁת מִינִין בִּלְבַד. חֲבִיתֵי כֹהֵן מָשִׁיחַ, וּרְבוּכָה שֶׁבְּתוֹדָה, וְאֵיל הַמִּלּוּאִים.

ח. אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין מִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל לְבֵין מִנְחַת כֹּהֵן הֶדְיוֹט: מִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל בָּאָה תָּמִיד, בָּאָה תָּדִיר, בָּאָה רְבוּכָה, וּקְרֻבָּה חֲצָאִין, וּטְעוּנָה שְׁנֵי קֻמְצִין, אֶחָד שַׁחֲרִית וְאֶחָד בֵּין הָעַרְבָּיִם וְחוֹטָבָהּ. שְׁלֹשָׁה לוֹגִין שֶׁמֶן, לוֹג וּמֶחֱצָה שַׁחֲרִית לוֹג וּמֶחֱצָה בֵּין הָעַרְבָּיִם. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִנְחַת חוֹבָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל, אֲבָל בְּמִנְחַת נְדָבָה שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל - הֲרֵי הִיא כְּמִנְחַת נְדָבָה שֶׁל כֹּהֵן הֶדְיוֹט. מִנְחָה שֶׁבַּבָּמָה, זָר קוֹמֵץ וּמַקְטִיר עַל גַּבֵּי הָאִישִׁים; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מִנְחָה בַּבָּמָה.

ט. כֵּיצַד מְחַלֵּק אֶת הַשֶּׁמֶן? מִנְחָה שֶׁל עִשָּׂרוֹן אֶחָד - נוֹתְנִין לָהּ לוֹג. שֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן - נוֹתְנִין לָהּ שִׁשִּׁים לוֹג. אֲבָל קֻמָּץ לְבוֹנָה, קֻמָּץ אַזְכָּרָה - קֻמָּץ אֶחָד לְכֻלָּן. רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר: כְּשֵׁם שֶׁהַקֻּמָּץ שֶׁל לְבוֹנָה וְשֶׁל אַזְכָּרָה קֻמָּץ אֶחָד לְכֻלָּן, כָּךְ מִנְחָה שֶׁל עִשָּׂרוֹן אֶחָד, וְשֶׁל שִׁשִּׁים עִשָּׂרוֹן - לוֹג אֶחָד לְכֻלָּן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לְמִנְחָה וְלוֹג שָׁמֶן״ - לְכָל הַמִּנְחָה לֹג שָׁמֶן. כֵּיצַד מְנִיף? שְׁלֹמֵי יָחִיד הָיָה מַפְרִישׁ מֵהֶן שְׁתֵּי כָלְיוֹת, וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, וְאַלְיָה מִן הַכֶּבֶשׂ, חָזֶה וְשׁוֹק, וּמוֹסִיף עֲלֵיהֶן הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם, וְנוֹתְנִין לְיָדֵי הַבְּעָלִים, וְכֹהֵן מֵנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יְדֵי הַבְּעָלִים, וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא, וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד, וְכֵן הָיְתָה תְּנוּפָתָהּ. חָזֶה וְשׁוֹק וּזְרוֹעַ, וּתְרוּמַת הַלֶּחֶם - נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְיוֹתֶרֶת הַכָּבֵד, וְאַלְיָה, וְחָזֶה וְשׁוֹק - נוֹתָנָהּ לְכֹהֵן אֶחָד, וּמֵנִיחַ יָדוֹ תַּחַת יְדוֹ שֶׁל כֹּהֵן, וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא, וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד. וְכֵן הָיְתָה תְּנוּפָתוֹ, וְחָזֶה וְשׁוֹק - נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְהַשְּׁאָר קָרֵב לְאִשִּׁים.

י. כֵּיצַד מְנִיף שְׁתֵּי הַלֶּחֶם? נוֹתֵן חַלָּה אַחַת עַל גַּבֵּי כֶּבֶשׂ זֶה, וְחַלָּה אַחַת עַל גַּבֵּי כֶּבֶשׂ

תּוֹסֶפְתָּא

זֶה, כֹּהֵן מֵניחַ יָדוֹ תַּחַת יָדוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ, וְכֹהֵן אַחֵר מֵניחַ יָדוֹ תַּחַת יָדוֹ שֶׁל כֹּהֵן, וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא, וּמַעֲלֶה וּמוֹרִיד, וְכָךְ הָיְתָה תְּנוּפָתָם. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְּשֻׁלָּם אוֹמֵר: כְּבָשִׂים עַל גַּבֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כג, כ): ״וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אוֹתָם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה״ וְגוֹ׳. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: ״תְּנוּפָה לִפְנֵי ה׳ עַל שְׁנֵי כְּבָשִׂים״. אָמַר לָהֶם: מַה מָּצִינוּ, עַד אֵין הַדָּבָר שָׁקוֹל, מִי מַכְרִיעַ? אָמְרוּ לוֹ: מַה מָּצִינוּ בְּאֵיל הַמִּלּוּאִים, הַלֶּחֶם לְמַעְלָה, אַף כָּאן - הַלֶּחֶם לְמַעְלָה. כָּל הַמְּנָחוֹת, אֵין בָּאוֹת כְּשֵׁרוֹת אֶלָּא בַּתַּנּוּר, עֲשָׂאָן בַּכַּפָּח וּבָרַעֲפִים - פְּסוּלוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כַּפָּח כַּתַּנּוּר.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. כָּל הַמְּנָחוֹת שֶׁרִבָּה מִדַּת חַלּוֹת, אוֹ שֶׁחִסֵּר מִדַּת חַלּוֹת, אוֹ שֶׁהָיְתָה מִדָּה חֲסֵרָה מֵחֲבֶרְתָּהּ, אוֹ יִתְרָה מֵחֲבֶרְתָּהּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים, חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר, שֶׁרִבָּה מִדַּת חַלּוֹת, אוֹ שֶׁחִסֵּר מִדַּת חַלּוֹת, אוֹ שֶׁהָיְתָה מִדָּה יְתֵרָה מֵחֲבֶרְתָּהּ, אוֹ חֲסֵרָה מֵחֲבֶרְתָּהּ - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. וּשְׁאָר כָּל הַמְּנָחוֹת, בֵּין מְשֻׁלָּשׁ יָחִיד, וּבֵין מְשֻׁלָּשׁ צִבּוּר - אֵין לָהֶם קְצָבָה, וּבִלְבַד שֶׁיְּבִיאוּ מִן הַמֻּבְחָר.

ב. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְלֶחֶם הַפָּנִים - נֶאֱכָלוֹת אֲבָל לֹא נִקְמָצוֹת. מִנְחַת כֹּהֵן גָּדוֹל, מִנְחַת כֹּהֵן מָשִׁיחַ, וּמִנְחַת נְסָכִים - לֹא נֶאֱכָלוֹת וְלֹא נִקְמָצוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִנְחַת חוֹטֵא שֶׁל כֹּהֲנִים נִקְמָצוֹת. הַקֹּמֶץ קָרֵב לְעַצְמוֹ, וְשִׁירַיִם קְרֵבִין לְעַצְמָן. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַקֹּמֶץ קָרֵב בְּעַצְמוֹ, וְהַשִּׁירַיִם מִתְפַּזְּרִים עַל גַּבֵּי הַדָּשֶׁן.

ג. כָּל הַמְּנָחוֹת נַעֲשׂוֹת בִּכְלִי, וּטְעוּנוֹת שְׁלֹשָׁה מַתָּנוֹת שֶׁמֶן: יְצִיקָה, וּבְלִילָה, וּמַתַּן שֶׁמֶן בִּכְלִי קֹדֶם לַעֲשִׂיָּתָהּ. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן שֶׁמֶן בִּכְלִי וּמְטַגְּנוֹ שֶׁמֶן בְּסֹלֶת, וּבוֹלְלָהּ וּפוֹתְתָהּ, וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן, כְּדֶרֶךְ שֶׁיָּצַק עַל הַגְּרִיסִין. חַלּוֹת טְעוּנוֹת בְּלִילָה וּרְקִיקָה, מְשִׁיחָה. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר, כָּשֵׁר בְּחַלּוֹת - פָּסוּל בְּרְקִיקִין. כָּשֵׁר בִּרְקִיקִין - פָּסוּל בַּחַלּוֹת. כֵּיצַד בּוֹלְלִין? חַלּוֹת חַלּוֹת בּוֹלְלִין; דִּבְרֵי רַבִּי, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא ז, יב): ״חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן״. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: סֹלֶת, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם ב, ה): ״סֹלֶת בְּלוּלָה בַּשָּׁמֶן״. אָמַר לָהֶן: עַד אֵין הַדָּבָר שָׁקוֹל, מִי מַכְרִיעַ? אָמְרוּ לוֹ: נֶאֱמַר כָּאן ׳חַלּוֹת׳, וְנֶאֱמַר בְּתוֹדָה ׳חַלּוֹת׳, מַה ׳חַלּוֹת׳ הָאֲמוּרוֹת בְּתוֹדָה, אִי אֶפְשָׁר לְבוֹלְלָן, בְּלֹא סֹלֶת אַף ׳חַלּוֹת׳ הָאֲמוּרוֹת כָּאן - אִי אֶפְשָׁר לְבוֹלְלָן בְּלֹא סֹלֶת. אָמַר רַבִּי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵיהֶם מִדִּבְרֵי.

ד. כֵּיצַד מוֹשְׁחָן? מוֹשֵׁחַ פְּנֵי כָל הָרְקִיק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מוֹשֵׁחַ אֶת הָרְקִיקִין כְּמִין ׳כִּי׳, וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. מִנְחָה שֶׁהָיְתָה בָּאָה מֻחֶצָּה חַלּוֹת וּמֻחֶצָּה רְקִיקִין, נוֹתֵן מֻחֶצָּה לְחַלּוֹת וּמֻחֶצָּה לִרְקִיקִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מָשַׁח אֶת הָרְקִיקִין כְּמִין ׳כִּי׳, וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נוֹתֵן לְחַלּוֹת. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מוֹתָר רְקִיקֵי מִנְחַת יִשְׂרָאֵל פְּתִיתֵיהֶן כְּזֵיתִים - כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שׁוֹלֵט בָּהֶן לְקוֹמְצָן.

ה. חֲצִי לוֹג מַיִם לַסּוֹטָה, וַחֲצִי לוֹג שֶׁמֶן לְתוֹדָה, נוֹתֵן מֻחֶצָּה לְחַלּוֹת וּמֻחֶצָּה לִרְקִיקִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מוֹשֵׁחַ אֶת הָרְקִיקִין כְּמִין ׳כִּי׳, וּשְׁאָר הַשֶּׁמֶן נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָאוֹמֵר מַאֲפֵה - מֵבִיא מֻחֶצָּה חַלּוֹת וּמֻחֶצָּה רְקִיקִין, בּוֹלֵל וְנוֹטֵל מִן הָאֻמְצָע, וְאִם נָתַן מִמִּין עַל חֲבֵרוֹ - יָצָא.

ו. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה מִינִין טְעוּנִים שְׁלֹשׁ מִצְוֹת. שְׁתַּיִם בְּכָל אֶחָד, וּשְׁלִישִׁית אֵין בָּהֶן. אֵלּוּ הֵן: זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי יָחִיד, וְאָשָׁם מְצוֹרָע. זִבְחֵי שַׁלְמֵי יָחִיד - טְעוּנִין סְמִיכָה חַיִּים, וּתְנוּפָה שְׁחוּטִין, וְאֵין בָּהֶם תְּנוּפָה חַיִּים, הֵיכָן תְּנוּפָתָן? בִּזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר. זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר טְעוּנִין תְּנוּפָה חַיִּין וּשְׁחוּטִין, וְאֵין בָּהֶן סְמִיכָה. וְהֵיכָן סְמִיכָתָן? בְּאָשָׁם מְצוֹרָע. אָשָׁם מְצוֹרָע טָעוּן סְמִיכָה וּתְנוּפָה

הַשָּׁלֵם

תוֹסֶפְתָּא

חַיִּין, וְאֵין טָעוּן תְּנוּפָה שְׁחוּט, וְהֵיכָן תְּנוּפָתוֹ? בִּזְבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר.

ז. כָּל הַמְּנָחוֹת טְעוּנוֹת שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שִׁיפָּה וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּעִיטָה. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: שִׁיפָּה וּבְעִיטָה בְּחִטִּין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּבָצֵק הָעֹמֶר הָיָה בָּא עִשָּׂרוֹן מִשָּׁלֹשׁ סְאִין. כַּמָּה עִשָּׂרוֹן? שָׁלֹשׁ סְאִין, נִמְצָא עִשָּׂרוֹן שֶׁלּוֹ קַב וּמֶחֱצָה. הָעֹמֶר - הָיָה מְנַפֵּהוּ בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה. שְׁתֵּי הַלֶּחֶם - בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. לֶחֶם הַפָּנִים - בְּאַחַת עֶשְׂרֵה. בַּדֵּקָה וּבַגַּפָּה, בַּדֵּקָה - שֶׁתְּהֵא קוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת. וּבַגַּפָּה - שֶׁתְּהֵא קוֹלֶטֶת אֶת הַסְּבִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה נָפָה הָיוּ זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, תַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּכֻלָּן - עֲשִׂירִיָּה שֶׁתְּהֵא קוֹלֶטֶת אֶת הַסֹּלֶת.

ח. הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, שֶׁרִבָּה מִדַּת עֶשְׂרוֹנָן, אוֹ שֶׁחִסֵּר מִדַּת עֶשְׂרוֹנָן, שֶׁהָיְתָה מִדָּה מְרֻבָּה מֻחְבֶּרְתָּה, אוֹ חִסְּרָה מֻחְבֶּרְתָּה - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלוֹת. רִבָּה מִדַּת סְאִין, אוֹ שֶׁחִסֵּר מִדַּת סְאִין - הֲרֵי אֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת. תּוֹדָה הָיְתָה בָּאָה חֲמֵשׁ סְאִין יְרוּשַׁלְמִיּוֹת, שֶׁהֵן שֵׁשׁ מִדְבָּרִיּוֹת, נִמְצֵאת יְרוּשַׁלְמִיּוֹת יְתֵרָה עַל מִדְבָּרִיּוֹת שְׁתוּת.

ט. אֵיל הַמִּלּוּאִים הָיָה בָּא בְּמַצָּה שֶׁבְּתוֹדָה, חַלּוֹת רְקִיקֵי וּרְבוּכָה, שֶׁמִּנָּן כְּשֶׁמֵּן תּוֹדָה וּתְנוּפָה כִּתְנוּפַת אֵיל נָזִיר. הָיָה בָּא שְׁנֵי יָדוֹת כְּמַצָּה שֶׁבְּתוֹדָה, חַלּוֹת וּרְקִיקִין, אֵין בּוֹ רְבוּכָה, שֶׁמִּנּוֹ כְּשֶׁמֶן תּוֹדָה, וּתְנוּפָתוֹ כִּתְנוּפַת תּוֹדָה.

י. הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתּוֹדָה לִפְנִים וְלַחוֹמָה אַבִּית פִּגּוּי - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. אֲפִלּוּ כֻּלָּם בִּפְנִים וְאֶחָד מֵהֶם בַּחוּץ - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ, וְנִמְצָא רוֹבֵעַ וְנִרְבָּע, מֻקָּצֶה וְנֶעֱבָד, אֶתְנַן וּמְחִיר - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁפְּסָלָהּ קֹדֶם לִשְׁחִיטָה - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, וְחוּץ לִמְקוֹמָהּ - קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת טְרֵפָה - לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קָדַשׁ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא קָדַשׁ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי

הַשָּׁלֵם

יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, שֶׁקָּדַשׁ הַלֶּחֶם, וְעַל שֶׁשְּׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם שֶׁלֹּא קָדַשׁ הַלֶּחֶם, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִמְקוֹמָהּ, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קָדַשׁ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא קָדַשׁ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִזְמַנָּהּ, שֶׁקָּדַשׁ הַלֶּחֶם? אַף שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִמְקוֹמָהּ - יְקַדֵּשׁ הַלֶּחֶם! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִי אַתָּה מוֹדֶה, שֶׁשְּׁחָטָהּ וְנִמְצֵאת בַּעֲלַת מוּם, שֶׁלֹּא קָדַשׁ הַלֶּחֶם, אַף שֶׁשְּׁחָטָהּ חוּץ לִמְקוֹמָהּ - לֹא יְקַדֵּשׁ הַלֶּחֶם? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַתָּה מְקִישׁוֹ לְבַעַל מוּם? וַאֲנִי מְקִישׁוֹ חוּץ לִזְמַנּוֹ! נִרְאֶה, לְמִי דּוֹמֶה? אִם דּוֹמֶה לְבַעַל מוּם - נִלְמְדוֹ מִבַּעַל מוּם. וְאִם דּוֹמֶה לְחוּץ לִזְמַנּוֹ - נִלְמְדוֹ מֵחוּץ לִזְמַנּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חוּץ לִזְמַנּוֹ נִפְסַל בְּמַחְשָׁבָה, וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ נִפְסַל בְּמַחְשָׁבָה, וְאֵל יוֹכִיחַ בַּעַל מוּם, שֶׁאֵין נִפְסָל בְּמַחְשָׁבָה אֶלָּא בְּמַעֲשֶׂה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בַּעַל מוּם - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, וְחוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, וְאֵל יוֹכִיחַ חוּץ לִזְמַנּוֹ, שֶׁפִּגּוּל, וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת.

יא. תּוֹדָה טְעוּנָה לֶחֶם, וְהַטּוֹעֶה אֵינָהּ טְעוּנָה לֶחֶם. אֵיזֶה הוּא טוֹעֶה? הַמַּפְרִישׁ תּוֹדָה וְאַבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ, עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הָרִאשׁוֹנָה, וְהָרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת: רִאשׁוֹנָה - תִּקָּרֵב, וּטְעוּנָה לֶחֶם, וּטְעוּנָה נְסָכִים. וּשְׁנִיָּה - תִּקָּרֵב וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם, אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים.

יב. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְתוֹדָתוֹ, וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֵּיהֶם, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן תּוֹדָה עַד שֶׁנִּמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת - יָבִיא מֵאֵלּוּ וּמֵאֵלּוּ תּוֹדָה, וְתִקָּרֵב, וּטְעוּנָה לֶחֶם, וּטְעוּנָה נְסָכִים, וְהַשְּׁאָר, יָבִיא בָּהֶן תּוֹדָה, וְתִקָּרֵב, וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם. אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְתוֹדָתוֹ וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ תּוֹדָה תַּחְתֵּיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָהּ עַד שֶׁנִּמְצְאוּ הַמָּעוֹת - יָבִיא בָּהֶן תּוֹדָה וְתִקָּרֵב, וּטְעוּנָה לֶחֶם, וּטְעוּנָה נְסָכִים,

תּוֹסֶפְתָּא

וְהַתּוֹדָה - תִּקָּרֵב, וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים. הַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֶּיהָ, וְלֹא הִסְפִּיק לְקַח בָּהֶן תּוֹדָה עַד שֶׁנִּמְצְאַת תּוֹדָה, תּוֹדָה תִּקָּרֵב וּטְעוּנָה לֶחֶם, וּטְעוּנָה נְסָכִים, וְהַמָּעוֹת יָבִיא בָּהֶן תּוֹדָה וְתִקָּרֵב, וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם, אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים. הַמַּפְרִישׁ תּוֹדָתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ, וְהִקְרִיבָהּ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאַת הָרִאשׁוֹנָה - תִּקָּרֵב וּטְעוּנָה לֶחֶם וּטְעוּנָה נְסָכִים. הַמַּפְרִישׁ מָעוֹת לְתוֹדָתוֹ, וְאָבְדוּ, וְהִפְרִישׁ מָעוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וְלָקַח בָּהֶן תּוֹדָה, וְהִקְרִיבָהּ, וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת - יָבִיא מֵאֲלוּ וּמֵאֲלוּ תּוֹדָה, וְתִקָּרֵב, וּטְעוּנָה לֶחֶם וּטְעוּנָה נְסָכִים, לָקַח בָּהֶן תּוֹדָה וְהוֹתִיר - יָבִיא בָּהֶן תּוֹדָה וְתִקָּרֵב, וְאֵין טְעוּנָה לֶחֶם, אֲבָל טְעוּנָה נְסָכִים.

יג. עַד שֶׁלֹּא שָׁחַטָה וְיָצָא חוּץ לַחוֹמָה - יַחֲזֹר וְיִשְׁחַט עָלֶיהָ וּכְשֶׁרָה, מִשֶּׁשָּׁחַטָה וְיָצָא חוּץ לַחוֹמָה - הַדָּם יִזֶּרֶק וְלֹא יָצָא יְדֵי נִדְרוֹ. תּוֹדָה מְתֻרֶת בַּאֲכִילָה וְהַלֶּחֶם אָסוּר. מִשֶּׁנִּזְרַק הַדָּם תּוֹרְמִין מִמַּה שֶּׁבִּפְנִים עַל מַה שֶּׁבַּחוּץ. עַד שֶׁלֹּא שָׁחַטָה וְנִפְרַס הַלֶּחֶם - יָבִיא לֶחֶם אַחֵר וְיִשְׁחַט עָלָיו, וּכְשֶׁרָה. מִשֶּׁשָּׁחַטָה, וְנִפְרַס הַלֶּחֶם - הַדָּם יִזֶּרֶק, וְיָצָא יְדֵי נִדְרוֹ. תּוֹדָה מְתֻרֶת בַּאֲכִילָה וְהַלֶּחֶם אָסוּר. מִשֶּׁנִּזְרַק הַדָּם תּוֹרְמִין מִן הַשָּׁלֵם עַל הַפָּרוּס. מִשֶּׁשָּׁחַטָה נִטְמָא לַחְמָהּ - הַדָּם יִזֶּרֶק וְלֹא יָצָא יְדֵי חוֹבַת נִדְרוֹ. תּוֹדָה מְתֻרֶת בַּאֲכִילָה, וְהַלֶּחֶם אָסוּר. מִשֶּׁנִּזְרַק הַדָּם - תּוֹרְמִין מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא.

יד. תּוֹדָה חֲצִיָּהּ מִן הַחֻלִּין וְחֲצִיָּהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר - יָבִיא לַחְמָהּ כַּיּוֹצֵא בָּהּ. חֲצִיָּהּ מִן הַחֻלִּין וְחֲצִיָּהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר. תּוֹדָה הִיא וְלַחְמָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר, אֲבָל חוֹבָתוֹ אֵינוֹ מֵבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג, ה): "וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה", מַה זוֹ אֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, אַף כָּל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה - לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין, לֹא יָבִיא מֵחֲטֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. הֲרֵי עָלַי תּוֹדָה וַהֲרֵי עָלַי שְׁלָמִים, הוֹאִיל וְהֵן בָּאִין חוֹבָה - לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. נְסָכִים בְּכָל מָקוֹם - לֹא יָבִיא אֶלָּא מִן הַחֻלִּין. מִכָּאן אָמְרוּ: אֵין מְבִיאִין מְנָחוֹת וּנְסָכִים, מִנְחַת בְּהֵמָה, וְלֶחֶמָהּ שֶׁל תּוֹדָה מִן הַטָּבֶל וּמִן הַתְּבוּאָה. מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְּלָה תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ, מִן הַמִּדְמָע וּמִן הַחָדָשׁ, וּמִפֵּירוֹת שְׁבִיעִית, וְאִם הֵבִיא - הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מִן הָעֲרֵלָה וּמִכִּלְאֵי הַכֶּרֶם.

מַסֶּכֶת מְנָחוֹת פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

א. כָּל קָרְבָּנוֹת צִבּוּר וְהַיְחִיד בָּאִין מֵאֶרֶץ וּמִחוּץ לָאָרֶץ, אֲפִלּוּ מִבֵּין הָעוֹבְדֵי כוֹכָבִים. חוּץ מִבְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר, שֶׁאֵין בָּאִין אֶלָּא מִן הָאָרֶץ. וְאֵין בָּאִין אֶלָּא מִישְׂרָאֵל. כָּל הַמְּנָחוֹת בָּאוֹת מִן הָאָרֶץ וּמִחוּץ לָאָרֶץ, מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הַיָּשָׁן, חוּץ מִן הָעֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁאֵין בָּאִין אֶלָּא מִן הֶחָדָשׁ וּמִן הָאָרֶץ. וְכֻלָּן אֵין בָּאִין אֶלָּא מִן הַמֻּבְחָר, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב, יא): "וְכָל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם". אֵיזֶהוּ מֻבְחָר שֶׁלָּהֶן? מִכְמָשׂ זוֹ לַחָה אַלְפָּא לַסֹּלֶת, שְׁנִיָּה לָהּ עֲפָרִים בַּבְּקָעָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף חִטֵּי בָּרַחַיִם וּכְפַר אָחוּס - אֵלּוּ הָיוּ בְּצַד יְרוּשָׁלַיִם, וּמֵהֶן הָיוּ מְבִיאִין. אֵין מְבִיאִין, אֶלָּא מִן הַשָּׂדוֹת הַנִּיטָרוֹת הַמְיֻחָדוֹת לְכֵן. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נָרֵהּ שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּשְׁנִיָּה חֹרְשָׁהּ, זוֹרְעָהּ קֹדֶם לַפֶּסַח שִׁבְעִים יוֹם כְּדֵי שֶׁתְּהֵא סְמוּכָה לַחַמָּה, וְהִיא עוֹשָׂה סֹלֶת מְרֻבָּה, וְהָיְתָה עוֹשָׂה קְנֵה זֶרֶת וְשִׁבֹּלֶת זְרָתִים. הָיוּ בוֹרְרִין אוֹתָהּ וְלוֹתְתִין אוֹתָהּ, וְטוֹחֲנִין אוֹתָהּ וּמְרַקְּדִין אוֹתָהּ, וּמוֹלִיכִין אוֹתָהּ אֵצֶל גִּזְבָּר, וְהַגִּזְבָּר מַכְנִיס יָדוֹ לְתוֹכָהּ, אִם הָיָה אָבֵק עוֹלֶה מִתּוֹכָהּ - חוֹזֵר וּמְרַקְּדִין שְׁנִיָּה. וּמִשָּׁם רַבִּי נָתָן אָמְרוּ: יָדוֹ סָךְ בַּשֶּׁמֶן וּמַשְׁקִיעַ לְתוֹכָהּ, כְּדֵי שֶׁיִּהְא אָבֵק עוֹלֶה מִתּוֹכָהּ. סֹלֶת שֶׁהִתְלִיעַ - הֲרֵי זוֹ בַּעַל מוּם לַמִּזְבֵּחַ. חִטִּין שֶׁהִתְלִיעוּ, אוֹ שֶׁהִרְקִיבוּ - הֲרֵי אֵלּוּ בַּעֲלֵי מוּמִין לַמִּזְבֵּחַ. תִּקּוּעָה אַלְפָּא לַשֶּׁמֶן. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: שְׁנִיָּה לָהּ רֶגֶב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: שְׁלִישִׁית הָיָה לָהּ גּוּשׁ חֶלֶב בַּגִּלְיָל.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ב. אֵין מְבִיאִין, אֶלָּא מִן הַזֵּיתִים הַמֻּחְדָּרִין לְכָךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיָה טוֹחֲנָן בְּרֵחַיִם, אֶלָּא כּוֹתְשָׁן בַּמַּכְתֶּשֶׁת. לֹא הָיָה טוֹחֲנָן בְּקוֹרָה אֶלָּא בָּאֲבָנִים. אֵין נוֹתְנִין אֶת הַלֶּחֶם לְתוֹךְ הַסַּל אֶלָּא סַל לְתוֹךְ הַלֶּחֶם. בּוֹרֵר מִתּוֹךְ הַסַּל, הָרִאשׁוֹן לַמְּנוֹרָה הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי לְמִנְחוֹת, שֶׁמֶן אַנְפּוֹקְנִין - פָּסוּל שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא שָׂרָף, שֶׁמֶן הַשָּׂרוּי, וְהַשָּׁלוּק, וְהַמְבֻשָּׁל שֶׁל שְׁמָרִים, וְשֶׁל רֵיחַ רַע - הֲרֵי זֶה בַּעַל מוּם לַמִּזְבֵּחַ. יַיִן אַלִיסְטִין וְהַכּוּשִׁי, וְהַבּוֹרֶק, וְשֶׁל צְמוּקִים - לֹא יְבִיאֵן. וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר. רַבִּי אוֹמֵר: יַיִן בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים, וּבֶן שָׁלֹשׁ שָׁנִים שֶׁדָּחָה טָמֵא, אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מַרְאָיו - לֹא יְבִיא. וְאִם הֵבִיא - כָּשֵׁר. אֵין מְבִיאִין, לֹא מִן הַכַּדֶּמֶת, וְלֹא מִן הַדָּלִית, אֶלָּא מִן הָרִגְלִיּוֹת הַמֻּחְדוֹת לְכָן. לֹא הָיוּ בוֹצְרִים עֲנָבִים וְכוֹרְמִין אוֹתָן, אֶלָּא בוֹצְרִים אוֹתָן וְדוֹרְכִים אוֹתָן מִיָּד, וְלֹא הָיוּ כוֹנְסִין אוֹתָן, לֹא בַּחֲצָבִים גְּדוֹלִים, וְלֹא בְּחָבִיּוֹת קְטַנּוֹת, אֶלָּא בִּכְדִידִיּוֹת בֵּינוֹנִיּוֹת. לֹא הָיוּ מַנִּיחִין אוֹתָן, לֹא בַּמַּרְתֵּף וְלֹא בְּרֹאשׁ הַגָּג, אֶלָּא מַנִּיחִין אוֹתָן כְּמוֹת שֶׁהֵן. וְאֵינוֹ מְמַלֵּא חָבִית עַל פִּיהָ, אֶלָּא שְׁתֵּי יָדוֹת בָּהּ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רֵיחָהּ נוֹדֵף. וְאֵינוֹ מֵבִיא, לֹא מִפִּיהָ מִפְּנֵי קֻמְחִין, וְלֹא מִשּׁוּלְיָהּ מִפְּנֵי שְׁמָרִים, אֶלָּא נוֹקְבָהּ, וְנוֹטְלָהּ מִשְּׁלִישָׁהּ וּמֵאֶמְצָעָהּ. כֵּיצַד בּוֹדֵק? הַגִּזְבָּר קָנָה בְּיָדוֹ, כֵּיוָן שֶׁזָּרַק גִּיר שֶׁל שְׁמָרִים, אוֹמֵר, וּמַעֲבִירִין אוֹתָהּ מִפָּנָיו, וּמְבִיאִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ. וְהֵן אוֹמְרִים: ׳בּוֹאוּ וּקְחוּ לָכֶם פִּסֹּלֶת הַמִּזְבֵּחַ׳. אֵין מְבִיאִין יַיִן פָּחוֹת מִבֶּן אַרְבָּעִים יוֹם, וְאִם הֵבִיא מִגִּתּוֹ - כָּשֵׁר.

ג. אֵילִים - מִמּוֹאָב, עֲגָלִים - מִשָּׁרוֹן, כְּבָשִׂים - מִמִּדְבָּר. גּוֹזָלוֹת - מֵהַר הַמֶּלֶךְ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּבָשִׂים שֶׁגַּבֵּיהֶן רְחָבִים.

ד. כָּל הָעֵצִים כְּשֵׁרִים לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, חוּץ מִשֶּׁל זַיִת וְשֶׁל גֶּפֶן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מוֹסִיף חֲמִשָּׁה עֵצִים פְּסוּלִין, אַף שֶׁל שִׁקְמָה, וְשֶׁל חָרוּב, וְשֶׁל דֶּקֶל, וְשֶׁל מַיִם, וְשֶׁל אַלּוֹן, וְשֶׁל סְתִירָה, מִכָּל מָקוֹם הֲרֵי אֵלּוּ פְּסוּלִין. אֲבָל בְּאֵלּוּ רְגִילִין בַּמִּדְבָּרִיּוֹת: שֶׁל תְּאֵנָה, וְשֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל אֱגוֹז.

ה. מֶלַח - זוֹ מֶלַח סְדוֹמִית; שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב, יג): "וְלֹא תַשְׁבִּית מֶלַח" - הָבֵא מֶלַח שֶׁאֵינוֹ שׁוֹבֶתֶת! וְאֵיזוֹ זוֹ? מֶלַח סְדוֹמִית. וּמִנַּיִן אִם לֹא מָצָא סְדוֹמִית יָבִיא אֶסְתְּרָקְנִית? תַּלְמוּד לוֹמַר "מֶלַח", "מֶלַח" - רַבָּה.

ו. תִּכֶלֶת - אֵין כְּשֵׁרָה אֶלָּא מִן הַחִלָּזוֹן, שֶׁלֹּא מִן הַחִלָּזוֹן - פְּסוּלָה. שְׁנֵי הַתּוֹלַעַת - מִן הַתּוֹלָע שֶׁבֶּהָרִים. הֵבִיא שֶׁלֹּא מִן הַתּוֹלַעַת שֶׁבֶּהָרִים - פְּסוּלָה.

ז. שֵׁשׁ - זֶה פִּשְׁתָּן. הֵבִיאָה מִן הַנְּקֻבּוֹת - פְּסוּלָה.

ח. מְנוֹרָה וּכְלֵי שָׁרֵת - מִצְוָתָן לְהָבִיא מִמּוֹתַר נְסָכִים. אֵין לָהֶם - יָבִיאוּ מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה. מְנוֹרָה - אֵינָהּ כְּשֵׁרָה אֶלָּא מִן הָעֲשֶׁת. עֲשָׁאָהּ מִן הַגְּרוּטָאוֹת - פְּסוּלָה. וּמִשְּׁאָר מִינֵי מַתָּכוֹת - כְּשֵׁרָה.

ט. חֲצוֹצְרוֹת - אֵין כְּשֵׁרוֹת אֶלָּא מִן הַכֶּסֶף, עֲשָׂאָהּ מִן הַגּוּשׁ - כְּשֵׁרָה, מִשְּׁאָר מִינֵי מַתָּכוֹת - פְּסוּלָה. וְנִמְצֵאתָ אוֹמֵר - פָּסוּל בְּמְנוֹרָה כָּשֵׁר בַּחֲצוֹצְרוֹת. פָּסוּל בַּחֲצוֹצְרוֹת - כָּשֵׁר בַּמְנוֹרָה. שֶׁל בַּעַץ, וְשֶׁל אֶבֶר, וְשֶׁל קַסְטְרִין, וְשֶׁל מַתָּכוֹת; רַבִּי פּוֹסֵל וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. שֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁפְּסוּלָה.

י. כְּלֵי שָׁרֵת, עַד שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גְּבוֹהַּ - רַשַּׁאי הֶדְיוֹט לִשְׁתַּמֵּשׁ. מִשֶּׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן גְּבוֹהַּ - אֵין רַשַּׁאי הֶדְיוֹט לִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. כֵּלִים שֶׁנַּעֲשׂוּ מִתְּחִלָּתָן לְהֶדְיוֹט - אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן כְּלֵי שָׁרֵת. כְּלֵי שָׁרֵת שֶׁנִּקְּבוּ - אֵין מַתִּיכִין אוֹתָן, וְאֵין מַטִּילִין לְתוֹכָן אָבָר, וְאֵין מַשְׁחִיזִין אֶת פְּגִימָתָהּ. סַכִּין שֶׁפִּיגֵּם - אֵין מַחֲזִירִין אוֹתָהּ, וְאֵין מַשְׁחִיזִין אֶת פְּגִימָתָהּ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: סַכִּין הָיְתָה טוֹרֶפֶת, וְצִוּוּ עָלֶיהָ וּגְנָזוּהָ.

הַשָּׁלֵם

18 OCT — **ראשון Sunday** — **ז** 7

עלות השחר 5:58 | נץ החמה 7:11
סו״ז קר״ש - בג״א 9:19 | סו״ז קר״ש - גר״א 9:55
סו״ז תפלה - בג״א 10:26 | סו״ז תפלה - גר״א 10:50
שקיעה 6:11 | צה״כ לשיטת ר״ת 7:23

בבלי: בכורות ל
ירושלמי: מכות ח
תוספתא: מנחות ג
נ״ך: מלכים־א כב
רמב״ם: שוטה ג

19 OCT — **שני Monday** — **ח** 8

תענית שני קמא

עלות השחר 5:59 | נץ החמה 7:12
סו״ז קר״ש - בג״א 9:19 | סו״ז קר״ש - גר״א 9:55
סו״ז תפלה - בג״א 10:26 | סו״ז תפלה - גר״א 10:50
שקיעה 6:09 | צה״כ לשיטת ר״ת 7:22

בבלי: בכורות לא
ירושלמי: מכות ט
תוספתא: מנחות ד
נ״ך: מלכים־ב א
רמב״ם: שוטה ד

20 OCT — **שלישי Tuesday** — **ט** 9

עלות השחר 6:01 | נץ החמה 7:13
סו״ז קר״ש - בג״א 9:20 | סו״ז קר״ש - גר״א 9:56
סו״ז תפלה - בג״א 10:27 | סו״ז תפלה - גר״א 10:51
שקיעה 6:08 | צה״כ לשיטת ר״ת 7:21

בבלי: בכורות לב
ירושלמי: סנהדרין א
תוספתא: מנחות ה
נ״ך: מלכים־ב ב
רמב״ם: אסורי ביאה א

21 OCT — **רביעי Wednesday** — **י** 10

עלות השחר 6:02 | נץ החמה 7:14
סו״ז קר״ש - בג״א 9:20 | סו״ז קר״ש - גר״א 9:56
סו״ז תפלה - בג״א 10:27 | סו״ז תפלה - גר״א 10:51
שקיעה 6:06 | צה״כ לשיטת ר״ת 7:19

בבלי: בכורות לג
ירושלמי: סנהדרין ב
תוספתא: מנחות ו
נ״ך: מלכים־ב ג
רמב״ם: אסורי ביאה ב

22 OCT — **חמישי Thursday** — **יא** 11

תענית חמישי

עלות השחר 6:03 | נץ החמה 7:15
סו״ז קר״ש - בג״א 9:21 | סו״ז קר״ש - גר״א 9:57
סו״ז תפלה - בג״א 10:27 | סו״ז תפלה - גר״א 10:51
שקיעה 6:05 | צה״כ לשיטת ר״ת 7:18

בבלי: בכורות לד
ירושלמי: סנהדרין ג
תוספתא: מנחות ז
נ״ך: מלכים־ב ד
רמב״ם: אסורי ביאה ג

23 OCT — **ששי Friday** — **יב** 12

עלות השחר 6:04 | נץ החמה 7:16
סו״ז קר״ש - בג״א 9:21 | סו״ז קר״ש - גר״א 9:57
סו״ז תפלה - בג״א 10:27 | סו״ז תפלה - גר״א 10:51
שקיעה 6:03 | צה״כ לשיטת ר״ת 7:16

בבלי: בכורות לה
ירושלמי: סנהדרין ד
תוספתא: מנחות ח
נ״ך: מלכים־ב ה
רמב״ם: אסורי ביאה ד

הדלקת הנרות Candle Lighting **5:46**

24 OCT — למה תאמר יעקב — **שב״ק Shabbos** — **יג** 13

לך לך

עלות השחר 6:05 | נץ החמה 7:17
סו״ז קר״ש - בג״א 9:22 | סו״ז קר״ש - גר״א 9:58
סו״ז תפלה - בג״א 10:28 | סו״ז תפלה - גר״א 10:52
שקיעה 6:02 | צה״כ לשיטת ר״ת 7:15

בבלי: בכורות לו
ירושלמי: סנהדרין ה
תוספתא: מנחות ט
נ״ך: מלכים־ב ו
רמב״ם: אסורי ביאה ה

זמן מוצש״ק Shabbos Ends **7:15**

דָאס זָאגְן אֱמֶת בְּרֶעְנְגְט דִי גְאוּלָה.

(סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת מָשִׁיחַ סִימָן ד׳)